Table of Contents

ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਯਤ: ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮ
ਗ੍ਰੰਥ ਸੂਚੀ
ਅੰਨ੍ਹਾ ਉੱਲੂ
1
2
3
4
5
ਹਾਜੀ ਮੁਰਾਦ
ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ
ਕਾਨੂੰਨੀਕਰਣ
ਵਰਲਪੂਲ
ਅਗਨੀ-ਪੂਜਕ
ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ
ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਾ
ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ੀਸ਼ਾ
ਡੇਵੈਂਡ ਦ ਹੰਚਬੈਕ
ਮੈਡੇਲੀਨ
ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ
ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ
ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ
ਨੋਟਸ

ਸਾਦਿਕ ਹੇਦਾਇਤ

ਅੰਨ੍ਹਾ ਉੱਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਕਹਾਣੀਆਂ

ਕੈਲਡਰ

Table of Contents

ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਯਤ: ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮ

ਗ੍ਰੰਥ ਸੂਚੀ

ਅੰਨ੍ਹਾ ਉੱਲੂ

1

2

3

4

5

ਹਾਜੀ ਮੁਰਾਦ

ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ

ਕਾਨੂੰਨੀਕਰਣ

ਵਰਲਪੂਲ

ਅਗਨੀ-ਪੂਜਕ

ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ

ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਾ

ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ੀਸ਼ਾ

ਡੇਵੌਡ ਦ ਹੰਚਬੈਕ

ਮੈਡੇਲੀਨ

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ

ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ

ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ

ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ

ਨੋਟਸ

ਅੰਨ੍ਹਾ ਉੱਲੂ

ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਯਤ

ਡੀ.ਪੀ. ਕੋਸਟੇਲੋ

ਅਤੇ ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ

CALDER

ਕੈਲਡਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
ਦੀ ਇੱਕ ਛਾਪ

ਅਲਮਾ ਬੁੱਕਸ ਲਿਮਟਿਡ
3 ਕੈਸਲ ਯਾਰਡ
ਰਿਚਮੰਡ
ਸਰੀ TW10 6TF
ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ
WWW.ALMACLASSICS.COM

ਬਲਾਇੰਡ ਆਊਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1937 ਵਿੱਚ ਬੁਫ਼-ਏ ਕੁਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ
ਡੀ.ਪੀ. ਕੋਸਟੇਲੋ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1957 ਵਿੱਚ ਜੌਨ ਕੈਲਡਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ) ਲਿਮਟਿਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਅਨੁਵਾਦ © ਜੌਨ ਕੈਲਡਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ) ਲਿਮਟਿਡ, 1957
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2008 ਵਿੱਚ ਅਲਮਾ ਕਲਾਸਿਕਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 2010, 2012

ਇਸ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਰੀਡ ਅਲਾਈਵ (1930); ਥ੍ਰੀ ਡ੍ਰੈਪਸ ਆਫ਼ ਬਲੱਡ (1932); ਦ ਸਟ੍ਰੇ ਡੌਗ (1942) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ
ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਤਘਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ, ਅਤੇ ਨੁਸ਼ਿਨ ਅਰਬਾਬਜ਼ਾਦਾਹ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਲਮਾ ਕਲਾਸਿਕਸ ਦੁਆਰਾ 2008 ਵਿੱਚ ਥ੍ਰੀ ਡ੍ਰੈਪਸ ਆਫ਼ ਬਲੱਡ ਵਾਲੀਅਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2010, 2012, 2017 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ।

ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਆਊਲ ਐਂਡ ਅਦਰ ਸਟੋਰੀਜ਼ ਦਾ ਇਹ ਨਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੈਲਡਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ 2017 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਸੀਪੀਆਈ ਗਰੁੱਪ (ਯੂਕੇ) ਲਿਮਟਿਡ, ਕਰੌਇਡਨ CR0 4YY ਦੁਆਰਾ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ

ਆਈਐਸਬੀਐਨ: 978-0-7145-4458-8

ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੀ ਪੂਰਵ ਲਿਖਤੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ, ਮਕੈਨੀਕਲ, ਫੋਟੋਕਾਪੀ, ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜਾਂ ਹੋਰ) ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ, ਸਟੋਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੇਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵੇਚਿਆ, ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ

ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਯਤ: ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮ

ਗ੍ਰੰਥ ਸੂਚੀ

ਅੰਨ੍ਹਾ ਉੱਲੂ

1

2

3

4

5

ਹਾਜੀ ਮੁਰਾਦ

ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ

ਕਾਨੂੰਨੀਕਰਣ

ਵਰਲਪੂਲ

ਅਗਨੀ-ਪੂਜਕ

ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ

ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਾ

ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ੀਸ਼ਾ

ਡੇਵੌਡ ਦ ਹੰਚਬੈਕ

ਮੈਡੇਲੀਨ

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ

ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ

ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ

ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ

ਨੋਟਸ

ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਯਤ: ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮ

ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਯਤ ਦਾ ਜਨਮ 17 ਫਰਵਰੀ 1903 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ 1951 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਰੇਜ਼ਾਕੋਲੀ ਖਾਨ ਹੇਦਾਯਤ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਮਜਮਾ' ਅਲ-ਫੋਸਾਹਾ, ਰਿਆਜ਼ ਅਲ-'ਆਰੇਫਿਨ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਅਲ-ਸਫਾ-ਏ ਨਸੀਰੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਅਤੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਸਨ।

ਹੇਦਾਯਤ ਈਰਾਨ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫ਼ਾਰਸੀ ਨਾਵਲ "ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਆਊਲ" ਦੇ ਲੇਖਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਯੋਗਦਾਨ ਫ਼ਾਰਸੀ ਗਲਪ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ, ਅਕਸਰ ਅਤਿ-ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ, ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਵੀ ਸਨ।

ਤਹਿਰਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੇਂਟ ਲੂਈਸ ਫ੍ਰੈਂਚ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਦਾਯਤ ਯੂਰਪ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, 1926-27 ਵਿੱਚ ਬੈਲਜੀਅਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ, 1928-29 ਵਿੱਚ ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ ਡੇਢ ਸਾਲ, 1929 ਵਿੱਚ ਰੀਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਅਤੇ 1929-30 ਵਿੱਚ ਬੇਸਨਕੋਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਿਤਾਇਆ। ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 1930 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕਈ ਵਾਰ ਦਿਮਾਗੀ ਅਧਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਤਹਿਰਾਨ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ, ਹੇਦਾਯਤ ਰਬਾਏਹ, ਜਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੋਜਤਬਾ ਮਿਨੋਵੀ, ਬੋਜ਼ੋਰਗ ਅਲਾਵੀ ਅਤੇ ਮਸੂਦ ਫਰਜ਼ਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮੁਹੰਮਦ ਮੋਕੱਦਮ, ਜ਼ਬੀਹ ਬੇਹਰੂਜ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਿਨ ਪਰਤਾਵ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਪੱਟੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਸਨ, ਇਸਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਦ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਕਲਾਸਿਕਵਾਦ ਦੋਵਾਂ ਲਈ। ਉਹ ਸਾਹਿਤਕ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੇ

ਰਵੱਈਏ, ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਹੁਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਕੜ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ।

1930 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਹੇਦਾਯਤ ਕਲੈਰੀਕਲ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਭਟਕਦਾ ਰਿਹਾ। 1936 ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ੀਨ ਪਰਤਾਵ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਬੰਬਈ ਗਿਆ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਈਰਾਨੀ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਸੀ। ਅਨੁਮਾਨਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਂਸਰਾਂ ਤੋਂ ਘਬਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 1935 ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਆਊਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ, ਸੀਮਤ ਐਡੀਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸਿਰਲੇਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਈਰਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੈਂਸਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਉਸਨੇ ਪਾਰਸੀ ਜ਼ੋਰਾਸਟ੍ਰੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਈਰਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਹਿਲਵੀ ਸਿੱਖੀ, ਕਈ ਛੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਹ ਕਾਪੀਆਂ ਵਿੱਚ "ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਆਊਲ" ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਸਨੇ ਈਰਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਆਂ।

ਉਹ ਸਤੰਬਰ 1937 ਵਿੱਚ ਤਹਿਰਾਨ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਝਿਜਕ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। 1939 ਵਿੱਚ, ਉਹ ਨਵੇਂ ਸਥਾਪਿਤ ਦਫ਼ਤਰ ਆਫ਼ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਜਰਨਲ, ਮਜੇਲੇਹ-ਯੇ ਮੁਸੀਕੀ (ਸੰਗੀਤ ਮੈਗਜ਼ੀਨ) ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕ ਕੰਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨੀਮਾ ਯੂਸ਼ੀਜ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਅਹੁਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। 1941 ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਉੱਤੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗੱਦੀ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਗੀਤ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਰਸਾਲਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਹੇਦਾਇਤ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਰਵੀਜ਼ ਖਾਨਲਾਰੀ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਹਿਤਕ ਜਰਨਲ ਸੋਖਾਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਦਾਇਗੀਸ਼ੁਦਾ ਪਰ ਵੱਕਾਰੀ ਅਹੁਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਢਹਿ ਜਾਣ 'ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਉੱਚੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਸੀ। ਰੇਜ਼ਾ

ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗੱਦੀ ਛੱਡਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਵੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ - ਦਰਅਸਲ, ਲਾਇਸੈਂਸ - ਨੇ ਤੀਬਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਆਧੁਨਿਕ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਨਵੀਂ ਸੰਗਠਿਤ ਟੂਡੇਹ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਮੋਰਚਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ 40 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਹ ਇੱਕ ਆਰਥੋਡਾਕਸ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਦਾਇਤ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਟੂਡੇਹ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤ ਸਨ।

ਪਰ 1946 ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਅਤ-ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਅਜ਼ਰਬਾਈਜਾਨ ਵਿਦਰੋਹ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਿੱਖੇ ਟਕਰਾਅ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਢਹਿ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਹੇਦਾਯਤ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਥਾਪਿਤ ਈਰਾਨੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਆਲੋਚਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਟੁੱਟਣ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਰਚੁਅਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ 1940 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉਦਾਸੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ 1951 ਵਿੱਚ ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤ ਹਸਨ ਸ਼ਾਹਿਦ-ਨੂਰਾਈ, ਜੋ ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਜਾਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ ਸਨ ਕਿ ਉਸਦੀ ਉਦਾਸੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਡੂੰਘੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਨਾਖੁਸ਼ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਪੈਟੀ-ਬੁਰਜੂਆ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ", ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ "ਕਾਲਾ ਸਾਹਿਤ" ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਉਸਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਉਸਦੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਉਸਦੀ ਤੀਬਰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਉਸਦੀ ਬੇਅੰਤ ਪੀੜਾ, ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਹਨੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ, ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨੂੰ, ਸਤ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦੀ ਗਲਪ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਕੋਈ ਵੀ ਉਸਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਨਿੱਜੀ ਦੁਖਾਂਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਇਕੱਲਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਲਹਿਦਗੀ।

ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ:

ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਵਾਂ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੰਦਗੀ ਦੇ ਮੋਤੀਆਬਿੰਦ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੀਣ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਸਾਡਾ ਦਮ ਘੁੱਟ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਲੌਸਟ ਵਿੱਚ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪਿਤਾ ਗੈਬਰੀਅਲ ਐਡਮ ਨੂੰ "ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਮਰ ਜਾਓ", ਜਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਘਿਣਾਉਣਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਅੰਤ ਤੱਕ ਗੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਖੀਰ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ "ਗੰਦਗੀ ਦਾ ਮੋਤੀਆਬਿੰਦ" ਕਿਹਾ, ਉਹ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਅਸਹਿ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

1930 ਅਤੇ 1946 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਨਾਵਲ, ਛੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗ ਸਮੇਤ ਹੇਦਯਤ ਦੇ ਗਲਪ ਵਿੱਚ ਪਰਵੀਨ ਦੋਖਤਰ-ਏ ਸਾਸਨ (ਪਰਵੀਨ ਦ ਸਾਸਾਨੀਅਨ ਗਰਲ), ਅਫਸਾਨੇਹ-ਏ ਅਫਰੀਨੇਸ਼ (ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਦੰਤਕਥਾ), ਅਲ-ਬਿਥਾ (ਤ) ਅਲ-ਇਸਲਾਮੀਆ ਇਲਾਦੀਯਾਲ-ਇਲ-ਇਲ-ਇਲ-ਆਫਰਾਨ (ਯੂਰਪੀਅਨ ਮਿਸਲੀਆ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ), ਜ਼ੇਂਦੇਹ ਬਹਿ ਗੁਰ, (ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ), ਅਨੀਰਨ (ਗੈਰ-ਇਰਾਨੀ), ਮਜ਼ਿਆਰ, ਸੇਹ ਕਤਰੇਹ ਖੁਨ (ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ), ਅਲਾਵੀਆਂ ਖਾਨੋਮ (ਮਿਸਟ੍ਰੈਸ ਅਲਾਵੀਹ), ਸਯੇਹ ਰੋਸ਼ਨ (ਚਿਆਰੋਸਕਰੋ), ਵਾਘ-ਵਾਘ ਸਾਹਬ (ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬੋ-ਵੌ), ਬੁਫ-ਦ-ਸੈਂਪ, ਓਫ-ਦ-ਬ-ਦ-ਕ 'ਲੂਨਾਟਿਕ' (ਦੋਵੇਂ ਫ੍ਰੈਂਚ ਵਿੱਚ), ਸਾਗ-ਏ ਵੇਲਗਾਰਡ (ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਾ), ਹਾਜੀ ਆਕਾ, ਵੇਲੰਗਾਰੀ (ਮੱਕਿੰਗ ਅਬਾਊਟ) ਅਤੇ ਟੂਪ-ਏ ਮੋਰਵਾਰੀ (ਮੋਰਵਾਰੀ ਤੋਪ)।

ਮੈਂ ਹੇਦਾਯਤ ਦੇ ਗਲਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਅਟੱਲ ਮੇਲ ਹੈ: ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਗਲਪ, ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਵਿਅੰਗ ਅਤੇ ਮਨੋ-ਗਲਪ।

ਪਹਿਲਾਂ, ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਗਲਪ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਟਕ - ਪਰਵੀਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ੀਅਰ, ਅਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਦਿ ਸ਼ੈਡੋ ਆਫ਼ ਦ ਮੰਗੋਲ' ('ਸਯੇਹ-ਯੇ ਮੋਘੋਲ'), ਅਤੇ 'ਦਿ ਲਾਸਟ ਸਮਾਈਲ' ('ਅਖਰੀਨ ਲਬਖੰਡ') - ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਲ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ ਕੱਚੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੈਨ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਪੰਥ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਰਾਨੀ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। 'ਦਿ ਲਾਸਟ

ਸਮਾਈਲ' ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਰਿਪੱਕ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਹੇਦਾਯਤ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾਟਕ ਬਹੁਤ ਵਿਕਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਗਲਪ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਉਸਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਛੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਲਈ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਢਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੇਦਾਯਤ ਦੀਆਂ ਗਲਪ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਉਸਦੀਆਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹਨ, ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਣਾਂ 'ਅਲਾਵੀਏ ਖਾਨੋਮ' ('ਮਿਸਟ੍ਰੈਸ ਅਲਾਵੀਏ') ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਮੇਡੀ ਹੈ, 'ਤਲਾਬ-ਏ ਅਮੋਰਜ਼ੇਸ਼' ('ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ'), 'ਮੁਹੱਲੇਲ' ('ਕਾਨੂੰਨੀਕਰਨ'), ਅਤੇ 'ਮੋਰਦੇਹ-ਖੋਰ-ਹਾ' ('ਭੂਤ')। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੱਦਾਂ ਤੱਕ, ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅੰਗ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਵਿਅੰਗ ਗਲਪ ਵਜੋਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਸਮਕਾਲੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੇਠਲੇ-ਮੱਧਮ ਵਰਗ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ "ਗਰੀਬਾਂ ਜਾਂ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ" ਹਨ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪਾਤਰਾਂ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਅਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ, ਖੁਸ਼ੀ, ਪਖੰਡ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਮਾਲਜ਼ਾਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਸੀ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ), ਹੇਦਾਯਤ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਬਕ ਅਤੇ ਅਲ-ਏ ਅਹਿਮਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਦਾਯਤ ਦਾ ਵਿਅੰਗਮਈ ਗਲਪ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਨਾਟਕੀ ਵਿਅੰਗ ਦੋਵੇਂ ਲਿਖੇ। ਇਹ ਛੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੂਖਮਤਾ ਨਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ, ਨਿੰਦਾ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖਕ ਦੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਵਿਅੰਗ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਜੀ ਅਕਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਹੇਦਾਯਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਅੰਗ ਹਨ।

ਸਤਹੀ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬੇਰਹਿਮ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਹਾਸੀ ਲਈ ਅਸਲ-ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੁਰਾਣੇ ਸਕੂਲ (ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੇ) ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੋ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੇਦਾਯਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸਦੀ ਮਨੋ-ਗਲਪ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਦਾਹਰਣ ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਆਊਲ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਕਹਾਣੀ 'ਥ੍ਰੀ ਡ੍ਰੌਪ ਆਫ਼ ਬਲੱਡ' ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਹਨ, ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਪ੍ਰਤੀਕਵਾਦ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਯਥਾਰਥਵਾਦ, ਆਧੁਨਿਕ ਯੂਰਪੀਅਨ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਅਤਿ-ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਯੂਰਪੀਅਨ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇਵਾਦ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਲਝਣ ਸਮੇਤ। ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹੋਰ ਮਨੋ-ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ... 'ਜ਼ੇਂਦੇਹ ਬਹਿ ਗੁਰ' ('ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ'), 'ਅਰੂਸਕ-ਏ ਪੋਸ਼ਤ-ਏ ਪਰਦੇਹ' ('ਪਰਦੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਠਪੁਤਲੀ'), 'ਬੋਨ-ਬਾਸਤ' ('ਡੈੱਡ ਐਂਡ'), 'ਤਾਰਿਕ-ਖਾਨੇਹ' ('ਡਾਰਕ ਰੂਮ'), 'ਦਾਵੂਦ-ਏ ਗੁਜ਼ਪੋਸ਼ਤ' ('ਦਾਵੂਦ ਦ ਹੰਚਬੈਕ') ਅਤੇ 'ਸਾਗ-ਏ ਵੇਲਗਾਰਡ' ('ਆਵਾਰਾ ਕੁੱਤਾ') - ਮਨੋ-ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

"ਮਨੋ-ਗਲਪ" ਨਾਮ, ਜੋ ਕਿ 1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਹੇਦਾਯਤ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖਾਸ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹੀ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਨਾਵਲ" ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ, ਓਨਟੋਲੋਜੀਕਲ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਸਮੁੱਚ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹੇਦਾਯਤ ਦੀਆਂ ਮਨੋ-ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਥ੍ਰੀ ਡ੍ਰੌਪਸ ਆਫ਼ ਬਲੱਡ' ਅਤੇ 'ਬਿਰਡ ਅਲਾਈਵ', ਭਿਆਨਕ ਹਨ ਅਤੇ, ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਨੁੱਖ ਰੱਜਲੇਹ (ਭੀੜ) ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ

ਲੋਕ ਜੋ ਬਿਹਤਰ ਹਨ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਜਾਂ ਮੁਕਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਆਦਮੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਫ਼ਿਆਂ ਨੂੰ "ਮਾਰਨ" ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਆਪਣੇ ਮਾਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ - ਛੋਟੀ ਕਹਾਣੀ 'ਦ ਮੈਨ ਹੂ ਕਿਲਡ ਹਿਜ਼ ਈਗੋ' ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਯਾਨੀ, ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ। ਔਰਤਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲੱਕਤੇਹ (ਵੇਸ਼ਵੀਆਂ) ਹਨ, ਜਾਂ ਉਹ ਫੇਰੇਸ਼ਤੇਹ ਹਨ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਦੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਜੋ ਦਿੱਖ 'ਤੇ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖਿੰਡ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਨੋ-ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ, ਲੇਖਕ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ, ਨਾ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਹੈ।

ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਲੇਖਕ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਉੱਤਮਤਾ ਦੇ ਉੱਚਤਮ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਹੇਦਾਯਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਨਾਲ ਸਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ, ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਈਰਾਨੀਆਂ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਦੁਖੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੁਖੀ ਮੌਤ ਮਰਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਅਟੱਲ ਕੀਮਤ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਸੀ।

ਹੋਮਾ ਕਾਟੂਜ਼ੀਅਨ
ਸੇਂਟ ਐਂਟਨੀ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ
ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਗ੍ਰੰਥ ਸੂਚੀ

ਮਾਈਕਲ ਬੀਅਰਡ, ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਆਊਲ ਐਜ਼ ਏ ਵੈਸਟਰਨ ਨਾਵਲ (ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ, ਐਨਜੇ: ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ, 1990)

ਨਸੇਰ ਪਾਕਦਮਨ, ਸੰਪਾਦਕ, ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਇਤ, ਹਸ਼ਤਦ-ਓ-ਦਾਅ ਨਾਮੇਹ ਬਹ ਹਸਨ ਸ਼ਾਹਿਦ-ਨੂਰਾਈ (ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਇਤ, ਹਸਨ ਸ਼ਹੀਦ-ਨੂਰਾਈ ਨੂੰ ਬਿਆਸੀ ਪੱਤਰ) (ਪੈਰਿਸ: ਚੇਸ਼ਮੰਦਜ਼, 2000)

ਅਹਿਸਾਨ ਯਾਰਸ਼ਾਟਰ, ਸੰਪਾਦਕ, ਸਦੀਕ ਹੇਦਯਾਤ: ਇੱਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ (ਬੋਲਡਰ, CO: ਵੈਸਟਵਿਊ, 1979)

ਹੋਮਾ ਕਾਟੂਜ਼ੀਅਨ ਦੁਆਰਾ:

ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਯਤ, ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅਦਭੁਤ ਦੁਨੀਆਂ, ਸੰਪਾਦਨ, (ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ: ਰੂਟਲੇਜ, 2008)

ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਯਤ: ਇੱਕ ਈਰਾਨੀ ਲੇਖਕ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਦੰਤਕਥਾ, ਪੇਪਰਬੈਕ ਐਡੀਸ਼ਨ, (ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ: ਆਈ.ਬੀ. ਟੌਰਿਸ, 2002)

ਦਰਬਾਰੇਹ-ਏ ਬੁਫ-ਏ ਕੁਰ-ਏ ਹੇਦਯਾਤ (ਹੇਦਾਇਤ ਦਾ ਬਲਾਇੰਡ ਆਊਲ, ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਟੀਕਲ ਮੋਨੋਗ੍ਰਾਫ) (ਤੇਹਰਾਨ: ਨਸ਼ਰ-ਏ ਮਰਕਜ਼, 5ਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ, 2008)

ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਇਤ ਵਾ ਮਾਰਗ-ਏ ਨੇਵਿਸੰਦੇਹ (ਸਾਦੇਕ ਹੇਦਾਇਤ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਮੌਤ) (ਤੇਹਰਾਨ: ਨਸ਼ਰ-ਏ ਮਰਕਜ਼, ਚੌਥੀ ਛਾਪ, 2005)

ਤਨਜ਼ ਵਾ ਤਨਜ਼ੀਨਹ-ਯੇ ਹੇਦਯਾਤ, (ਹੇਦਯਾਤ ਵਿੱਚ ਵਿਅੰਗ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗ) (ਸਟਾਕਹੋਮ: ਅਰਸ਼, 2003)

ਅੰਨ੍ਹਾ ਉੱਲੂ

(ਡੀ.ਪੀ. ਕੋਸਟੇਲੋ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

1

ਕੁਝ ਜ਼ਖਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਮਨ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੜਨ ਵਾਂਗ ਮਿਟਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਅਕਲਪਿਤ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਕ ਦੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਸਿਰਫ ਸ਼ਰਾਬ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਈ ਗਈ ਭੁੱਲ ਅਤੇ ਅਫੀਮ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਕਲੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹਾਏ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਫ ਅਸਥਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਖਾਸ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਰਦ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੀ ਕੋਈ ਕਦੇ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੇਗਾ ਜੋ ਆਮ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਮਨ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਦੀ ਇਹ ਗੂੰਜ, ਜੋ ਮੌਤ ਅਤੇ ਪੁਨਰ-ਉਥਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਮਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਾਂਗਾ। ਇਸਨੇ ਜੋ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ "ਜ਼ਹਿਰ": ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸਹਿਣ ਕਰਾਂਗਾ।

ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਯਾਦ ਹੈ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਲਿਖ ਸਕਾਂ। ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਇੱਕ ਆਮ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ - ਪਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣਗੇ; ਕਿਉਂਕਿ, ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੇਰਾ ਇੱਕੋ ਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਖੋਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਡਰਾਉਣੀ ਖੱਡ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋ ਸਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਛਾਵਾਂ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੰਧ ਦੇ ਪਾਰ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮੈਂ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ, ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਹ ਆਖਰੀ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਬਾਕੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਸਨ, ਮੇਰੀ ਇੱਕੋ ਇੱਛਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਿਹਲੇ ਵਿਚਾਰ! ਸ਼ਾਇਦ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਬਾਕੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਜਨੂੰਨ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਮੈਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ? ਕੀ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੁਝ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ?

ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਲਈ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਹੁਣ ਦੀਵੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2

ਇਸ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਰਨ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਤੇ ਟੁੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਏ, ਇਹ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਲੰਘਦੀ ਹੋਈ ਕਿਰਨ ਸੀ, ਇੱਕ ਡਿੱਗਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਰਾ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਚਮਕਿਆ, ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ - ਜਾਂ ਇੱਕ ਦੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। ਇਸਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਇੱਕ ਪਲ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਤਾਰੇ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਚਮਕ ਫਿਰ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਅਲੋਪ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਲੰਘਦੀ ਹੋਈ ਕਿਰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ।

ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ - ਨਹੀਂ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ - ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਜਾਦੂਈ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ, ਉਹਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਘਾਤਕ ਚਮਕ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ?

ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਲਈ, ਉਸਦੇ ਪਤਲੇ, ਅਲੌਕਿਕ, ਧੁੰਦਲੇ ਰੂਪ, ਉਸਦੀਆਂ ਮਹਾਨ, ਚਮਕਦੀਆਂ, ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੜ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਘਲ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਣ ਇਸ ਮਤਲਬੀ, ਜ਼ਾਲਮ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਪਲੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਉਸਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ, ਮੂਰਖਾਂ ਅਤੇ ਸਫਲਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭੁੱਲਣ ਲਈ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਅਫੀਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨ ਲਈ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਤ ਗਈ, ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਬੀਤਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਤ ਗਈ ਹੈ।

ਮੈਂ ਦਿਨ ਭਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪੈਂਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਕਵਰ ਸਜਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੈਂਨ-ਕੇਸ ਸਜਾਵਟ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਅਫੀਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੈਂਨ-ਕੇਸ ਸਜਾਵਟ ਦੇ ਇਸ ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮੈਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਅਤੇ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਇਕੱਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੰਡਰ ਪਏ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਨਾਲੀ ਦੇ ਦੂਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਕਈ ਘਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਤਿ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਮੂਰਖ ਜਾਂ ਪਾਗਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਸਵਰਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਹਰ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਦਬਾਉਂਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਘਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੈਂਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਕਵਰਾਂ 'ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੰਧ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਸਮਝਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਹਾਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਦਿਲਾਸਾ ਬਚਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਮਾੜਾ। ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਪੈਂਨ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪੇਂਟ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਇਸ ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਦਿਨ ਕੱਟਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਾਰਾ ਅਰਥ, ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਸਾਰਾ ਮੁੱਲ ਗੁਆ ਬੈਠੀ।

ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ, ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂਗਾ। ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਅਣਜਾਣ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਫਕੀਰ ਵਾਂਗ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਚੋਗਾ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਬਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਕਾਲੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਵੱਲ ਝੁਕ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਵਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੀ ਮੈਂ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਪੇਂਟ ਕਰਨ ਬੈਠਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਉਹੀ ਵਿਸ਼ਾ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਲਈ ਗਾਹਕ ਮਿਲੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਪੈਂਨ-ਕੇਸ ਕਵਰ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਵਿਚੋਲੇ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੈਸੇ

ਭੇਜਦੇ ਸਨ।

ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ... ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਭ ਬਾਰੇ ਜੋ ਯਾਦ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮੇਰੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਇੱਕ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪੇਂਟਿੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਦੋ ਮਹੀਨੇ, ਜਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਇਹ ਨੌਰੂਜ਼ ਦਾ ਤੇਰ੍ਹਵਾਂ ਦਿਨ ਸੀ।* ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਪਿੰਡ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੇਂਟਿੰਗ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਯਾਨੀ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਪਤਾਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ। ਹਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੱਗ ਅਤੇ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚੀਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪੀਲਾ ਚੋਗਾ ਸੀ; ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਉਸਦੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟੇ ਹੋਏ ਸਕਾਰਫ਼ ਨਾਲ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਉਸਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਛਾਤੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਸਕਾਰਫ਼ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਵਿਰਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਨਾ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਉਸਦੀ ਗਰਦਨ ਨੂੰ ਘੇਰਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਲਾਲ ਅਤੇ ਦੁਖਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਖਰਗੋਸ਼ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ, ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਵਿਗੜਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਉਲਟ ਕੰਧ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੀਵਾ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹਨੇਰੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜੋ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਰ ਕੋਨੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਢੁਕਵਾਂ ਮਿਲ ਸਕੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ

ਅਫੀਮ ਜਾਂ ਡਰਿੰਕ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਕੰਧ 'ਤੇ ਸ਼ੈਲਫਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਪਈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ। ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਪਈ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਇਹ ਉੱਪਰਲੇ ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸਨੂੰ ਇੰਨਾ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸ਼ੈਲਫ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਉੱਠਿਆ ਜੋ ਉੱਥੇ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਬੋਤਲ ਵੱਲ ਵਧਿਆ, ਮੈਂ ਸ਼ੈਲਫ ਦੇ ਉੱਪਰ ਹਵਾਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਸਰੂ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਦੇਖਿਆ, ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ - ਨਹੀਂ, ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੂਤ - ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਨੀਲਾ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਨਹੁੰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਹ ਕੁੜੀ ਮੇਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਜਾਣ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਵੇਖੇ ਸਿੱਧਾ ਅੱਗੇ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ, ਅਣਇੱਛਤ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਰਾਉਣੀਆਂ, ਜਾਦੂਈ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਕੌੜੀ ਨਿੰਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ, ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ, ਧਮਕੀ ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਾਲ - ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਦਾ ਵਹਾਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਮਹੱਤਵ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਚੁੰਬਕੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਅਕਲਪਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਹ ਤਿਰਛੀਆਂ, ਅਲੌਕਿਕ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਤੁਰਕੋਮਾਨ ਅੱਖਾਂ ਸਨ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਰ ਡਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਿਆਨਕ, ਅਲੌਕਿਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਗੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਮੱਥੇ ਉੱਚਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਭਰਵੱਟੇ ਪਤਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਪਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਲੰਬੇ, ਭਾਵੁਕ ਚੁੰਮਣ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ, ਚੰਨ ਵਾਂਗ ਫਿੱਕਾ, ਉਸਦੇ ਕਾਲੇ, ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧਾਗਾ ਉਸਦੇ ਮੰਦਰ

ਨਾਲ ਚਿਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਹਰਕਤ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਅਸੰਤੁਲਨ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਜੀਉਣਾ ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਨ੍ਰਿਤਕੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸਦੀ ਹਰਕਤ ਦੀ ਸੁਮੇਲ ਵਾਲੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਉਸਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਮਿਸ਼ਰਤ ਹਵਾ ਉਸਨੂੰ ਆਮ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਫੀਮ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਗਏ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਈ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਜਗਾਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂਡਰੇਕ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਜਗਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਲੰਬੇ ਪਤਲੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਮੋਢੇ, ਬਾਹਾਂ, ਛਾਤੀਆਂ, ਕਮਰ, ਚੂਲਿਆਂ ਅਤੇ ਲੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਮੇਲ ਰੇਖਾਵਾਂ ਸਨ, ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਗਲੇ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਮਾਦਾ ਮੈਂਡਰੇਕ ਵਰਗੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਦਾ ਪਲੇਟਿਡ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਕੱਸ ਕੇ ਚਿਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਦੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਇੱਕਦਮ ਹਾਸੇ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ, ਰਗੜਨ ਵਾਲਾ ਹਾਸਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਣ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ; ਇੱਕ ਕਠੋਰ, ਭਿਆਨਕ, ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹਾਸਾ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਹਾਸਾ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਤੋਂ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਡਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬੋਤਲ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਸਟੂਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ। ਮੈਂ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਰਤ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੁਆਦੀ, ਡਰਾਉਣੇ ਸੁਪਨੇ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੜ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਕਿੰਨੇ ਮਿੰਟ, ਕਿੰਨੇ ਘੰਟੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੋਤਲ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮਰੇ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਾਂਗ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖੋਖਲੇ ਹਾਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ।

ਹਨੇਰਾ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੀਵਾ ਧੁੰਏਂ ਨਾਲ ਬਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਸੁਆਦੀ, ਭਿਆਨਕ

ਕੰਬਣੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਪਲ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਾਹ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ, ਸਵਰਗ ਦੇ ਉਸ ਦੂਤ, ਉਸ ਅਲੌਕਿਕ ਕੁੜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਛਾਪ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਛਾਪ ਹੈ।

ਉਸ ਪਲ ਮੈਂ ਸੁੰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਚਮਕ, ਉਸਦਾ ਰੰਗ, ਉਸਦਾ ਅਤਰ, ਉਸਦੀ ਹਰਕਤ, ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣੂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਇੱਕੋ ਜੜ੍ਹ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਉੱਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਟੱਲ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਅਟੱਲ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਵਾਂ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਛੂਹਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਰਲ ਗਈਆਂ ਅਦਿੱਖ ਕਿਰਨਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਪਰਕ ਸਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਜੀਬ ਤੱਥ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣੂ ਜਾਪਦੀ ਸੀ, ਕੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਰਹੱਸਮਈ ਬੰਧਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ? ਇਸ ਘਟੀਆ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਉਸਦਾ ਪਿਆਰ ਸੀ; ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਵੇ? ਪਰ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖੋਖਲੇ ਹਾਸੇ, ਭਿਆਨਕ ਹਾਸੇ ਨੇ ਉਸ ਬੰਧਨ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਸੀ।

ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੈਂ ਕੰਧ ਦੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਖਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਪਰ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਹਾਸੇ ਦੇ ਡਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਿਆ। ਕੀ ਮੈਂ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਰੋਕ ਸਕਾਂਗਾ? ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਡਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਰੱਖ ਦਿਆਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਰਦਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਕੰਧ ਦੇਖੀ ਜਿੰਨੀ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਹਨੇਰੀ ਹੈ ਉਸ ਹਨੇਰੇ ਵਾਂਗ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਛੇਕ ਜਾਂ ਖਿੜਕੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਇਤਾਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕੰਧ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਮੌਜੂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਪਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਠੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਧ 'ਤੇ ਹਥੌੜਾ ਮਾਰਿਆ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਦੀਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਛੇਕ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਕੰਧ ਦੇ ਠੋਸ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਫੈਬਰਿਕ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਇਹ ਸੀਸੇ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੁੰਦਾ।

ਕੀ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਤੜਫਦੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਵਾਂਗ ਜੀਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਉਡੀਕ, ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਭਾਲਣਾ ਵਿਅਰਥ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਹਰ ਹੱਥ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਿੱਧਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਕਾਤਲ ਵਾਂਗ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਦਿਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਪੰਛੀ ਵਾਂਗ ਚੱਕਰ ਲਗਾਇਆ। ਮੈਂ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਹਰ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਹਰ ਕੰਕਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਗਿਆ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਦਰੱਖਤ, ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਨਦੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਮੈਂ ਚੰਨ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਿਆ, ਮੈਂ ਦਰੱਖਤਾਂ, ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਚੰਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ - ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਪਲ ਚੰਨ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ - ਮੈਂ ਹਰ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਬੇਕਾਰ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜੀ ਰਹੇ: ਜਿਸ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਧੋਤੇ ਸਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਲੱਖਣ, ਅਣਜਾਣ ਝਰਨੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ; ਉਸਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਆਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੌਤਿਕ, ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਜੀਵ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਉਹ ਫੁੱਲ ਕੋਈ ਆਮ ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਆਮ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਬਾਰੀਕ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਇੱਕ ਆਮ ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਫੁੱਲ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮੁਰਝਾ ਜਾਣਗੇ।

ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਸਮਝ ਗਿਆ। ਇਹ ਕੁੜੀ, ਇਹ ਦੂਤ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਅਕਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਸਰੋਤ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਵਜੂਦ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਅਮੂਰਤ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਗਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ, ਇੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੇਠ, ਉਹ ਸੁੱਕ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੁਚਲ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਅਪਰਚਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਕੰਧ

ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਸੀਸੇ ਦੀ ਕੰਧ ਜਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਇੱਕ ਸੰਘਣੀ ਰੁਕਾਵਟ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵਜੂਦ ਵਿਅਰਥ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੀ ਨਿਗਾਹ ਦਾ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਜੋ ਡੂੰਘੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਸਿਰਫ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੀ - ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ - ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਰਹੱਸ ਅਤੇ ਭੇਦ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਅਫੀਮ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਰਾਕਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਉਹ ਉਪਚਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਅਤੇ ਅਧਰੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਭੁੱਲਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ, ਘੰਟੇ-ਦਰ-ਘੰਟਾ, ਮਿੰਟ-ਦਰ-ਮਿੰਟ, ਉਸਦੀ ਯਾਦ, ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ, ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਕਾਰ ਲੈਂਦੀ ਗਈ।

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਬੰਦ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਜਾਗਿਆ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਅਲਮਾਰੀ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਿੱਚੋਂ, ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਅਤੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਆਇਤਾਕਾਰ ਛੇਕ ਰਾਹੀਂ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਆਰਾਮ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਆਰਾਮ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ?

ਮੇਰੀ ਆਦਤ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਰ ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਵਾਂ। ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਨਦੀ, ਸਰੂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਵੇਲ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਰਾਂ ਦਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਅਫੀਮ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੀ ਸੈਰ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਝਲਕ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਨੌਰੂਜ਼ ਦੇ ਉਸ ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਦਿਨ ਦੇਖਿਆ ਸੀ: ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਰੂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠ ਬੈਠਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ, ਝਾੜੀਆਂ, ਬਲਦੀ ਰੇਤ, ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ

ਕੁੱਤੇ ਸੁੰਘ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੀ ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਦੇ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ? ਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅਲਮਾਰੀ ਦੀ ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੇਕ, ਇੱਕ ਸਰਾਪਿਆ ਹੋਇਆ ਮੋਰੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਭੁੱਖੇ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਸੀ ਜੋ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿੱਚ ਸੁੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫੜ ਰਿਹਾ ਸੀ: ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ 'ਤੇ ਕੂੜਾ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੁਆਦੀ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ। ਇਹ ਉਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸੀ। ਪਰ ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਛੇਕ ਬੰਦ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੁੜੀ ਤਾਜ਼ੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵਰਗੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਾਮ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਆਮ ਸੈਰ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਬੱਦਲਵਾਈ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੂੰਦ-ਬੂੰਦ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਰੂਪ-ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਰੀਕ ਬਾਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੀਂਹ ਮੇਰੇ ਕਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਰਾਤ ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਉਹ ਹੋਇਆ।

ਮੈਂ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ, ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ। ਇਕਾਂਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਚੱਲੇ, ਉਸਦਾ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚਿਹਰਾ, ਬੱਦਲ ਜਾਂ ਧੁੰਦ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਸਪਸ਼ਟ, ਗਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤੋਂ ਖਾਲੀ, ਪੈਂਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਕਵਰਾਂ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਵਾਂਗ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਕਾਰ ਲੈ ਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਬੀਤ ਗਿਆ ਸੀ। ਧੁੰਦ ਇੰਨੀ ਸੰਘਣੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਆਦਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸਮਝ ਜੋ ਮੈਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਰੂਪ ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਦੇਖਿਆ।

ਮੈਂ ਚਾਬੀ ਦੇ ਛੇਕ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਾਚਿਸ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵੱਲ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਦੋ ਤਿਰਛੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜੋ ਚਾਂਦਨੀ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਤਲੇ ਚਿਹਰੇ ਵਿੱਚ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ

ਅਣਦੇਖੀ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਲਾ ਚੋਗਾ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਉਹ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਜੋ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਹਿੱਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਮਾਚਿਸ ਸੜ ਗਈ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਅਚਾਨਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਤਾਲੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਘੁਮਾ ਦਿੱਤੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੈਂਚ ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ ਗਲਿਆਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਦੀਵਾ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲੇਟ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਡਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੋਵੇ।

ਕੀ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਸੀ? ਉਹ ਇੱਕ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਤੁਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਵਾਂਗ ਆਈ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਪਲ ਮੇਰੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੁਆਦੀ, ਅਕਹਿ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਜੀਵ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਔਰਤ ਸੀ, ਉਹ ਕੁੜੀ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕ ਬੇਅੰਤ ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਪਏ ਆਦਮੀ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਦੀਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਸਦੀਵੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅੰਤ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਹ ਇੱਕ ਔਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੱਕਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਭੁੱਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਗੋਡੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਏ। ਉਸਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਗਿੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ

ਜਿਵੇਂ ਦੋ ਵੱਡੇ ਕਾਲੇ ਹੀਰੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹੋਣ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਅਭੇਦ ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਰਾਤ ਮਿਲੀ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਅਥਾਹ ਕੁੰਡ ਦੇ ਭਿਆਨਕ, ਮੋਹਿਤ ਕਾਲੇਪਨ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀ ਕੱਢ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹਿੱਲ ਗਈ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅਕਹਿ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਾਹ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੱਦਲ ਜਾਂ ਧੂੰਏਂ ਵਾਂਗ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸਦੀ ਚੁੱਪ ਕੁਝ ਅਲੌਕਿਕ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਲੌਰ ਦੀ ਕੰਧ ਉੱਠ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਪਲ, ਉਹ ਘੰਟਾ ਜਾਂ ਉਹ ਅਨੰਤਤਾ ਮੇਰਾ ਦਮ ਘੁੱਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਅਲੌਕਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਥੱਕ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੌਤ 'ਤੇ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਸਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂ, ਇੱਕ ਡੁੱਬਦੇ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਬੇਰਹਿਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ ਤੜਫ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਵਗ ਰਹੇ ਪਸੀਨੇ ਨੂੰ ਪੂੰਝ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਉਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਉਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਤਲਾ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲੇਟ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਨਹੁੰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਰੰਗ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਦਰਮਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤਲੇ, ਚਿਪਕਦੇ ਕਾਲੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ, ਉਸਦੇ ਹੱਥਾਂ, ਉਸਦੇ ਛਾਤੀਆਂ - ਉਸਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਉੱਪਰ ਝੁਕਿਆ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇਖ ਲਵਾਂ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਇੱਕਦਮ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਏਗੀ, ਉਸਦੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕੰਨ ਜੋ ਕਿ ਦੂਰ, ਸਵਰਗੀ, ਕੋਮਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਆਦੀ ਸਨ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭੁੱਖੀ ਜਾਂ ਪਿਆਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਲੱਭਣ ਲਈ

ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਇੰਝ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਉੱਪਰਲੀ ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਵਾਈਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰਿਆ। ਮੈਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਟੋਏ 'ਤੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਹ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਸੌਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ, ਮਖਮਲੀ ਪਲਕਾਂ ਬੰਦ ਸਨ। ਮੈਂ ਬੋਤਲ ਖੋਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੰਦ ਕਤਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਵਾਈਨ ਦਾ ਇੱਕ ਗਲਾਸ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

ਅਚਾਨਕ, ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਅੱਖਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ, ਇੰਝ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਭੂਤ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਨਕਿਊਬਸ ਜੋ ਆਪਣੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਪੰਜੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਦਬਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੌਂ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲੈ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਕਿੰਨਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ! ਕਿੰਨਾ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਸੀ ਇਸਨੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ! ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਔਰਤ, ਇਹ ਕੁੜੀ ਜਾਂ ਨਰਕ ਦਾ ਇਹ ਦੂਤ (ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੈ), ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਸੁਭਾਅ ਹੋਵੇ? ਉਹ ਇੰਨੀ ਸ਼ਾਂਤ, ਇੰਨੀ ਬੇਰੋਕ ਸੀ!

ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਾਲੇ, ਭਾਰੀ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠਦੀ ਨਮੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੂੰ ਸੁੰਘ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਕੰਬਦਾ ਹੱਥ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ - ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਤਣੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ, ਉਹ ਤਾਲਾ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸਦੇ ਮੰਦਰ ਨਾਲ ਚਿਪਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਉਸਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ। ਇਹ ਠੰਡਾ ਅਤੇ ਗਿੱਲਾ ਸੀ। ਠੰਡਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਠੰਡਾ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉਸਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਉੱਪਰ ਰੱਖਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਧੜਕਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਨਾਸਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਗਰਮ ਕਰ ਸਕਾਂਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿੱਘ ਦੇ ਸਕਾਂਗਾ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਠੰਢਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਾਂਗਾ; ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ

ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਉਸਦੇ ਮੁਰਦਾ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਭਰ ਸਕਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲੇਟ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਨਰ ਅਤੇ ਮਾਦਾ ਮੰਡੇਕ ਵਾਂਗ ਇਕੱਠੇ ਬੰਦ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਇੱਕ ਮਾਦਾ ਮੰਡੇਕ ਵਰਗਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਤੋਂ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੰਡੇਕ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਜਨੂੰਨ ਜਗਾਇਆ। ਉਸਦਾ ਮੂੰਹ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਕੌੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸੁਆਦ ਖੀਰੇ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਗੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਠੰਡਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਜੰਮ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਠੰਢ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਬੇਕਾਰ ਗਏ। ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਲਏ। ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਥੇ ਆਈ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਜਿਉਂਦੀ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੇ ਹੀ ਤੜਫਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ, ਬੇਜਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ, ਠੰਡੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ - ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ।

ਇਹ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਉਸ ਪਲ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ - ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਅ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣਾ ਤੈਅ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੋਂਦ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਹੁਣ, ਇੱਥੇ, ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਨਾਜ਼ੁਕ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਆਤਮਾ, ਜਿਸਦਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਕਾਲੇ, ਪਲੀਤ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ, ਉਸ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੀ ਹੋਈ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਇਸਨੇ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਉੱਥੇ ਪਿਆ ਸੀ, ਬੇਜਾਨ ਅਤੇ ਸਥਿਰ। ਉਸਦੀਆਂ ਨਰਮ, ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ, ਉਸਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਕਬਰ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਅਤੇ ਚੂਹਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ। ਇਸ ਧਾਰੋਦਾਰ, ਬਦਕਿਸਮਤ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਖੁਦ ਇੱਕ ਕਬਰ ਵਾਂਗ ਸੀ, ਸਦੀਵੀ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਬੀ, ਹਨੇਰੀ, ਠੰਡੀ, ਬੇਅੰਤ ਰਾਤ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ

ਚਿਰ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਇੱਕ ਲਾਸ਼, ਠੰਡੀ, ਬੇਜਾਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ, ਇੱਕ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ।

ਉਸ ਪਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਰੂਪ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਮੇਰਾ ਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕੰਬਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ, ਅਟੱਲ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਦਿੱਖ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਵੇਗਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬੇਚੈਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਅਤੀਤ ਦੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭੇਦਾਂ, ਅਸਥਿਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਭੇਦਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੂਰਖਤਾ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਉਸ ਪਲ ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬਾਂ, ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਉਗਣ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹਿਜ ਹਰਕਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਭੂਤਕਾਲ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ, ਦੂਰ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਰਲ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਆਦਮੀ ਕਿਸੇ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਆਦਤ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਜਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਲੇਖਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਮੂਰਤੀਕਾਰ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਤੇਜਕ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸਲੀ ਕਲਾਕਾਰ ਇੱਕ ਮਾਸਟਰਪੀਸ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸੀ, ਬੇਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਬੇਵੱਸ, ਮੈਂ, ਪੈਂਨ-ਕੇਸ ਕਵਰਾਂ ਦਾ ਸਜਾਵਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਮਾਸਟਰਪੀਸ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਬੇਜਾਨ, ਚਮਕਦਾਰ ਛੋਟੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੀ? ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਰਪੂਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਗਰਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ; ਮੈਂ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਇਸ ਇੱਛਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ, ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਜੋ ਇੱਕ ਮੁਰਦਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ।

ਮੈਂ ਧੂੰਏਂ ਵਾਲਾ ਦੀਵਾ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤਾ, ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਲਿਆਂਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਟਿਮਟਿਮਾਉਂਦੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ; ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਹੱਸ ਅਤੇ ਅਭੌਤਿਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ - ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਬਿਸਤਰਾ ਉਸਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਇਰਾਦਾ ਆਪਣੇ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਰੂਪ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੜਨ ਅਤੇ ਵਿਘਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਹੁਣ ਸਥਿਰ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲਾਈਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਾਂਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਪੇਂਟਿੰਗ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਪੈਂਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਕਵਰਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਪਿਆ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਠੋਸ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਜੋ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ, ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਖ ਲੈਂਦਾ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਚੁਣੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦਵਾਈ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੀ ਤਸੀਹੇ ਵਾਲੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਲਾਈਨਾਂ ਅਤੇ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਗਤੀਹੀਣ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ਾ ਚੁਣਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਮਰੀ ਹੋਈ ਔਰਤ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮਰੀ ਹੋਈ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇੱਕ ਉਤਸੁਕ ਸਾਂਝ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੀ: ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਜੋ ਹੁਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ? ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ?

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਰਾਤ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਉਸਦਾ ਪੋਰਟਰੇਟ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਇਆ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਪੇਂਟ ਕੀਤਾ, ਓਨੀ ਹੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਕੰਮ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਥੱਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਦਾ

ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਹਨੇਰਾ ਪਤਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਲੇਟੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲਿਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਖਾਂ? ਉਹ ਅੱਖਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੰਦਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ-ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਯੋਗ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ - ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਅਚਾਨਕ ਮੇਰੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਬੇਕਾਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਂ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ, ਉਸਦੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਲੀ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਸਾਈ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਟਕਦੇ ਮਾਸ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਦੀਆਂ ਬੁਖਾਰ ਭਰੀਆਂ, ਬਦਨਾਮ ਅੱਖਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਚਮਕ ਨਾਲ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਟਿਕ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਅੱਖਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਪਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ ਪਰ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੇਂਟ ਬੁਰਸ਼ ਦੀ ਨੋਕ ਨਾਲ ਉਸ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾੜਿਆ।

ਫਿਰ ਮੈਂ ਉੱਠ ਕੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਿਸਤਰੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਾਪਸ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਨੇ ਉਸਦੇ ਮੁਰਦਾ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਨੇੜਿਓਂ ਮੈਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਗੰਧ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਸੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਗੰਧ। ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕੀੜੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਛਾਲਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਉਂ, ਕਿਵੇਂ, ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ? ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਭਰਮ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ?

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ, ਜਾਂ, ਸਗੋਂ, ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ - ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ।

ਮੈਂ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਉਸ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ

ਸਰੀਰ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਸਰੀਰ ਜੋ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਲਈ, ਕਬਰ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਅਤੇ ਚੂਹਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤਸਵੀਰ ਜਿੰਨੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਟੀਨ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਤਿਜੋਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡੱਬੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਤ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸਦੀ ਥਕਾਵਟ ਇੰਨੀ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਸਕਿਆ। ਕੰਨ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਲਕੀਆਂ, ਦੂਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁੰਗਰਦੇ ਘਾਹ ਨੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਛੀ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਖੰਭਾਂ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਫਿੱਕੇ ਤਾਰੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਕੋਮਲ ਹਵਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਪਲ ਦੂਰ ਕਿਤੇ ਇੱਕ ਕੁੱਕੜ ਨੇ ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ।

ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ? ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਫ਼ਨਾ ਦੇਵਾਂ, ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਲੈ ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਨੀਲੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿਆਂ। ਪਰ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸੋਚਣਾ, ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ! ਅਤੇ ਫਿਰ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ 'ਤੇ ਪਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕੱਲਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਸੀ? ਪਰ ਉਹ - ਕਦੇ ਵੀ, ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਠੰਡਾ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਸਨੂੰ ਨਾ ਦੇਖ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਪਲੀਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕੱਟਾਂਗਾ, ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਟਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਕ ਕਰਾਂਗਾ, ਆਪਣਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸੂਟਕੇਸ, ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੂਰ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਦਫ਼ਨਾ ਦਿਆਂਗਾ।

ਇਸ ਵਾਰ ਮੈਂ ਝਿਜਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਚਾਕੂ ਲਿਆ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ

ਕਮਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਬਰੀਕ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਮੱਕੜੀ ਦੇ ਜਾਲ ਵਾਂਗ ਘੇਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਢੱਕਣ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ: ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਲੰਬਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਸਿਰ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦੀ ਗਰਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਠੰਡੇ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਟਪਕੀਆਂ। ਅੱਗੇ, ਮੈਂ ਬਾਹਾਂ ਅਤੇ ਲੱਤਾਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਸਿਰ ਅਤੇ ਅੰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਸੁੰਡ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਟਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਡਰੈੱਸ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ, ਉਹੀ ਕਾਲਾ ਡਰੈੱਸ। ਮੈਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਚਾਬੀ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਰਾਹਤ ਦਾ ਇੱਕ ਡੂੰਘਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੂਟਕੇਸ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਇਆ। ਇਹ ਭਾਰੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਥਕਾਵਟ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸੂਟਕੇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਮੌਸਮ ਫਿਰ ਤੋਂ ਧੁੰਦਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਲੱਭ ਲਵੇ ਜੋ ਮੇਰੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਆਤਮਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰਿਆ, ਧੁੰਦ ਵਿੱਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ। ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇੱਕ ਚੌੜੇ ਸਕਾਰਫ਼ ਲਈ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ, ਜਾਲੀਦਾਰ, ਭਿਆਨਕ ਹਾਸਾ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

"ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਕੁਲੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸੰਦੂਕ ਵੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦੁਲਾਜ਼ੀਮ* ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਬੂਤ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਹਰ ਆਕਾਰ ਦੇ ਤਾਬੂਤ ਹਨ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਸੰਪੂਰਨ। ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ। ਤੁਰੰਤ।"

ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਗਰਜਿਆ, ਇੰਨਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੋਢੇ ਹਿੱਲ ਗਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਬੋਲਦਾ:

"ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਤੁਰੰਤ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗਾ।"

ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ

ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਲਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਸੂਟਕੇਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ, ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਟੁੱਟੀ-ਭੱਜੀ ਹੋਈ ਗੱਡੀ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੋ ਕਾਲੇ, ਕੰਕਾਲ ਵਰਗੇ ਪਤਲੇ ਘੋੜੇ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਗੱਡੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਕੋਰੜਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸੂਟਕੇਸ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਢੋਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਤਾਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਧੱਸੀ ਹੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਖੁਦ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਾਬੂਤ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਲੇਟ ਗਿਆ, ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ ਬਾਹਰ ਦੇਖ ਸਕੀਏ। ਮੈਂ ਸੂਟਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਸਲਾਈਡ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਫੜ ਲਿਆ।

ਕੋਰੜਾ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਸੀਟੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ; ਘੋੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਚੱਲ ਪਏ। ਮੀਂਹ ਦੇ ਮੀਂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਧੂੰਏਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਾਂਗ ਉੱਠ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਉੱਚੀਆਂ, ਨਿਰਵਿਘਨ ਰਫ਼ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ, ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਚੋਰ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਡੰਡੇ ਉਬਲਦੇ ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਏ ਸਨ, ਉੱਠੀਆਂ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਡਿੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਛੂਹਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੰਟੀਆਂ ਗਿੱਲੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਧੁਨ ਵਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦਿਲਾਸੇ ਦੀ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਭਾਵਨਾ ਜਿਸਦਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗਤੀ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਉਹ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ ਸੂਟਕੇਸ ਦਾ ਭਾਰ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਅਤੇ ਤਾਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਿਆ ਸੀ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ ਦਬਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦਾ ਦੇਸ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸਾਧਾਰਨ ਗਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨਤਾ ਨਾਲ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਪਹਾੜੀਆਂ, ਪੱਧਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਨਜ਼ਾਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ, ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਸੁੱਤਾ ਜਾਂ ਜਾਗਦਾ। ਸੜਕ ਦੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜੀਬ, ਝੁਕੇ ਹੋਏ, ਸਰਾਪੇ ਹੋਏ ਰੁੱਖ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਰਾਮਿਡ, ਕਿਊਬ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ ਵਰਗੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਸੁਆਹ-ਸਲੇਟੀ ਘਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ, ਹਨੇਰੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਖਿੜਕੀਆਂ ਪ੍ਰੇਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਗਲੀ ਅੱਖਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸਨ। ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਹਗੀਰ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਠੰਡ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵਤ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਅਲੌਕਿਕ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਭੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਰਨ ਗੱਡੀ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਾਈ ਰੋਡ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸਿਰਫ਼ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਵਿੰਗੇ, ਮਰੋੜੇ ਹੋਏ ਦਰੱਖਤ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਘਰ ਸਨ, ਕੁਝ ਬੈਠ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ, ਕੁਝ ਉੱਚੇ, ਜਿਓਮੈਟ੍ਰਿਕਲ ਆਕਾਰ ਦੇ - ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਨ, ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਕੋਨ - ਤੰਗ, ਟੇਢੇ-ਮੇਢੇ ਖਿੜਕੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਨੀਲੇ ਫੁੱਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਜੁੜਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰੀ, ਗਰਭਵਤੀ ਬੱਦਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝੁਕ ਗਏ। ਹਵਾ ਬੇ-ਉਦੇਸ਼, ਉੱਡਦੀ ਧੂੜ ਵਾਂਗ ਹਲਕੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਉਡਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗੱਡੀ ਇੱਕ ਪੱਥਰੀਲੀ, ਸੁੱਕੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਰੁਕ ਗਈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਰਿਆਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੂਟਕੇਸ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰਿਆ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ।

ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਇਕਾਂਤ ਘੇਰਾ ਸੀ, ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਨੀਲੇ, ਸੁਗੰਧ ਰਹਿਤ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਪਲ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੂਟਕੇਸ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਬੁੱਢੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਕਿਹਾ:

"ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦੁਲਾਜ਼ੀਮ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਇੱਥੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਪੰਛੀ ਉੱਡਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਹੀਂ।"

ਮੈਂ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਕਰਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅੱਬਾਸੀ ਸੀ। ਡਰਾਈਵਰ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ, ਗੂੜ੍ਹਾ ਹਾਸਾ ਮਾਰਦਾ

ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ:

"ਠੀਕ ਹੈ। ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਵੋ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਹੀਂ? ਮੈਨੂੰ ਕਬਰ ਖੋਦਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਂ। ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਚੱਲੀਏ? ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਨਾਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸੂਟਕੇਸ ਲਈ ਸਹੀ ਆਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਟੋਆ ਪੁੱਟਾਂਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ।"

ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਇੰਨੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਕੇਸ ਸੰਭਾਲਿਆ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਏ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸੁੱਕੇ ਦਰੱਖਤ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਇੱਕ ਸੁੱਕੇ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"ਇਹ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ।"

ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਸਨੇ ਤੁਰੰਤ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੁੱਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚੁੰਗੀ ਨਾਲ ਖੁਦਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੂਟਕੇਸ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੜਵਾਹਟ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ, ਦੋਹਰਾ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਕੰਮ ਦਾ ਆਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਖੁਦਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਮਿਲੀ ਜੋ ਇੱਕ ਚਮਕਦਾਰ ਜਾਰ ਵਰਗੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਦੇ ਰੁਮਾਲ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ, ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

"ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਛੇਕ ਹੈ। ਹਾਂ। ਸੂਟਕੇਸ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਆਕਾਰ। ਬਿਲਕੁਲ ਫਿੱਟ। ਹਾਂ।"

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅੱਬਾਸੀ ਸੀ। ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ ਹਾਸਾ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੰਸ ਦਾ ਮਾਸ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

"ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜੋ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਆਵੇਗੀ। ਇਹ ਰਾਗੋਸ ਦਾ ਇੱਕ ਫੁੱਲਦਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਹਿਰ ਰੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਹਾਂ।"

ਫਿਰ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਉੱਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਝੁਕਿਆ ਅਤੇ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਫਿਰ ਹੱਸਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੋਢੇ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਸਨੇ ਗੰਦੇ ਰੁਮਾਲ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਘੜਾ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਹੇਠ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉਹ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ

ਸੀਟ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ। ਕੋਰੜਾ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਸੀਟੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਘੋੜੇ ਤੇਜ਼ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਘੰਟੀਆਂ ਗਿੱਲੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਧੁਨ ਵਜਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹ ਸੰਘਣੀ ਧੁਨ ਵਿੱਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਰਾਹਤ ਦਾ ਇੱਕ ਡੂੰਘਾ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਭਾਰ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭਾਵਨਾ ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ। ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਉਹ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਘੇਰਾ ਸੀ ਜੋ ਹਰ ਪਾਸੇ ਨੀਲੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਟਿੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਚੱਟਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨੇੜੇ ਹੀ ਇੱਕ ਸੁੱਕਾ ਨਦੀ ਦਾ ਤਲ ਸੀ। ਇਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹੰਗਾਮੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਥਾਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਨ ਅੱਖਾਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਰਤੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਖਣਗੀਆਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਸੀ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਾਕੀ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੂਟਕੇਸ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਖਾਈ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਮਾਪਾਂ ਦਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ, ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਫਿੱਟ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ। ਕੋਈ ਵੀ ਆਤਮਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਬੀ ਕੱਢੀ ਅਤੇ ਢੱਕਣ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਕਾਲੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਇੱਕ ਕੋਨਾ ਪਾਸੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ, ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਅਤੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਟਿਕ ਕੇ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕੇਸ ਦਾ ਢੱਕਣ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਢਿੱਲੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਉੱਪਰ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਖਾਈ ਭਰ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਮਿੱਧਿਆ, ਨੀਲੇ, ਸੁਗੰਧ ਰਹਿਤ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵੇਲਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕਬਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਰੇਤ ਅਤੇ ਕੰਕਰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਾ ਦੱਸ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਕਦੋ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਇੰਨਾ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਖੁਦ ਉਸਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ

ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਫਟੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਕਾਲੇ, ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੋ ਛਾਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕੀੜੇ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਕੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਕੋਟ ਦੇ ਸਕਰਟਾਂ ਤੋਂ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੂੰ ਥੁੱਕ ਨਾਲ ਗਿੱਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੈਚਾਂ 'ਤੇ ਰਗੜਿਆ; ਪਰ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭਿੱਜ ਗਏ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਏ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੀ ਚਿਪਚਿਪਾਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ।

ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪਹੀਏ ਦੇ ਪਟੜੀਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਟੜੀਆਂ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਪਰ ਡੂੰਘੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਹੀਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਚੇਤ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦਮੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਦੇ ਢੇਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਡੂੰਘੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਲਾਲਟੈਣ ਸਨ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬੁਝ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਹਰ ਪਾਸੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਨਿਰਜੀਵ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਧੜਕਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਡੂੰਘੀ ਰਾਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਬੰਧ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ 'ਤੇ ਉਤਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਚੁੱਪ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਤੈਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਮਤਲੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਏ। ਮੈਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਥਕਾਵਟ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਬਰਸਤਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸੀ।

ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਖੋਖਲੇ, ਗੂੰਜਦੇ ਹਾਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ

ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਮੂਰਤੀ ਦੇਖੀ ਜਿਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇੱਕ ਸਕਾਰਫ਼ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਗਰਦਨ ਦੁਆਲੇ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਹੇਠ ਰੁਮਾਲ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

"ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਹੈਂ? ਮੰਨ ਲਓ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਤ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ? ਡਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੇਰਾ ਨਿਯਮਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹਨ। ਕਬਰ-ਖੋਦਾਈ ਮੇਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ, ਹੈਂ? ਮੈਂ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਅਤੇ ਖੋਖੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਲਓ - ਅੱਜ ਮੈਂ ਕਬਰ-ਖੋਦਾਈ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਘੜਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ। ਜਾਣੋ ਇਹ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਰਾਗੇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਫੁੱਲਦਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਹਿਰ ਰੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਹਾਂ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਘੜਾ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰੱਖੋ।"

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਦੋ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅੱਬਾਸੀ ਕੱਢਿਆ। ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਨੇ, ਇੱਕ ਖੋਖਲੇ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹੰਸ ਦਾ ਮਾਸ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਹਾ:

"ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਥੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇੱਕ ਮੌਤ ਦੀ ਗੱਡੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਆਓ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਹਾਂ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਕਦਮ ਦੂਰ ਹੈ।"

ਉਸਨੇ ਘੜਾ ਮੇਰੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਇੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੋਢੇ ਹਿੱਲ ਗਏ। ਮੈਂ ਘੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਝੁਕਦੀ ਹੋਈ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਸੜਕ ਦੇ ਇੱਕ ਮੋੜ 'ਤੇ ਇੱਕ ਢਿੱਲੀ ਜਿਹੀ ਗੱਡੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋ ਕਾਲੇ ਘੋੜੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ। ਮੈਂ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਡੂੰਘੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਲੇਟ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਬੂਤ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਉੱਚੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖ ਸਕਾਂ। ਮੈਂ ਘੜਾ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ।

ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਕੋਰੜਾ ਵੱਜਿਆ; ਘੋੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਹ ਉੱਚੀਆਂ, ਸੁਚਾਰੂ ਰਫ਼ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਛੂਹਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਘੰਟੀਆਂ ਗਿੱਲੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਸੁਰ ਵਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਪਾੜੇ ਵਿੱਚ, ਤਾਰੇ ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਚਮਕਦੀਆਂ

ਅੱਖਾਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭਾਵਨਾ ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਇੱਕ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਦਬਾਇਆ ਹੋਇਆ ਘੜਾ। ਆਪਣੀਆਂ ਵਿੰਗੀਆਂ, ਮਰੋੜੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਰੁੱਖ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੜ ਰਹੇ ਸਨ ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਕਿ ਉਹ ਫਿਸਲ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਨਾ ਜਾਣ। ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਿਓਮੈਟ੍ਰਿਕਲ ਆਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਜੀਬ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਕਤਾਰਬੱਧ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦਾਸ, ਕਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਸਨ। ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ, ਚਮਕਦਾਰ ਕੀੜਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਇੱਕ ਮੱਧਮ, ਬਿਮਾਰ ਚਮਕ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਰੁੱਖ ਝੁੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਲੰਘ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਭੱਜ ਗਏ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਮੌਤ ਦੀ ਗੰਧ, ਸੜਦੇ ਮਾਸ ਦੀ ਗੰਧ, ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੌਤ ਦੀ ਗੰਧ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੱਕ ਕਾਲੇ ਤਾਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਜਿਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਧੁੰਦ ਅਤੇ ਲੰਘਦੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਘੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਘੜਾ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ, ਸਿੱਧਾ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਲੁਕਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਟੀਨ ਦਾ ਡੱਬਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਤਿਜੋਰੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਸਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਘੜਾ ਚਾਲਕ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਸਦਾ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਘੜਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਦੀਵਾ ਜਗਾਇਆ, ਰੁਮਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਘੜਾ ਕੱਢਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਨਾਲ ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਰਗੜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਫੁੱਲਦਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਜਾਮਨੀ ਚਮਕ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਕੁਚਲੇ ਹੋਏ ਛਾਲੇ ਵਾਲੀ ਮੱਖੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੁੱਲਦਾਨ ਦੇ ਢਿੱਡ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਬਦਾਮ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਪੈਨਲ ਸੀ ਜੋ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਨੀਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚ...

ਬਦਾਮ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਚਿੱਤਰ ਸੀ... ਇੱਕ ਔਰਤ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਜਿਸਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਨ, ਅੱਖਾਂ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਭਾਵ

ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਯੋਗ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਡਰਾਉਣੀਆਂ, ਜਾਦੂਈ ਅੱਖਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ, ਧਮਕੀ ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਸ਼ੀਲੀ, ਅਲੌਕਿਕ ਚਮਕ ਚਮਕੀ। ਉਸਦੇ ਗੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਮੱਥੇ ਉੱਚਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਭਰਵੱਟੇ ਪਤਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਵਾਲ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਧਾਗਾ ਉਸਦੇ ਮੰਦਰ ਨਾਲ ਚਿਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਟੀਨ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਕੱਢੀ ਜੋ ਮੈਂ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਉਸਦੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੀ ਤਸਵੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਕੰਮ, ਪੈਂਨ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਦਕਿਸਮਤ ਸਜਾਵਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਫੁੱਲਦਾਨ-ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਉਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤਸਵੀਰ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫੁੱਲਦਾਨ ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਗਲੇਜ਼ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਰਹੱਸਮਈ ਹਵਾ, ਇੱਕ ਅਜੀਬ, ਅਲੌਕਿਕ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗਿਆੜੀ ਬਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਹੀਂ, ਗੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੀ: ਦੋਵੇਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਹੀ ਮਹਾਨ ਅੱਖਾਂ, ਸੋਚ ਤੋਂ ਖਾਲੀ, ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਉਹੀ ਰਾਖਵੇਂ ਪਰ ਬੇਰੋਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਭੱਜ ਸਕਦਾ। ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਸੰਜੋਗ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਸੀ? ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਹ ਸਾਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆ ਗਈ। ਕੀ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ? ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੋ ਲੋਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ। ਗੱਲ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਸੀ, ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਕੋਲ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਸਰੂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ, ਸੁੱਕੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਤਲ ਦੇ ਕੋਲ, ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਨੀਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਸੰਘਣੇ ਖੂਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਕੀੜਿਆਂ ਅਤੇ ਬਦਬੂਦਾਰ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਉਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ

ਕਿ ਪੌਦੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਪੁਤਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਣਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਸ ਚੂਸ ਸਕਣ - ਉਹੀ ਅੱਖਾਂ, ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ, ਉਸ ਪਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਦਨਸੀਬ ਅਤੇ ਸਰਾਪੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜੀਬ, ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਿਲਾਸੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਸਾਥੀ ਸੀ। ਕੀ ਉਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸਨੇ, ਸੈਂਕੜੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ, ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਘੜੇ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਜਾਇਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਸਾਥੀ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਹੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਨੁਭਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਸੀ? ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਬਦਨਸੀਬ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਲਈ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਉਸ ਖੰਡਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਉਹ ਆਦਮੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਨੀਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀ, ਇੱਕ ਬਦਨਸੀਬ ਚਿੱਤਰਕਾਰ, ਇੱਕ ਸਰਾਪੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ, ਸ਼ਾਇਦ ਪੈਂਨ-ਕੇਸ ਕਵਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਸਫਲ ਸਜਾਵਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ (ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਂ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ) ਕਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ, ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਸੜ ਕੇ ਪਿਘਲ ਗਈ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਮੇਰੀਆਂ ਵਾਂਗ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਫੀਮ ਬ੍ਰੇਜ਼ੀਅਰ ਵਿੱਚ ਕੋਲਾ ਜਲਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬ੍ਰੇਜ਼ੀਅਰ ਨੂੰ ਦੋ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਅਫੀਮ ਪਾਈਪ ਦੇ ਕੁਝ ਝਟਕੇ ਖਿੱਚੇ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਦਵਾਈ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਉਹ ਸੀ ਅਫੀਮ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਧੂੰਏਂ।

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਅਫੀਮ ਪੀ ਲਈ, ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇਹ ਚਮਤਕਾਰੀ ਦਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਲਟਕਦੇ ਪਰਦੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ, ਸੁਆਹ ਵਾਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰੀ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਉੱਚੀ ਡਿਗਰੀ ਤੱਕ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸੂਖਮਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਅਫੀਮ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਨੀਂਦ ਅਤੇ ਕੋਮਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਭਾਰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਡ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾਲ, ਸੂਝਵਾਨ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਟੀਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਅਕਹਿ ਖੁਸ਼ੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਵਜੂਦ ਬਨਸਪਤੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਤੜਫ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਉਹ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਸੰਸਾਰ ਸੀ ਪਰ ਇੱਕ ਜਾਦੂਈ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਗਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਆਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਘੁਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਜਿਸਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਲੌਕਿਕ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਧਮਨੀਆਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੋਂਦ ਦੀ ਇੱਕ ਅਵਸਥਾ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੀ, ਜੇ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਰਹਿ ਸਕਦੀ, ਜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਬੰਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਘੁਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਗੁਆ ਬੈਠਾਂ, ਜੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵਜੂਦ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਵਿੱਚ, ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਇੱਕ ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ, ਰੰਗੀਨ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਰਨ ਵਿੱਚ ਘੁਲ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਰੂਪ ਇੰਨੇ ਅਨੰਤ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਧਦੇ ਅਤੇ ਵਧਦੇ ਜਾਣ ਕਿ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਫਿੱਕੇ ਅਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਣ - ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੁੰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਜ ਥਕਾਵਟ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੂਖਮ ਲਹਿਰਾਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਾਹ ਉਲਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ, ਪਿਛਲੇ ਅਨੁਭਵ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ

ਗੁਆਚੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਆਈਆਂ। ਮੈਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਸਗੋਂ ਮੈਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਹਰ ਲੰਘਦੇ ਪਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਮੇਰਾ ਮਨ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਹਨੇਰੇ ਖੂਹ ਦੇ ਸ਼ਾਫਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਤਲੇ ਹੁੱਕ ਤੋਂ ਲਟਕਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਹੁੱਕ ਤੋੜ ਕੇ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨੇ ਮੇਰੇ ਡਿੱਗਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਦੀਵੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੰਤ ਅਥਾਹ ਕੁੰਡ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਲੜੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਚਮਕ ਉੱਠੀ। ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਮਨਾਮੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਲ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਆਸਣ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਅਜੀਬ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਵੀ।

3

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗਿਆ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਣੂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰੇ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਇਕਸੁਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੀ ਪਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦੂਜੀ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੇੜੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ।

ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮ ਸੀ। ਇੱਕ ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਤੇਲ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਮਰੇ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਸਤਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਗਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਚੋਗੇ ਅਤੇ ਸਕਾਰਫ਼ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਰ ਬੁਖਾਰ ਅਤੇ ਚੱਕਰ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜੋ ਖੂਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੀ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਉਣ ਤਾਂ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਗਲਾਸ ਨਿਗਲ ਲਵਾਂਗਾ ਜੋ ਮੈਂ ਉੱਪਰਲੀ ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਰੋਤ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਜੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਭੂਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨ ਲਈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਝਿਜਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਤੇਲ ਦਾ ਦੀਵਾ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ:

4

ਮੇਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰਸਤਾ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਹੈ; ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕੌੜੀ ਵਾਂਗ ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਓ ਜੋ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੀ ਝੀਲ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਪਣੇ ਖੰਭ ਫੈਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਉਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਰਾਬੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਟੋਲਾ ਮੈਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਮੈਂ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਹਟਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਗਲਾਸ ਨਿਗਲ ਲਵਾਂਗਾ, ਮੇਰੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਉੱਪਰਲੀ ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚੋਂ ਜੂਸ ਦੀ ਹਰ ਬੂੰਦ ਨੂੰ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੇ ਗੁੱਛੇ ਵਾਂਗ ਨਿਚੋੜ ਕੇ ਰਸ - ਸ਼ਰਾਬ, ਸਗੋਂ - ਬੂੰਦ-ਬੂੰਦ, ਕਰਬਲਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ, ਆਪਣੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਡੋਲ੍ਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਸੀਹਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗੈਂਗਰੀਨ ਜਾਂ ਕੈਂਸਰ ਵਾਂਗ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਕੀ ਮੇਰਾ ਇਰਾਦਾ ਆਖਰੀ ਵਸੀਅਤ ਅਤੇ ਨੇਮ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ? ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਗਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੁੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜੋ ਵੀ ਜੀਵਨ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਖਿਸਕਣ ਦਿੱਤਾ - ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ - ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਰਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੇ ਗਏ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅਣਪੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਲੋੜ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋੜ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਵੈ, ਮੇਰੇ ਪਰਛਾਵੇਂ, ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਪਰਛਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਚੈਨਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੇਲ ਦੀਵੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੰਧ ਦੇ ਪਾਰ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਵਿੱਚ ਜੋ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਛਾਵਾਂ ਯਕੀਨਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ

ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ... ਇਹ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਸ - ਸਗੋਂ ਕੌੜੀ ਸ਼ਰਾਬ - ਆਪਣੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿਣਾ, "ਇਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ।"

ਜਿਸਨੇ ਵੀ ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਬਿਮਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇਖਿਆ। ਅੱਜ ਉਸਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲਾਂ, ਸੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਣ ਜਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਧਦਾ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੇ ਝੁਕੇ ਹੋਏ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ। ਉਫ਼! ਪਿਆਰ, ਸੰਭੋਗ, ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ! ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪਲਾਟਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ!

ਮੈਂ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਗੁੱਛੇ ਵਿੱਚੋਂ ਰਸ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ, ਪਰ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿੱਥੇ ਹਾਂ, ਕੀ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇਹ ਕੁਝ ਕੁ ਟੁਕੜੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਪੁਰ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਲਖ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਨਾਰਸ ਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਲਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੇ ਹਨ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਿਸੀ ਹੋਈ ਸਤ੍ਹਾ - ਪਤਲੀ, ਸਖ਼ਤ ਛਿੱਲ ਜਿਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਤਮਾ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ - ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਠੋਸ, ਠੋਸ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੱਚਾਈਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਗਾਰੇ 'ਤੇ ਮਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਾਂ, "ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਠੋਸ ਹੋ?" ਅਤੇ ਗਾਰੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਹਾਂ," ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਕੀ ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਜੀਵ ਹਾਂ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਲ

ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਨਹੀਂ, ਪੁਰਾਣਾ 'ਮੈਂ' ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੜ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ, ਕੋਈ ਖੱਡ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਕਹਾਣੀ। ਮੈਨੂੰ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੇ ਗੁੱਛੇ ਵਿੱਚੋਂ ਰਸ ਨਿਚੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬੁੱਢੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਚਮਚ-ਚਮਚ ਪਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਉਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਪਲ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਘੰਟਿਆਂ, ਮਿੰਟਾਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਘੱਟ ਹਾਲੀਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਜੀਵਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਸਨ, ਟੁੱਟ ਗਏ ਹਨ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੂਤਕਾਲ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭੂਤਕਾਲ, ਭਵਿੱਖ, ਘੰਟਾ, ਦਿਨ, ਮਹੀਨਾ, ਸਾਲ - ਇਹ ਸਭ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਪਰਿਪੱਕਤਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਅ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਿਅਰਥ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ, ਭੀੜ ਲਈ ਕੁਝ ਹੈ - ਹਾਂ, ਇਹ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ - ਭੀੜ, ਜਿਸਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ, ਸਾਲ ਵਾਂਗ, ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਰੁੱਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਮਸ਼ੀਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਵਸਥਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਠੰਡੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਲਾਟ ਨੂੰ ਸਾੜਦਾ ਰਿਹਾ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਲਾਟ ਮੋਮਬੱਤੀ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਇਹ ਕਿਲ੍ਹਾ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਲੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇੱਕ ਮੋਮਬੱਤੀ ਵਾਂਗ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਗਲਤ ਹਾਂ। ਇਹ ਇੱਕ ਹਰੇ ਲੱਕੜ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜੋ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਦੂਜੇ ਲੱਕੜਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਗਾਂ ਨਾਲ ਝੁਲਸ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੜ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸੜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਧੂੰਏਂ ਅਤੇ ਭਾਫ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ, ਸਾਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਪੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਨਾਲ ਸੁੱਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਘਰਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ

ਇਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਫਰੀਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕ ਕਬਰ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨਾਲ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਤਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਾਂ - ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕੰਧ ਦੀ ਇੱਕ ਦਰਾੜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮੱਕੜੀ ਦੇ ਨਾਲ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘੋੜੇ ਦੀ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਮੇਖ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਉਸ ਝੂਲਦੇ ਪੰਘੂੜੇ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸੌਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਖ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਪੈਚ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਲਾਸਟਰ ਸੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਪੈਚ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਦਬੂਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਡਰਾਫਟ ਜਾਂ ਹਵਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਸੰਘਣੀਆਂ, ਚਿਪਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਰੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਦਬੂਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ: ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਗੰਧ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੰਧ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਗੰਧ, ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਗੰਧ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਗੰਧ, ਗੰਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਗੰਧ, ਸੜੇ ਹੋਏ ਤੂੜੀ ਦੇ ਚਟਾਈ ਦੀ ਗੰਧ, ਸੜੇ ਹੋਏ ਆਮਲੇਟ ਦੀ ਗੰਧ, ਤਲੇ ਹੋਏ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਗੰਧ, ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਗੰਧ, ਮੈਲੋ ਦੀ ਗੰਧ, ਗੰਦੇ ਨੈਪਕਿਨ ਦੀ ਗੰਧ, ਉਹ ਬਦਬੂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਭਾਫ਼ ਜੋ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਦਰ ਆਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੰਧ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਣਜਾਣ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਥੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹਨੇਰੀ ਅਲਮਾਰੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੋ ਖਿੜਕੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਗਲੀ ਵੱਲ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਰੇਅ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ "ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਦੁਲਹਨ" ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਜਾਲ, ਇਸਦੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ, ਇਸਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਾਰਵਾਂਸੇਰੇਸ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿਸਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਉੱਥੇ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਸਪਸ਼ਟ, ਧੁੰਦਲੇ ਪਰਛਾਵੇਂ (ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਾਣੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ) ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਡਪਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਅਤੇ ਬਾਗਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ, ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਧ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸੀਮਤ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੁੱਲ ਦੋ ਭੇਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਸਾਈ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਹਰ ਸਵੇਰ ਤੜਕੇ ਪਤਲੇ, ਭੁੱਖੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਦੁਕਾਨ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ, ਖੋਖਲੀ ਖੰਘ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਰ ਧੁੰਦਲੇ ਖੁਰਾਂ ਨਾਲ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਡੰਡੇ ਉਬਲਦੇ ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਸਾਈ ਆਪਣਾ ਚਿਕਨਾਈ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਆਪਣੀ ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵੱਲ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨੂੰ ਚੁਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੁੱਕ ਤੋਂ ਲਟਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਘੋੜੇ ਤੇਜ਼ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਚੱਲ ਪਏ। ਕਸਾਈ ਦੋ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੀਲੀਆਂ ਖੋਪੜੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਭਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਪਥਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਮਾਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਚਾਕੂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕੱਟਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ! ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ। ਹਰ ਸਵੇਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੋਟੀ ਗਰਦਨ ਵਾਲਾ ਪੀਲਾ ਕੁੱਤਾ ਜਿਸਨੇ ਸਾਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਸਾਈ ਦੇ ਹੱਥ ਵੱਲ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੁੱਤਾ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਾਈ ਆਪਣੇ

ਕੰਮ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਇੱਕ ਆਰਚਵੇਅ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਕੈਨਵਸ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਫੈਲਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਾਤਰੀ, ਦੋ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਲਾਂ, ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ ਮਣਕੇ, ਇੱਕ ਲੰਮਾ-ਬਲੇਡ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ, ਇੱਕ ਚੂਹੇ ਦਾ ਜਾਲ, ਇੱਕ ਜੰਗਾਲ ਵਾਲਾ ਚਿਮਟਾ, ਇੱਕ ਲਿਖਣ ਸੈੱਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਇੱਕ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲੀ ਕੰਘੀ, ਇੱਕ ਕੁਦਾਲ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਚਮਕਦਾਰ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਗੰਦਾ ਰੁਮਾਲ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦਿਨਾਂ, ਘੰਟਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਗੰਦਾ ਸਕਾਰਫ਼, ਇੱਕ ਸ਼ਸਟਰ ਚੋਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਮੀਜ਼ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਜ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿੱਦੀ, ਜ਼ਿੱਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਖਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਇੱਕ ਤਵੀਤ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸੇ ਆਸਣ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਵੀਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਕੁਰਾਨ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਪੀਲੇ, ਫੁੱਟੇ ਹੋਏ ਦੰਦ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਕੁਰਾਨ-ਪੜ੍ਹਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਖਰੀਦਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਕਢਾਈ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਉਸ ਨੀਵੇਂ ਮੱਥੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ, ਉਸ ਮੁੰਨੀ ਹੋਈ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਘਾਹ ਵਰਗੇ ਕਿਹੜੇ ਘਿਣਾਉਣੇ, ਜ਼ਿੱਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵੱਡੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ? ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੈਨਵਸ ਸ਼ੀਟ, ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਉਤਸੁਕ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਪਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਖਰੀਦਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘੁਮਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਕੰਮ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਹ ਇੱਕ ਘੜਾ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਨਿੱਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਚਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਵਰਗੀ ਕੁੱਤੀ। ਪਰ ਨੈਨੀ ਵੀ ਉਸਦੀ ਨਰਸ ਸੀ; ਉਹ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਨਰਸ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸੀ ਬਲਕਿ ਨੈਨੀ ਦੁਆਰਾ

ਇਕੱਠੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਵੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਪਰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ, ਇੱਕ ਲੰਬੀ, ਸਲੇਟੀ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ, ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਓਨਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੇਰੀ ਅਸਲੀ ਮਾਂ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕਈ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸੁਣੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ, ਜੋ ਨੈਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਨੈਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ:

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੁੜਵਾਂ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਰੂਪ, ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਆਸਾਨ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਬੰਧਨ ਜਾਂ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਵੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਮ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇੱਕ ਸੇਬ ਦੇ ਦੋ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਵਾਂਗ ਸਨ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੇਅ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ - ਸ਼ਾਟ ਸਿਲਕ, ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ, ਸੂਤੀ ਟੁਕੜੇ, ਜੁੱਬਾ, ਸ਼ਾਲ, ਸੂਈਆਂ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ, ਫੁੱਲਰ ਦੀ ਧਰਤੀ, ਅਤੇ ਪੈਂਨ-ਕੇਸ ਕਵਰ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਬਨਾਰਸ ਵਿੱਚ ਵਸ ਗਏ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਯਾਤਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਲਿੰਗਮ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨ੍ਰਿਤਕੀ ਸੀ। ਮਹਾਨ ਲਿੰਗਮ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਸਮੀ ਨਾਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਇੱਕ ਮੰਦਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਗਰਮ-ਖੂਨ ਵਾਲੀ, ਜੈਤੂਨ ਦੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਨਿੰਬੂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ, ਵੱਡੀਆਂ, ਤਿਰਛੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪਤਲੀਆਂ ਭਰਵੱਟੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਇੱਕ ਲਕੀਰ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਪਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ, ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸਨੇ ਰੰਗੀਨ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਢਾਈ ਵਾਲੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਦੁਆਲੇ ਬਰੋਕੇਡ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਲੇਟ ਪਾਇਆ

ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ ਨੰਗੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਭਾਰੀ ਵਾਲ, ਸਦੀਵੀ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਕਾਲੇ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਗੰਢ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਗੁੱਟਾਂ ਅਤੇ ਗਿੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਕੜੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਨੇ ਦੀ ਅੰਗੂਠੀ, ਵੱਡੀਆਂ, ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ, ਸੁਸਤ, ਤਿਰਛੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਚਿੱਟੇ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ, ਸਿਤਾਰ, ਢੋਲ, ਸੁਰ, ਛੈਣਾ ਅਤੇ ਸਿੰਗ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਤੇ ਹੌਲੀ, ਮਾਪੀ ਗਈ ਹਰਕਤਾਂ ਨਾਲ ਨੱਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਨਰਮ, ਇਕਸਾਰ ਸੰਗੀਤ ਜੋ ਪੱਗਾਂ ਵਿੱਚ ਨੰਗੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਹੱਸਮਈ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਸੰਗੀਤ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਦੂਗਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੇਦ, ਦੰਤਕਥਾਵਾਂ, ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤਾਲਬੱਧ ਵਿਕਾਸ, ਉਸਦੇ ਕਾਮੁਕ ਇਸ਼ਾਰੇ, ਮੰਦਰ ਦੇ ਨਾਚ ਦੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੰਬਣੀ ਉਸਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪਿੱਛੇ ਸੁੰਗੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਹਰਕਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਟੀਕ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ! ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਉਸ ਦੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਤਿੱਖੀ, ਮਿਰਚਾਂ ਵਾਲੀ ਗੰਧ, ਸ਼ੈਂਪੈਕ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਅਤਰ ਨਾਲ ਰਲਦੀ ਹੋਈ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਤਰ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੁੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੀ ਕਾਮੁਕ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰੱਗ ਡੱਬੇ ਦੀ ਗੰਧ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਗੰਧ ਜੋ ਨਰਸਰੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ, ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਸਨ - ਰਹੱਸ ਦੀ ਧਰਤੀ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਭਿਅਤਾ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਤੇਲ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗੰਧ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਦੀਆਂ, ਮਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨੱਚਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਧਰਮ, ਲਿੰਗਮ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕੁੜੀ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੰਦਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਬਨਾਰਸ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ, ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਨ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ

ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਸਦੇ ਲਈ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਪਤਾ ਲੱਗੀ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ "ਕੋਬਰਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ" ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹੇਗੀ, ਉਸਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

"ਮੁਕੱਦਮੇ" ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਾਂਗ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੱਪ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਜਿਸਨੂੰ ਸੱਪ ਨੇ ਡੰਗਿਆ ਸੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਕਦਾ ਸੀ। ਤੁਰੰਤ ਇੱਕ ਸੱਪ-ਮੋਹਕ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਸੀ। ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਬਚੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਦਰ ਨਾਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ, ਟਾਰਚ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਸੱਪ-ਮੋਹਕ ਦੀ ਪਾਈਪ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਤੇ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਮਾਪੀਆਂ, ਗਲਾਈਡਿੰਗ ਹਰਕਤਾਂ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਕੋਬਰਾ ਵਾਂਗ ਝੁਕਦੀ ਅਤੇ ਮਰੋੜਦੀ ਹੋਈ ਨੱਚਦੀ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਸੱਪ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਡਰਾਉਣੀ ਚੀਕ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਉਹ ਇੱਕ ਕਰਾਹਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ, ਹੰਸ ਮਾਸ-ਉਭਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਸੇ ਦੀ ਇੱਕ ਗੂੰਜ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੜਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਾਲ - ਕੋਬਰਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਡਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਖਿਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਤੇਜ਼ ਚੀਕ, ਉਸਦੀਆਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਉਸਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਦੰਦਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਘਿਣਾਉਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਗਰਦਨ ਵਰਗਾ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਚਮਚੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਸਭ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਹੁਣ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਦਾ ਸੀ। ਡਰਾਉਣੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਸੀ। "ਮੁਕੱਦਮੇ" ਨੇ ਉਸਦਾ ਦਿਮਾਗ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ

ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਇਹੀ ਉਹ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮੇਰੇ ਨਿੱਜੀ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹਾਸੇ ਦੀ ਉਹ ਗੂੰਜਦੀ ਹੋਈ ਛੱਲ ਅਤੇ "ਕੋਬਰਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ" ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ?

ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਖਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਮੂੰਹ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ (ਜਾਂ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ, ਜੋ ਵੀ ਸੀ), ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੀ ਭੈਣ, ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ, ਕੋਲ ਛੱਡ ਗਏ।

ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਵਾਈਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਲਾਲ ਵਾਈਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਬਰਾ, ਭਾਰਤੀ ਸੱਪ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਵਰਗੀ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਢੁਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਕੀ ਲੱਭ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਡੂੰਘੀ ਲਾਲ ਵਾਈਨ, ਮੌਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜੋ ਸਦੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੇ ਗੁੱਛੇ ਵਾਂਗ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਵਾਈਨ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਉਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਕਿੰਨਾ ਕੀਮਤੀ ਸੀ।

ਕੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਹ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਝੁਕ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰੋੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸੱਪ ਨੇ ਡੰਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਟਾਰਚ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਨੱਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ, ਨੰਗੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਉਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ (ਜਾਂ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ), ਚਿੱਟੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਚੱਕਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਬੈਠਾ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸੱਪ ਦੀ ਫੁਸਫੁਸਾਈ ਯਾਦ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸਦਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸਦੀ ਗਰਦਨ ਇੱਕ ਸਕੂਪ ਵਾਂਗ ਸੁੱਜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਹੁੱਡ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਹਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਰਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੈਨੀ ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਦੀ ਧੀ, ਕੁੱਤੀ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ, ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਔਰਤ ਜਿਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਲੇਟੀ ਵਾਲ ਸਨ, ਉਸੇ ਘਰ

ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੁੱਤੀ, ਉਸਦੀ ਧੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਦੇਖਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇੰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਧੀ, ਆਪਣੀ ਪਾਲਕ ਭੈਣ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਰਗੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾਂਗੀ। ਇਹ ਉਸਦੀ ਮਰੀ ਹੋਈ ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਕੋਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੇਰ ਰਾਤ, ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸੌਂ ਗਏ ਸਨ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਨਾਈਟ-ਸ਼ਰਟ ਅਤੇ ਦਰਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਉਸਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਰੀ ਹੋਈ ਔਰਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦੋ ਕਪੂਰ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਬਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਪੇਟ 'ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਚਾਦਰ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚਿਆ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਿਆ, ਉਸਦੇ ਮਾਣਮੱਤੇ, ਸੁਹਾਵਣੇ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਤੋਂ, ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੌਤ ਇੱਕ ਆਮ, ਕੁਦਰਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਨੇ ਇੱਕ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਹੱਥ ਚੁੰਮਣ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਕਿ, ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਮੋੜਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁੱਤੀ ਜੋ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹੈ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਆਪਣੀ ਮਰੀ ਹੋਈ ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਨੇੜੇ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਚੁੰਮਿਆ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਹ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮਰੀ ਹੋਈ ਔਰਤ, ਉਸਦੇ ਦੰਦ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਇੰਝ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਾਡਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ - ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਉਸ ਸ਼ਾਂਤ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਤੋਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਨ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਚੁੰਮਣ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਅਚਾਨਕ ਅਗਲੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਪਰਦਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਦਾ ਪਤੀ, ਕੁੱਤੀ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਉਹ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕਾਰਫ਼ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਹ ਇੱਕ ਖੋਖਲੇ, ਗੂੰਜਦੇ, ਹੰਸ ਦੇ ਮਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਸੇ ਵਿੱਚ ਫਟ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਉਸਦੇ ਮੋਢੇ ਕੰਬ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੇ ਸਾਡੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਮੁਰਦਾ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਤੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ! ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਤੇ ਦਰਅਸਲ, ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪਾਲਕ ਭਰਾ ਅਤੇ ਭੈਣ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸਾਖ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਕੁਆਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਪਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੁਲਹਨ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, "ਇਹ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਗਲਤ ਸਮਾਂ ਹੈ।" ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਬੁਝਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੌਣ ਲਈ ਲੇਟ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਲੋ ਦੇ ਰੁੱਖ ਵਾਂਗ ਕੰਬ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਜਗਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ - ਅਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੁੰਮਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਵੀ ਮੈਂ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਸੌਂ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਜੁਟਾ ਸਕਿਆ। ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਕੌਣ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇਗਾ? ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ - ਨਹੀਂ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਲਈ - ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਸੌਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਜੁਟਾ ਸਕਿਆ।

ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਕੁਆਰਾਪਣ ਦਾ ਟੋਕਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ - ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੇ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਤਿਤਰ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਹ ਕੱਪੜਾ

ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਅੱਖ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, "ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਰਾਤ ਤੂਫਾਨ ਨਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ", ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਅੰਨ੍ਹੇਪਣ 'ਤੇ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਮੈਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਉਪਦੇਸ਼ਕ, ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਅਰਬੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ, ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਾਤ ਮੈਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਸਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਦੀ ਰਾਤ ਉਸਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਝੁਕ ਕੇ ਸੌਂ ਸਕਿਆ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਨਿੱਘ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਰਾਤ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਨੀਂਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਆਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਗਈ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕਾਂਤ ਅਤੇ ਮੌਤ ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ - ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਲੱਗੇਗੀ - ਅਤੇ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ। ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ! ਇੱਕ ਟ੍ਰਾਈਪ-ਫੇਡਰਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਦੁਭਾਸ਼ੀਏ, ਇੱਕ ਪਕਾਇਆ-ਮਾਸ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਇੱਕ ਸ਼ੱਕੀ ਮੁਫਤੀ, ਇੱਕ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਬਲੇ ਹੋਏ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੇਚਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ

ਨਾਲੋਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਉਸ ਘਿਣਾਉਣੇ ਸਵੈ-ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਘਿਰਿਆ ਅਤੇ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੈਨੂੰ ਵਿਵਹਾਰ, ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਭਰਮਾਉਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਸਿਖਾਉਣ! ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਦਲਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੂਰਖ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਹੱਸਦੇ ਸਨ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਮੈਂ ਭੀੜ ਤੋਂ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਲਈ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੇਸ਼ਰਮ, ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਪਿਆਰ ਗੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਅਟੁੱਟ ਸੀ। ਕੀ ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਸੌਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਉਸਦਾ ਰੂਪ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਉਸਦਾ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਆਮ ਵਿਵਹਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਡੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਲਈ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕੱਠਾ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਬਸ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ: ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ, ਕੁੱਤੀ, ਜਾਦੂਗਰਨੀ, ਨੇ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜ਼ਹਿਰ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਅਣੂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਰਮਾਣੂਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਚੀਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਰਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਭੁਚਾਲ, ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਤੂਫ਼ਾਨ ਜਾਂ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਗਰਜ ਉਸ ਸਾਰੀ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਉਡਾ ਦੇਵੇ ਜੋ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ, ਹਲਚਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕੀਏ।

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੀਵਤ ਪ੍ਰਾਣੀ - ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸੱਪ, ਇੱਕ ਅਜਗਰ - ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ? ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਾਤ ਬਿਤਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਦਾ ਉੱਤਮ ਸਿਖਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੜਫ-ਤੜਫ ਕੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁੱਤੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਰੁਚੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਲਾਸ਼ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਰਹੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਭੇਤ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਬੁੱਢੀ ਨਰਸ, ਜੋ ਮੇਰੀ ਹੌਲੀ ਮੌਤ ਦੀ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਵੀ

ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ - ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ! ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ, ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੁਸਫੁਸਾਉਂਦੇ ਸੁਣਿਆ। "ਉਹ ਗਰੀਬ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਉਸ ਪਾਗਲ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ?" ਅਤੇ ਉਹ ਸਹੀ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਅਪਮਾਨ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਥੱਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਗੱਲ੍ਹ ਕਸਾਈ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਟਕਦੇ ਮਾਸ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਸੁਸਤ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਸਨ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਧੂੜ ਛਿੜਕਦੀ ਦੇਖੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ, ਉਹ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਵਾਲਾ ਡਾਕਟਰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਡਾਕਟਰ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ" ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਕਢਾਈ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਲੰਬੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਇਹ ਉਸਦੀ ਸ਼ੇਖੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਰਦਾਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਸਲੇਟੀ ਪਾਊਡਰ ਪਿਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੈਸੀਆ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ, ਮੇਰੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਜੀਭ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ: ਮੈਨੂੰ ਗਧੇ ਦੇ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਜੌਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਖੁਰਾਕ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਮਸਤਕੀ ਅਤੇ ਆਰਸੈਨਿਕ ਨਾਲ ਧੂੰਆਂ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਨੂੰ ਕਈ ਲੰਬੇ ਨੁਸਖੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜੜੀ-ਬੂਟੀਆਂ ਦੇ ਅਰਕ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ - ਜ਼ੂਫਾ, ਜੈਤੂਨ ਦਾ ਤੇਲ, ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਅਰਕ, ਕਪੂਰ, ਮੇਡੇਨਹੇਅਰ, ਕੈਮੋਮਾਈਲ ਤੇਲ, ਬੇ ਦਾ ਤੇਲ, ਅਲਸੀ, ਦੇਵਦਾਰ ਦੇ ਗਿਰੀਦਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕੂੜੇਦਾਨ।

ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗੜ ਗਈ। ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰੀ ਬੁੱਢੀ ਸਲੇਟੀ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਨਰਸ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਨਰਸ ਵੀ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਦਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਦੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਤੇ ਕੁੱਤੀ ਬੱਚੇ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਨਹੁੰ ਕੱਟਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਕੁਤਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣਾ ਰਾਹ

ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬੱਚਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਇੱਕੋ ਪੰਘੂੜੇ, ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਦੋਹਰੇ ਪੰਘੂੜੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਸੌਂਦੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਉਹੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਦੂਰ ਦੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੇਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਆਕਾਰਾਂ, ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਅਸਪਸ਼ਟ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿਸਦੀ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇੱਕ ਗੂੰਜ ਮਾਰਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅਦੁੱਤੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬੱਚਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਇਸ ਪਲ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਉਹ ਭੂਤਕਾਲ ਦਾ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ, ਵਿਚਾਰ, ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੁਆਰਾ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਸੰਚਾਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਜਿਨਸੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਬਚਕਾਨਾ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇੱਕ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਕਹਾਣੀ, ਇੱਕ ਅਸੰਭਵ, ਮੂਰਖ ਧਾਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਕੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ? ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਇੱਛਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਆਊਟਲੈਟ ਹੈ, ਇੱਛਾਵਾਂ ਲਈ ਜੋ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਸੀਮਤ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਸੌਂ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੌਂਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਾ ਸੀ! ਫਿਰ ਮੈਂ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜਾਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਗੱਲ੍ਹ ਕਸਾਈ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਟਕਦੇ ਮਾਸ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਸਨ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਗਰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਖੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ - ਮੇਰੀ ਖੰਘ ਕਿੰਨੀ ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸੀ! ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਖੋਲ ਤੋਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਖੰਘ ਵਰਗਾ ਸੀ ਜੋ

ਹਰ ਸਵੇਰ ਭੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੇਰੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ, ਕਮਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਈ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਅਰਧ-ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੇਟਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬੱਚਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪੰਘੂੜੇ ਵਿੱਚ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਹੈ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਹ ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਮਾਰ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਜੂਦ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਨੇਰਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਸੀ। ਕਈ ਮਿੰਟ ਬੀਤ ਗਏ। ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ, ਇੱਕ ਬਿਮਾਰ ਆਦਮੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ, ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਹ ਹੈ!" ਉਸੇ ਪਲ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਲਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਠੰਡਾ ਹੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ।

ਮੈਂ ਕੰਬ ਗਈ। ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ।* ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੀ ਧੀ" - ਉਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕੁੱਤੀ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ - "ਤੇਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ਕੋਲ ਆਈ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਸਿਰ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ।" ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਮਾਤਹਿਤ ਭਾਵਨਾ ਜਾਗ ਪਈ ਸੀ। ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਉਸੇ ਪਲ ਮਰ ਸਕਦੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਬੱਚਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਗਰਭਵਤੀ ਸੀ, ਮਰ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਕੀ ਉਸਦਾ ਬੱਚਾ ਹੁੰਦਾ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਕਬਰ ਵਾਂਗ ਸੁੰਗੜਦਾ ਅਤੇ ਹਨੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜਾਗਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਵੇਗੀ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕੀ ਉਹ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ, ਜਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਿਨ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ? ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਕਬਰ ਵਿੱਚ ਪਏ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਹ ਕਮਰਾ ਮੇਰੇ ਹੋਂਦ ਦੀ ਕਬਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਕਬਰ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਹਲਚਲ, ਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵਾ ਜਿਸਨੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ, ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਜੋ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਆਤਮਾ, ਇੱਕ ਹੀ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ, ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਓਪਰਾ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਦੁਨੀਆਂ

ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਅਣਜਾਣ ਦੁਨੀਆਂ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਅਤੇ ਖੁੱਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਜਬੂਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ।

ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਵਜੂਦ ਦੋ ਸੰਸਾਰਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਡੂੰਘੀ, ਖਾਲੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਵੇਖਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੀ ਜਾਗਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮਾਹੌਲ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਜੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫਿੱਕੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਘੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕੋਈ ਆਮ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜਿਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੇ ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਕਿਸੇ ਰਹੱਸਮਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ, ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ, ਇਸਦੇ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਪੁੰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਉਮੀਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇੱਕ ਅਹਿਸਾਸ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ: ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਰੋਧ

ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕੋਈ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੜਨ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਖੁਦ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਤਰਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਮੈਨੂੰ ਝਿੜਕਦਾ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਟੁੱਟਦਾ, ਸੜਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮੂਹ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਾਂਗਾ, ਅਸੰਗਤ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਮਿਸ਼ਰਣ...

ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਲੱਗਿਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ: ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ ਜੋ ਦੂਰ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਦੋਵੇਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟ ਗਈ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਨ। ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਬਿੰਦੂ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਭੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਮੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ "ਕੁੱਤੀ" ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਮ ਉਸਨੂੰ ਇੰਨਾ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ "ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ" ਕਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਰਦ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ "ਕੁੱਤੀ" ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਉਤਸੁਕ ਸੁਹਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੀ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਨਹੀਂ, ਉਸਦੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਦਿਆਲਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਲਈ ਦਿਆਲਤਾ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਇੱਕ ਕਾਮੁਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਮਨਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਰਦ ਦੇਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ

ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤ੍ਰਿਏਕ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਮੈਂ ਉਹ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਲਈ ਚੁਣਿਆ। ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਚੁਣ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪੱਖੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਮਾਨਤਾ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਰ ਪਰਮਾਣੂ ਉਸਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ, ਮੇਰੀ ਕਮਰ - ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ "ਪਿਆਰ", "ਲੋਭ" ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਸਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ: ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਹੁਜ਼ਵਰੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।* ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਕਮਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਔਰੀਓਲ ਧੜਕ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੁਆਲੇ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਔਰੀਓਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਬਿਮਾਰ, ਬਿਮਾਰ ਔਰੀਓਲ ਉਸਨੂੰ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਇਸ ਵੱਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ, ਕਿਤੇ ਜਾਵਾਂ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਦੇ ਨਾ ਲੱਭਣ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਕੁੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਜੋ ਮਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਵੇਰ ਮੈਂ ਉੱਠਿਆ, ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ, ਉੱਪਰਲੀ ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਪਏ ਕੁਝ ਕੇਕ ਲਏ ਅਤੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚੇ ਬਿਨਾਂ, ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੁਰਿਆ, ਮੈਂ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਜਲਦੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਲਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ, ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕ ਲਾਟ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਅੰਤੜੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਡੰਡਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਜਣਨ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਲਟਕਦਾ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਜਣਨ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਚਾਨਕ ਹਲਕਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੁਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਇੱਕ ਲਚਕਤਾ ਅਤੇ ਗਤੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਮੇਰੀ ਕੁਦਰਤੀ ਗਤੀ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਮੁਸੀਬਤ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ

ਖਿਸਕਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਰਦਾ ਸੀ।

ਸੂਰਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਉੱਚਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁੰਨਸਾਨ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਅਜੀਬ, ਜਿਓਮੈਟ੍ਰਿਕਲ ਆਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਆਹ-ਸਲੇਟੀ ਘਰਾਂ - ਘਣ, ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ, ਕੋਨ - ਨਾਲ ਢੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ, ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਖਿੜਕੀਆਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਕਿ ਘਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਅਸਥਾਈ ਢਾਂਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵਤ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸੂਰਜ, ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਚਾਕੂ ਵਾਂਗ, ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਛਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗਲੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ, ਚਿੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਘਿਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਭਿਆਨਕ ਗਰਮੀ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਰਹੱਸ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇੱਕਦਮ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਾਂ। ਸੂਰਜ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੂੰਹਾਂ ਨਾਲ ਚੂਸਦਾ ਹੋਇਆ, ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪਸੀਨਾ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਰੂਥਲ ਦੇ ਪੌਦੇ, ਮਹਾਨ, ਤੇਜ਼ ਸੂਰਜ ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਹਲਦੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੂਰਜ ਇੱਕ ਬੁਖਾਰ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਅਸਮਾਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਲਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਚੁੱਪ, ਬੇਜਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਉੱਤੇ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਗੰਧ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਈ। ਇਸਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹੋਣ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਨੰਤ ਦੂਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਸ਼ੀਲਾ ਗੁਣ ਸੀ ਅਤੇ, ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਮਿੱਠੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਾਂਗ, ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹਰ ਨਾੜੀ ਅਤੇ ਨਾੜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ, ਪੱਥਰਾਂ, ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਟੁੰਡਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਥਾਈਮ ਦੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਘਾਹ ਦੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਗੰਧ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ, ਕਿਸੇ ਅਜੀਬ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਤੰਤਰ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸੁਸਤ ਅਤੇ ਦੂਰ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਹੁਣ ਖਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੇ ਉਹ ਜਾਦੂ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੋਰ ਪਤਲੇ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਨ, ਪਹਾੜੀਆਂ ਹੋਰ ਸੁੱਕੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਸੀ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਜਾਦੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣਦਾ ਅਤੇ, ਜੇ ਉਹ ਸਮਝਦਾ, ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਦਾ। ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਰਗਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਮੇਰਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਦੁਨੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਸ, ਖਾਲੀ ਘਰ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਡਰ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਕਮਰੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ: ਮੈਂ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖਰੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ "ਕੁੱਤੀ" ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਕੰਬਦੇ, ਧੁੰਦਲੇ ਪਰਛਾਵੇਂ, ਕਾਲੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ, ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਲਗਭਗ ਸੂਰਨ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੰਜਰ, ਪੱਥਰੀਲੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ। ਇਸਦੇ ਪਤਲੇ, ਸਖ਼ਤ ਰੂਪਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਾਈ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਸਮਾਨਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਹਾੜੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ, ਹਰੇ ਭਰੇ ਘੇਰੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜੋ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੱਥਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਇੱਕ ਉੱਚਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸੂਰਨ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਬਰੀਕ ਰੇਤ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ, ਇਕੱਲਾ ਸਥਾਨ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉੱਥੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇੱਕਦਮ ਮੈਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ, ਹਲਕੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਕਾਲਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਇੱਕ ਉਂਗਲੀ ਦਾ ਨਹੁੰ ਕੱਟ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਬੇਰੋਕ, ਬੇਫਿਕਰ ਹਵਾ ਨਾਲ ਉੱਥੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ

ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਸੀ ਪਰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਚਮਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਗਿਆ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਹਰਕਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲੰਘਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਲੋਪ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਉਹ ਕੋਈ ਅਸਲੀ ਹਸਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਭਰਮ? ਕੀ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਾਗਦੇ ਹੋਏ? ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਅਰਥ ਗਈਆਂ। ਮੇਰੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਕੰਬਣੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਦਿਨ ਦਾ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਮੁੜ ਜੀਵਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਹਿਰ ਰੇ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ।

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਮੈਨੂੰ ਇਕਦਮ ਜਾਣੂ ਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨੌਰੂਜ਼ ਦੇ ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਅਤੇ "ਕੁੱਤੀ" ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਆਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਘੰਟਿਆਂਬੱਧੀ ਖੇਡੇ। ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਟੋਲਾ ਜੁੜ ਗਿਆ - ਉਹ ਕੌਣ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਲੁਕਣਮੀਟੀ ਖੇਡੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੂਰਨ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਕੁੱਤੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਪੈਰ ਫਿਸਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦਾ ਪਰਦਾ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਪਰਦੇ ਵਜੋਂ ਲਟਕਾਇਆ ਪਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਚੋਰੀ-ਛਿਪੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਨਹੁੰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਚੋਗੇ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਬਰੀਕ-ਬਣਤਰ ਵਾਲੀ ਕਾਲੀ ਰੇਸ਼ਮੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸੁੱਕਣ ਲਈ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਰੂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਬਰੀਕ ਰੇਤ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਲੰਬਾਈ ਨਾਲ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਕਬਕ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੁਆਰਾ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਟੈਕਾਟੋ, ਅਣਜਾਣ ਅੱਖਰ ਜੋ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਗਰਮ, ਗਿੱਲੀ ਰੇਤ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਠੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਰਮ, ਗਿੱਲੀ ਰੇਤ ਨੂੰ

ਨਿਚੋੜ ਲਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਮਾਸ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜੋ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਲਏ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੁਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਜਾਣ, ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੇ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਮ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਤੁਰਿਆ ਸਗੋਂ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕੁੜੀ ਵਾਂਗ ਤੁਰਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਉਸਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ, ਮੇਰਾ ਜੀਜਾ, ਬਾਹਰ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਇੱਕ ਸੇਬ ਦੇ ਦੋ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਵਾਂਗ ਸਨ। ਉਸਦੀਆਂ ਤਿਰਛੀਆਂ ਤੁਰਕੋਮਾਨ ਅੱਖਾਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ, ਪੱਕੇ ਕਣਕ ਵਰਗਾ ਰੰਗ, ਕਾਮੁਕ ਨਾਸਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਪਤਲਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉੱਥੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ, ਦੋ ਕੇਕ ਕੱਢੇ, ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮੰਮੀ ਵੱਲੋਂ ਹਨ" - ਉਹ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਮਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ "ਮਮੀ" ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਝਿਜਕ ਨਾਲ ਕੇਕ ਲਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤੁਰਕੋਮਾਨ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੋਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਦਬਾਇਆ। ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਗਰਮ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਝੁਰੜੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ। ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਵਰਗੇ ਸਨ, ਪਰ ਪਿਤਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਮੁੰਡੇ ਵਿੱਚ ਮਨਮੋਹਕ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਅੱਧੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣੇ ਹੀ ਇੱਕ ਲੰਬੇ, ਭਾਵੁਕ ਚੁੰਮਣ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਣ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅੱਧੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਚੁੰਮਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਖੀਰੇ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਵਰਗਾ ਸੀ: ਉਹ ਤਿੱਖੇ ਅਤੇ ਕੌੜੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਕੁੱਤੀ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਹੀ ਸੁਆਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਸੇ ਪਲ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਜਿਸਨੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਫ਼ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵੇਖੇ ਬਿਨਾਂ

ਲੰਘ ਗਿਆ। ਉਹ ਕੰਬਦਾ ਹੋਇਆ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਹਾਸਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਣ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਇੰਨਾ ਹੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੋਢੇ ਹਿੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਾਂ। ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੈਂ ਉਹ ਦਿਸ਼ਾ ਫੜੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ, ਅਣਜਾਣ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜਿਓਮੈਟ੍ਰਿਕਲ ਆਕਾਰ ਦੇ ਅਜੀਬ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਘਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦਾਸ, ਕਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਾਹ ਹੈ, ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਮਾਰ ਚਮਕ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ ਅਜੀਬ, ਇੱਕ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ: ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਰੁਕਦਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਚੰਨ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਡਿੱਗਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਕੰਧ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਵਾਲਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਰ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਨੱਕ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅੰਦਰ ਆਈ।

ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ। ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਬੇਜਾਨ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ, ਇੰਨਾ ਅਸਪਸ਼ਟ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਲੇਟ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰਜਾਈ ਖਿੱਚੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ, ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਹਨੇਰੇ, ਉਦਾਸ, ਡਰਾਉਣੇ ਅਤੇ ਅਨੰਦਮਈ ਕਿਸਮਤ ਦੁਆਰਾ ਬੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ; ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿੱਥੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਗੜੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ, ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਅਸਪਸ਼ਟ, ਗਲਾ ਘੁੱਟੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਦੁਬਾਰਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਰੋਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੈਂ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਅਦਭੁਤ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਮਿਟਣ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਪਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ, "ਮੌਤ, ਮੌਤ... ਤੂੰ

ਕਿੱਥੇ ਹੈਂ?" ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੌਂ ਗਿਆ।

ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਮੁਹੰਮਦੀਏ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਉੱਚਾ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਦਰੱਖਤ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪੁਰਾਣੇ ਔਖੇ-ਸੌਖੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਬਾਂਹ ਨਾਲ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ ਕੋਲ ਕਈ ਸ਼ਰਾਬੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਸੱਸ, ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਉਹੀ ਭਾਵ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਖੂਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹ, ਘੂਰਦੀਆਂ, ਜੰਗਲੀ ਅੱਖਾਂ - ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਘਸੀਟ ਰਹੀ ਸੀ, ਲਾਲ ਕੱਪੜੇ ਵਾਲੇ ਫਾਂਸੀਦਾਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚੀਕ ਰਹੀ ਸੀ, "ਇਸਨੂੰ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਓ!" ਮੈਂ ਡਰ ਨਾਲ ਜਾਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਭੱਠੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਗੱਲ੍ਹ ਸੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉੱਠਿਆ, ਕੁਝ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਅਤੇ ਚਿਹਰਾ ਧੋਤਾ। ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਸੌਣ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।

ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੇ ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਜੱਗ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਕਹੀਣ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਉੱਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਂ ਉੱਠਿਆ, ਜੱਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਜਿਸਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਰਜਾਈ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਠੀਆਂ ਫੜ ਲਈਆਂ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਰਧ-ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਗਲੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਰਸ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਛਾਣ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਚੱਪਲਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੋਈ, ਨਾਸ਼ਤੇ ਲਈ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਪਨੀਰ ਖਰੀਦਣ ਗਈ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਗਲੀ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਦੂਰੋਂ ਚੀਕ ਆਈ, "ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੱਤ ਲਈ ਮਲਬੇਰੀ!" ਨਹੀਂ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਥੱਕੀ ਹੋਈ, ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਰੌਸ਼ਨੀ ਚਮਕਦਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਟੈਂਕ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਛੱਤ 'ਤੇ ਟਿਮਟਿਮਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਾਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖੇ ਗਏ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇੱਕ ਵਿਗੜਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਵਰਗਾ ਸੀ, ਇਹ ਇੰਨਾ ਪਤਲਾ ਅਤੇ ਖਿੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ, ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਆਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਠੋਡੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਭਾਰੀ ਭਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਵੇਂ ਨੈਨੀ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਨਾਰਗਿਲ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਾਰਗਿਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸਿਗਰਟ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ, ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੂਰਖ ਜਾਪਦਾ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਰਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਹਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਚਦਾ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ, ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਖੁਸ਼ੀ, ਮੈਨੂੰ ਉਲਟੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮੂਰਖਾਂ, ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜੋ ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਨ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਂਦੇ ਸਨ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਹਰ ਮਿੰਟ ਮੌਤ ਦੇ ਖੰਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ?

ਨਾਨੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਆਈ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਹਰ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਬਲਗਮ ਨੂੰ ਢੱਕ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਬੇਸਿਨ ਵਿੱਚ ਥੁੱਕਿਆ ਸੀ; ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਕੰਘੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਈਟਕੈਪ ਸਿੱਧਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਨਰਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਔਰਤ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕੀ? ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਟੋਏ ਦੇ ਉੱਪਰ ਇਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੋਰਸੀ* ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਨਰਸ, ਮੈਂ ਅਤੇ ਕੁੱਤੀ ਕੋਰਸੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੌਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਸੀ ਤਾਂ

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਟਕਦੇ ਕਢਾਈ ਵਾਲੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਅਜੀਬ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਦਾ ਸੀ! ਇਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਜ਼ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਸਿਤਾਰ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਮੰਦਰ ਦੀ ਨ੍ਰਿਤਕੀ, ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੱਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੋਬਰਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋਹਰਾ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਾਲ ਅਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਢਾਈ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਪਰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ (ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ) ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭੇਜਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਬਣੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ, ਅੱਧੀ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ, ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ, ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਬਦਬੂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਮੋਟੇ ਕਾਲੇ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਸਦੇ ਕਿ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਸਨ।

ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਵਾਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ। ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬੱਚਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਦੂਜਾ ਆਤਮਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਬੱਚੇ ਲਈ ਤਰਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸੰਕਟ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ, ਫਿੱਕੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ, ਉਸਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ, ਮੱਧਮ, ਅਡੋਲ ਅੱਖਾਂ, ਪਤਲੀਆਂ ਨਾਸਾਂ, ਅਤੇ ਚੌੜੀਆਂ, ਹੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮੱਥੇ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਰਹੱਸਮਈ ਕਿਰਨਾਂ ਛੱਡੀਆਂ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਮਨ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ।

ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਾਸ ਵਰਗਾ ਜਨਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਾਲ ਉੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਇੰਨੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

ਭਾਵੇਂ ਨੈਨੀ ਬਾਹਰੋਂ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਉਹੀ ਰਹੇ ਜੋ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਨ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਝੜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੈਂ ਹਰ ਦਿਨ ਅਤੇ ਹਰ ਮਿੰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਬਦਲਦਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦਾ ਬੀਤਣਾ ਮੇਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੋ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇਖਦਾ ਸੀ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਜ਼ੀਰੋ ਵੱਲ ਝੁਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ੀਰੋ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਪੀੜ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਤੇਲ ਖਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਮੇਰਾ ਖਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੂਪ ਦਾ ਕਟੋਰਾ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਚੀਕਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਭੱਜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਕੁੱਤੀ ਬਾਕੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਈ ਪਰ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਫਿਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਢਿੱਡ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਸੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਹੀਂ, ਉਸਦਾ ਅਜੇ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਆਇਆ, ਉਸਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਲੰਬੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਫੀਮ ਦਾ ਨੁਸਖ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਲਾਜ ਹੈ! ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਅਫੀਮ ਪੀਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨ, ਸੁਖਮਤਾ, ਜਾਦੂ ਅਤੇ ਉੱਚਤਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਮ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਭੌਤਿਕ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਮਰਾਜ ਵੱਲ ਵਧ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਚਮਗਿੱਦੜ ਦੇ ਖੰਭਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚਮਕਦਾਰ, ਖਾਲੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੰਨੀ ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਸੁਆਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਖੁਸ਼ੀ ਇਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਉਹ ਮੌਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਰੇਜ਼ੀਅਰ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਉੱਠਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀ ਖਿੜਕੀ ਵੱਲ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਕੁਝ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ

ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ, "ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਰੱਬ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ।" ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ, ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ।

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਿੰਨੇ ਮੂਰਖ ਸਨ! ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਦਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਅਤੇ ਰੋਣ ਨਾਲ ਸੁੱਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਬੇਢੰਗੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ! ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ? ਪਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਔਰਤ ਮੈਨੂੰ ਇੰਨੀ ਪਿਆਰੀ ਕਿਉਂ ਸੀ? ਉਸਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ? ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਝੁਰੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਨਿੱਪਲ, ਛੋਟੀਆਂ ਬਾਲਟੀਆਂ ਵਾਂਗ, ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਸਨ - ਅਤੇ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੈਂਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ! ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਲਟੀਆਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਲਾਲਚ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨਦਾਇਕ ਰਸ ਚੂਸਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਰਲ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਅਜੀਬ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲੈਟਰੀਨ ਦੇ ਉੱਪਰ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਦੇਖਦੀ ਸੀ। ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ...

ਹੁਣ ਵੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੁੰਝਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨੈਨੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੁਹਜ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੀ ਇਹ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਨਰਸ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਝਗੜਿਆਂ ਅਤੇ ਝਗੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੇਕਅੱਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀ ਸਾਦਗੀ, ਚਲਾਕੀ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਨੂੰਹ ਉਸਦੇ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੰਨੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਸੋਚਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਛੋਟੀ ਔਰਤ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਪਤਨੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੂੰਹ ਸੋਹਣੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਸਲੇਟੀ ਅੱਖਾਂ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ, ਸਿੱਧਾ ਨੱਕ ਸੀ।

ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਨਬੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੇਰਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਅਤੇ ਮੂਰਖਤਾ 'ਤੇ ਈਰਖਾ ਕਰਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਚੁਗਲੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਧੀ (ਭਾਵ ਕੁੱਤੀ) ਨੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਬਣਾਇਆ ਹੈ - ਉਸਦੇ ਬੱਚੇ ਲਈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਪਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਤੋਂ ਘਰੇਲੂ ਉਪਚਾਰ ਲਿਆਉਂਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਦੂਗਰਾਂ ਅਤੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸਾਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਈ ਅਤੇ ਪਿਆਜ਼, ਚੌਲ ਅਤੇ ਗੰਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਇੱਕ ਕਟੋਰਾ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਈ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕੂੜਾ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਠੀਕ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।* ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰੇ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਿਸ਼ਰਣਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਗਲਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ: ਜ਼ੂਫਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਅਰਕ, ਕਪੂਰ, ਮੇਡੇਨਹੇਅਰ, ਕੈਮੋਮਾਈਲ, ਬੇਅ ਦਾ ਤੇਲ, ਅਲਸੀ, ਦੇਵਦਾਰ ਦੇ ਗਿਰੀਦਾਰ, ਸਟਾਰਚ, ਸਲੇਟੀ ਪਾਊਡਰ, ਅਤੇ ਰੱਬ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੂੜਾ-ਕਰਕਟ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅੱਧਾ ਇੰਚ ਧੂੜ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਭੀੜ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਕਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਝੂਠਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ? ਕੀ ਮੈਂ ਖੁਦ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਜਰਬਾ ਮੈਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਕੀ ਅਤੀਤ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਸਜਿਦਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਮੁਅਜ਼ਿਨ ਦਾ ਨਮਾਜ਼ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧੋਣਾ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਕੁਰਲੀ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਉੱਚ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਸਤੀ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ-ਨੀਚੇ ਹਿੱਲਣ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੰਢਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਹਿਲਾਂ, ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮਸਜਿਦ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਣਚਾਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਕੰਧ 'ਤੇ ਚਮਕਦੀਆਂ, ਪੈਟਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਟਾਈਲਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸੁਹਾਵਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਅਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਨਮਾਜ਼ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਢੱਕ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ ਇਸ ਨਕਲੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਥਹੀਣ ਆਵਾਜ਼ਾਂ। ਸ਼ਬਦ ਦਿਲ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਸੁਹਾਵਣਾ ਲੱਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਘੇ, ਗਿੱਲੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਵੀ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ, ਜੋ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਕ੍ਰਮਾਂ ਦੀ ਸੌਖੀ ਲੁੱਟ ਲਈ, ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਲਈ ਖੋਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਜੀਵਾਂਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੌਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ

ਹੋਇਆ ਕਿ ਧਰਮ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਬਚਕਾਨਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਹਤਮੰਦ, ਸਫਲ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੌਤ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਅਤੇ ਇਨਾਮਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਧੋਖਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਸਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਅਸਰ ਸਨ।

ਨਹੀਂ, ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਗੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਲਗਾਵ ਇੰਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਾਮ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਪਲ ਨੇ ਵੀ ਲੰਬੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦਰਦ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਮਝ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਸਨ। ਭੀੜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ, ਅਣਜਾਣ ਨਸਲ ਦਾ ਜੀਵ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਲਾਸ਼ ਸੀ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਦੀ ਭੁੱਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝਾ ਸੀ।

ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅਫੀਮ ਦੀ ਬੋਤਲ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਉੱਠਿਆ। ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਿਆ। ਬੰਦ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਕਾਲਾ ਦਰੱਖਤ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰਛਾਵੇਂ ਇੱਕ ਕਾਲੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਰਲ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਖੋਖਲੀ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਸੀ। ਘੋਰ ਕਾਲੇ ਅਸਮਾਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਲੇ ਤੰਬੂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਣਗਿਣਤ ਚਮਕਦੇ ਤਾਰੇ ਛੇਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਿਧਰੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੁਏਜ਼ਿਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਲਈ ਅਜ਼ਾਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੇ ਰੋਣ ਵਰਗਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ - ਇਹ ਕੁੱਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ - ਜਣੇਪੇ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਵਿੱਚ। ਰੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਚਿਆ, "ਜੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਤਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦੂਰ, ਹਨੇਰਾ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਦੇ ਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਰਾਬੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਟੋਲੇ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਠੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਲੀਲ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ:

ਆਓ, ਆਪਾਂ ਚੱਲੀਏ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਈਏ;
ਆਓ ਅਸੀਂ ਰੇਅ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਈਏ।
ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਦੋਂ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਡਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਰਾਤ ਦੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਅਜੀਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਨਹੀਂ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ... ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਹਨੇਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਛਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਤੇਲ ਦਾ ਦੀਵਾ ਨਹੀਂ ਜਗਾਇਆ। ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣਾ ਵਧੇਰੇ ਸੁਹਾਵਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਘਣਾ ਤਰਲ ਜੋ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਅਤੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੇਰੇ ਗੁਆਚੇ ਵਿਚਾਰ, ਮੇਰੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਡਰ, ਭਿਆਨਕ, ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਘੁੰਮਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਰਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਕੋਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਕਾਰ, ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ।

ਉੱਥੇ, ਪਰਦੇ ਦੇ ਕੋਲ, ਇੱਕ ਡਰਾਉਣਾ ਰੂਪ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਹਿੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਉਦਾਸ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕਦਮ ਵੇਖਦਾ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਹਾਂ, ਇਹ ਨੂਰੋਜ਼ ਦੇ ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਦਿਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੂਰਨ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਲੁਕਣਮੀਟੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਜ਼ਾਕੀਆ, ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਹੋਰ, ਆਮ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹੀ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖਿਆ। ਇਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਸਾਈ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਰੂਪ ਦਾ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਰਛਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਦੇ ਸੀਮਤ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ...

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ, ਸ਼ਕਲ ਫਿੱਕੀ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਉਹ

ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜੀਬ, ਡਰਾਉਣਾ ਚਿੱਤਰ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਮੇਰੇ ਅਸਲ ਸਵੈ ਨਾਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਵਾਂਗ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਬਿੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ, ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹਥੇਲੀ ਦੇ ਖੋਖਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਹਨੇਰਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਢੱਕ ਲਿਆ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਤੈਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਗੋਡੇ ਰਾਹ ਛੱਡ ਗਏ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਤਲੀ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਤ ਮੈਨੂੰ ਅਜੀਬ ਲੱਗੇ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਪੈਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੰਤੁਲਨ ਗੁਆ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੱਕਰ ਆਉਣ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਪਰਲੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੂਚਾਲ ਜਾਂ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਗਰਜ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਲੈ ਸਕਾਂ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਸੌਣ ਲਈ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੌਤ...ਮੌਤ..." ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਬੰਦ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹਿੰਮਤ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਤਝੜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਵਾਂਗ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਤਲੀਆਂ, ਅੱਧ-ਮੁਰਦਾ ਮੱਖੀਆਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਤੋਂ ਡਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਧ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ; ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਫਰਸ਼ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਮਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੋਈਆਂ, ਇੱਕ ਧੁੰਦਲੀ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਆਕਾਰ ਲੈਣ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਮੇਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੇਰੇ ਜਾਗਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ

ਰੁਕਾਵਟ, ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੈਧਤਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਮੇਰੀਆਂ ਗੁਪਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਆਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਨ ਪਰ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਾਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਾਂ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਖੁਦ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸੌਂ ਗਿਆ, ਰਾਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਕਦਮ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਬੇਰੋਕ ਘੁੰਮਦਾ ਪਾਇਆ, ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਓਮੈਟ੍ਰਿਕਲ ਆਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਜੀਬ ਘਰਾਂ - ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ, ਕੋਨ, ਕਿਊਬ - ਨਾਲ ਕਤਾਰਬੱਧ ਸਨ, ਨੀਵੀਆਂ, ਹਨੇਰੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਾਸੀ ਕਿਸੇ ਅਜੀਬ ਮੌਤ ਨਾਲ ਮਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਬੇਚੈਨ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੂੰਦਾਂ ਉਸਦੇ ਕੋਟ 'ਤੇ ਜੰਮ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕਾਰਫ਼ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੰਮਾ-ਬਲੇਡ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਢੱਕਣ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਚਾਕੂ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਡਰ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਭੱਜਿਆ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਬੇਚੈਨ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਜੀਜਾ, ਕੁੱਤੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ, ਬਾਹਰ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ, ਕੇਕ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਚੀਕਿਆ ਅਤੇ ਜਾਗ ਪਿਆ।

ਕਮਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਅੱਧਾ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਛੱਤ ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਬਹੁਤ ਮੋਟੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਧੁੰਦਲੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ

ਡਰ ਨਾਲ ਲੇਟਿਆ ਰਿਹਾ, ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਗਿਣਦਾ ਅਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਨੈਨੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਆਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਾਸ਼ਤਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖਿੜਕੀ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉੱਥੋਂ ਮੇਰੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁਰਾਣਾ ਔਖਾ ਆਦਮੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਕਸਾਈ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ, ਜੋ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਭਾਰੀ, ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਬੇਵੱਸ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਾਸੋਹੀਣੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਕਸਾਈ ਬਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੋ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਕਾਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡੂੰਘੀ, ਖੋਖਲੀ ਖੰਘ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਸਾਈ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚਿਕਨਾਈ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਉੱਤੇ ਫੇਰਿਆ ਅਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ, ਇੱਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ, ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਹੁੱਕ ਤੋਂ ਲਟਕਾਇਆ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਥਪਥਪਾਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਭੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸਫਾਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ, ਇੱਕ ਡਰਾਉਣਾ ਇਰਾਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ ਕੱਢਿਆ ਜੋ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਫ਼ਤਾਨ ਦੇ ਸਕਰਟ 'ਤੇ ਬਲੇਡ ਪੂੰਝਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿਰਹਾਣੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਕਸਾਈ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਭੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮਾਸ ਤੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਵੈ-ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨਾਲ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਪੂਰਨ, ਡੂੰਘੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਉਸ ਟੁਕੜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਦੂਰੀ ਸੰਘਣੇ, ਪੀਲੇ, ਮੌਤ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਭਾਰ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ, ਸੁਆਦੀ ਮੌਸਮ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਸਮਝਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਝੁਕ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ, ਜਦੋਂ ਮੌਤ, ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਿਬੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਹੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁੱਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕੇ, "ਰੱਬ ਉਸ 'ਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰੇ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।"

ਮੇਰੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਜਨਾਜ਼ਾ ਲੰਘਿਆ। ਤਾਬੂਤ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਜਗਦੀ ਹੋਈ ਮੋਮਬੱਤੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ "ਲਾ ਇਲਾਹਾ ਇਲ' ਅੱਲ੍ਹਾ" ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ।* ਸਾਰੇ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਰਾਹਗੀਰ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਤਾਬੂਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੱਤ ਕਦਮ ਤੁਰ ਪਏ। ਕਸਾਈ ਵੀ ਬਾਹਰ ਆਇਆ, ਤਾਬੂਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੱਤ ਕਦਮ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਬੁੱਢਾ ਵਪਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਸਾਰੇ ਕਿੰਨੇ ਗੰਭੀਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ! ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਦਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੋਚਵਾਨ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮਣਕਿਆਂ ਨੂੰ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਫੜ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਫਾਰਮੂਲਾ ਬੁੜਬੁੜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਸੰਭਾਲੀ, ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ:

"ਮੇਰੇ ਰੱਬਾ! ਮੇਰੇ ਰੱਬਾ!"

ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਾਂ! ਇਸ ਸਾਰੀ ਬੇਵਕੂਫੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੰਡਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲੀ ਕਿ, ਕੁਝ ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ, ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਕੁਝ ਅਸਥਾਈ ਅਤੇ ਸਤਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਮੈਂ ਸਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੀ ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਇੱਕ ਤਾਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਇਹ ਬਿਸਤਰਾ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਸੌਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਕੀ ਇਹ ਕਬਰ ਨਾਲੋਂ ਠੰਡਾ ਅਤੇ ਹਨੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਤਾਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਸੁੰਗੜਦਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਬਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਬਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਹੋਵੇ? ਕੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਜੋ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ

ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਹੈ? ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਖੂਨ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਸੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਾਲ ਅਤੇ ਨਹੁੰ ਵਧਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬੰਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੋਂਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਛੋਟੀਆਂ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਚੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਦੁਆਰਾ ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਮਰਨ ਦਾ ਤੱਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਰਾਉਣੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਿ ਕੋਈ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਮਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬਲਦੇ ਹੋਏ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ। ਇੱਕ ਜਵਾਨ, ਤਾਕਤਵਰ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਚਾਨਕ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੂਝਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ?

ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮੌਤ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਸੜਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗੁਮਨਾਮੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਲੰਬੀਆਂ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ: ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਮਾਣੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਸ ਕੇ ਫੜਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਮੇਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ, ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਦਰਸ਼ਨ ਮੈਂ ਦੇਖੇ ਸਨ ਉਹ ਉਹ ਸਨ ਜੋ ਮੌਤ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਚਿੰਤਾ, ਵਿਸਮਾਦ, ਡਰ ਅਤੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਜਿਸ ਗੱਲ ਨੇ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ ਉਹ ਸੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ। ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਅਤੇ ਥਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਹੁਣ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬੇਸ਼ਰਮ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਲੋਭੀ, ਗੂੰਗਾ, ਜ਼ਮੀਰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ, ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਭੁੱਖੇ

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕਬੀਲੇ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ - ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦੇ ਅਤੇ ਝੁਕਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਭੁੱਖਾ ਕੁੱਤਾ ਆਪਣੀ ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਅਤੇ ਥਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਿਣਾਉਣੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਘਿਣਾਉਣੇ ਸਨ। ਕੀ ਰੱਬ ਇੰਨਾ ਪਰਵੇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ? ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਨ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਥਕਾਵਟ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਸੇ ਲਿੰਗਮ ਮੰਦਰ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਕਦੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੂਹੇਗੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੂਹੇਗਾ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਜਾਨਵਰ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ; ਮੇਰੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕਾਂਤ ਸਦੀਵੀਤਾ ਦੀ ਡੂੰਘੀ, ਸੰਘਣੀ ਰਾਤ ਵਰਗੀ ਸੀ, ਸੰਘਣੀ, ਚਿਪਕਦੀ, ਛੂਤ ਵਾਲੀ ਹਨੇਰੀ ਦੀ ਉਹ ਰਾਤ ਜੋ ਉਸ ਪਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਾਸਨਾ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਚੁੱਪ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰੇਗਾ। ਇਸ ਗਲੇ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਅਮੂਰਤ ਗਣਿਤਿਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਬਾਅ ਜੋ, ਪ੍ਰਜਨਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਇਕਾਂਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਉਸੇ ਲੜੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਇਸ ਸੋਚ 'ਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੌਤ ਦੇ ਅਥਾਹ ਕੁੰਡ ਵੱਲ ਖਿਸਕ ਰਿਹਾ ਹੈ...

ਸਿਰਫ਼ ਮੌਤ ਹੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ।

ਮੌਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਾਰੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਮੌਤ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਧੋਖੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਰੁਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ

ਮੌਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਸਕੀਏ... ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ, ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਡੁੱਬਿਆ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਗੁਆ ਬੈਠਣਾ? ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਮੌਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗਿੱਲੇ, ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਲੇਟਦਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਭਾਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਣਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਰਾਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਡਰ ਸਾਰੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜੀਵਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ: ਡਰ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਦੇ ਖੰਭ ਛੁਰੀ ਦੇ ਬਲੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਨਾ ਜਾਣ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਟ ਦੇ ਬਟਨ ਚੱਕੀ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਨਾ ਜਾਣ; ਡਰ ਕਿ ਕਿਤੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਰੋਟੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕੱਚ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟ ਨਾ ਜਾਣ; ਡਰ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਨੀਂਦ ਦੌਰਾਨ ਦੀਵੇ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਡੁੱਲ ਨਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਲਗਾ ਦੇਵੇ; ਚਿੰਤਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਪੰਜੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਖੁਰਾਂ ਵਾਂਗ ਵੱਜਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ; ਡਰ ਕਿ ਕਿਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਪੁਰਾਣਾ ਔਖਾ ਆਦਮੀ ਹਾਸੇ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਨਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰੁਕ ਨਾ ਸਕੇ; ਡਰ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਟੈਂਕ ਦੇ ਕੋਲ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀੜੇ ਭਾਰਤੀ ਸੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਨਾ ਜਾਣ; ਡਰ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਕਬਜੇ ਵਾਲੇ ਕਬਰ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਨਾ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੇ ਦੰਦ ਬੰਦ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ, ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹੋਏ; ਘਬਰਾਹਟ ਦਾ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਅਚਾਨਕ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਆ ਨਾ ਦੇਵਾਂ ਅਤੇ, ਮੈਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕਦੇ ਨਾ ਆਵੇ...

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵਰਤਮਾਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਸੀ।

ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਡਰ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਉਹ ਸਨ ਮੇਰੀ ਖੰਘ, ਜੋ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵੱਜ ਰਹੀ ਸੀ; ਮੇਰਾ ਥੁੱਕਣਾ, ਅਤੇ ਡਰ ਕਿ ਕਿਤੇ ਬਲਗਮ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਖੂਨ ਦੀ ਇੱਕ ਲਕੀਰ ਨਾ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ, ਕੋਸਾ, ਨਮਕੀਨ ਤਰਲ ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਤੋਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਸ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਲਟੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ; ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ

ਖ਼ਤਰਾ, ਜੋ ਮਨ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਸਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਈ ਚਿਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਫਿਰ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਗੰਦਾ ਅਤੇ ਝੁਰੜੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਫ਼ਾਇਤੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਕ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਣ। ਦੂਸਰੇ ਫਿਰ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਮਾਸਕ ਪਹਿਨ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਫਿਰ, ਆਖਰੀ ਮਾਸਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ, ਅਸਲੀ ਚਿਹਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਵਾਇਰਸ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਕਾਤਲ, ਕੋਈ ਬਿਮਾਰ ਪਾਗਲ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਕਸਾਈ, ਪੁਰਾਣਾ ਗ਼ੈਰ-ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮੇਰੀ ਨਰਸ, ਕੁੱਤੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਸੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਕਟੋਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਜੌਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰਬ ਖਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਜੋ ਮੈਂ ਪਹਿਨਦਾ ਸੀ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕੁਝ ਰਾਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਾਥਹਾਊਸ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਫੜ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਕਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਧੋਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਮੈਂ ਬਾਥਹਾਊਸ ਦੀ ਭਾਫ਼ ਵਾਲੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਪਤਲਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਥਹਾਊਸ ਦੀ ਗਿੱਲੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿੱਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਮੇਰੇ ਪੱਟਾਂ, ਵੱਛਿਆਂ ਅਤੇ ਕਮਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਮੁਕ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਵੀ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਕਸਦ ਜਾਂ ਅਰਥ ਦੇ ਲੰਘ ਗਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਬਾਥਹਾਊਸ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਟਿਮਟਿਮਾਉਂਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ। ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੱਡੇ, ਠੋਸ, ਮੋਟੀਆਂ ਗਰਦਨਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਬਾਥਹਾਊਸ ਦੀ ਭਾਫ਼ ਵਾਲੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਪਰਛਾਵੇਂ ਪਾਏ ਸਨ ਉਹ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਸੰਘਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨਹਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਲਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਬਦਲ ਗਏ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਸ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਚਮਤਕਾਰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਨਮਕ ਦੇ ਢੇਰ ਵਾਂਗ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਘੁਲਿਆ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੈਨੂੰ ਓਨੀ ਹੀ ਅਜੀਬ, ਅਸੁਭਾਵਿਕ, ਓਨੀ ਹੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਪੈਂਨ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ ਪਲ ਲਿਖਦੇ ਸਮੇਂ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੈਂਨ ਕੇਸ ਦੇ ਢੱਕਣ ਉੱਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਿਸੇ ਪਾਗਲ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਇਸ ਤਸਵੀਰ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ... ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਤਸਵੀਰ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਦੇ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਫਕੀਰ ਵਾਂਗ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਚੋਗਾ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਬਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਕਾਲੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੱਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਉਹ ਬੁਗਮ ਦਾਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਫੁੱਲ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਵਗਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅਫੀਮ ਵਾਲੀ ਬੋਤਲ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸੂਖਮ ਸਵਰਗੀ ਧੂੰਏਂ ਵਿੱਚ ਘੁਲ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਧਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਹੇਠਲੀ ਹਵਾ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਆਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਫੀਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਬਜ਼ੀ ਆਤਮਾ, ਆਪਣੀ ਸੁਸਤ, ਸਬਜ਼ੀ ਆਤਮਾ, ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਬਜ਼ੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ, ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਚੋਗਾ ਰੱਖ ਕੇ, ਮੈਂ ਚਮੜੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਚਾਦਰ ਦੇ ਕੋਲ ਸੌਂ ਗਿਆ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੇਰਾ

ਬ੍ਰਜ਼ੀਅਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪੁਰਾਣੇ ਔਖੇ-ਅਤੇ-ਅੰਤ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਇਆ। ਮੈਂ ਉੱਠਿਆ, ਚਾਦਰ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਗੱਲ੍ਹ ਕਸਾਈ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਟਕਦੇ ਮਾਸ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਸੁੱਜ ਗਏ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਖਿੰਡੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਮੂਰਤ, ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਥਕਾਵਟ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਬਿਮਾਰ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੀ ਭਾਰੀ, ਮਿੱਟੀ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੀ ਉਹ ਪਿਘਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਾਮੁਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਡਾ ਦਰਦ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਵਸ ਗਿਆ ਹੈ... ਅਤੇ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰੋਵੋਗੇ, ਤਾਂ ਹੰਝੂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੋਂ ਆਉਣਗੇ ਜਾਂ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ।" ਫਿਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਮੂਰਖ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ? ਤੁਸੀਂ ਕਿਸਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੀ ਉਮੀਦ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੋ? ਇੱਕ ਘੁੱਟ, ਅਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਅੰਤ ਹੈ... ਮੂਰਖ!... ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਮੂਰਖ ਹੋ!... ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਹਾਂ, ਹਵਾ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ!"

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਭਾਰੀਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਸੰਘਣੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਫਟ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਗਤੀਹੀਣ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਚਮਕ ਰਹਿਤ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਹੈਰਾਨੀ, ਚਿੜਚਿੜੇਪਨ ਜਾਂ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਸਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਆਮ ਮੂਰਖਤਾ ਭਰਿਆ ਵਿਵਹਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਇਹ ਹਾਸਾ ਇੱਕ ਡੂੰਘੇ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇਖੀ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਆਮ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਅਭੇਦ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਢਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸੀ।

ਉਹ ਬ੍ਰੇਜ਼ੀਅਰ ਲੈ ਕੇ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਪਸੀਨਾ ਪੂੰਝਿਆ। ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਚਿੱਟੇ ਧੱਬਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਕੰਧ ਨਾਲ ਝੁਕਿਆ, ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ, ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇੱਕ ਗਾਣੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ ਜੋ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ:

ਆਓ, ਆਪਾਂ ਚੱਲੀਏ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਈਏ;
ਆਓ ਅਸੀਂ ਰੇਅ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਈਏ।
ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਦੋਂ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਜਦੋਂ ਸੰਕਟ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸਦੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਰੱਸੀ ਕੱਸ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਮੇਰਾ ਮੂਡ ਤੂਫਾਨ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅਸਲ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਚਮਕਦਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅਣਗਿਣਤ ਦੂਰ ਸੀ।

ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਮੇਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਅਤੇ ਕਸਾਈ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਡਰਾਉਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਡਰਾਉਣੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਾਰੇ ਨਬੀਆਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਦਮਾਸ਼ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਕੁੱਤੀ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, "ਆਪਣਾ ਸਕਾਰਫ਼ ਉਤਾਰ ਦਿਓ।" ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਚੀਕਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਕਿ ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਗੰਦੇ, ਪੀਲੇ, ਸੜੇ ਹੋਏ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਛਾਪ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਅਰਬੀ ਆਇਤਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, ਇਹ ਆਦਮੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਿਉਂ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਬਦਮਾਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਲਈ ਕਿੰਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਸਕਾਰਫ਼ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦੋ ਸੜੇ ਹੋਏ ਦੰਦ ਹਰੀ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੇਠੋਂ ਨਿਕਲੇ ਅਤੇ ਉਹ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ, ਖੋਖਲਾ ਹਾਸਾ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਲੈ ਜਾਓ, ਨੌਜਵਾਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਲਿਆਵੇਗਾ।" ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਰਹਮ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪੇਸ਼ੀ* ਕੱਢੇ ਜੋ ਮੈਂ ਕੈਨਵਸ ਸ਼ੀਟ ਦੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਰੱਖੇ। ਉਹ ਫਿਰ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹਾਸਾ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਢੱਕਿਆ ਅਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜੰਗਾਲ ਵਾਲੀ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੰਦੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿਖਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣਾ ਸੀ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਕੀ ਉਹ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਉਸਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਮੁਰਦਾ, ਗੰਦੇ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਸਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਿੱਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਸੀ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਰਦਾ ਵਸਤੂਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਜੋ ਜਿਉਂਦੇ ਲੋਕ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਪਰ ਨੈਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ... ਇੱਕ ਗੰਦੇ ਭਿਖਾਰੀ ਨਾਲ! ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਜੂੰਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨਹਾਉਣ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਬਾਥਹਾਊਸ ਦੀ ਭਾਫ਼ ਵਾਲੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਮੁਕ ਪਰਛਾਵਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਆਦ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪੁਰਾਣਾ ਔਡ-ਐਂਡ-ਐਂਡ ਆਦਮੀ ਸਟੱਡ ਨਰਾਂ ਵਰਗਾ ਆਮ, ਫਲੈਟ, ਬੇਸੁਆਦਾ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਮੂਰਖ ਰੈਂਡੀ ਔਰਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਾਲਾ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੇ ਛਿੱਲੜ ਨਾਲ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਦੁੱਖ, ਸ਼ਾਇਦ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ

ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੰਦੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰੂਪ ਸੀ।

ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦੋ ਗੰਦੇ, ਸੜੇ ਹੋਏ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਅਰਬੀ ਆਇਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਪਤਨੀ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੁੰਮਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸੂਰਜ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਧਰੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕੇਟਲ ਡਰੱਮ ਦੀ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਮੇਰਾ ਡਰ। ਸੰਕਟ, ਜਿਸਦਾ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਪਲ-ਪਲ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਆ ਡਿੱਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਬਲਦੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਮ ਘੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁਖਾਰ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਪਰੇਖਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਛੱਤ, ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉੱਚੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ, "ਚੀਜ਼ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ... ਇਹ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ..." ਫਿਰ ਮੈਂ ਅਚਾਨਕ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ: "ਚੀਜ਼ ਹੈ..." ਮੈਂ ਰੁਕ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਕੰਪਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਇਕੱਲਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਦਭੁਤ ਚੀਜ਼ ਦੇਖੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਕੁੱਤੀ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਮੈਂ ਦੁੱਖ ਝੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿ ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦੀ

ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਸੋਚਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ ਮਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ ਮਰਾਂਗੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕੁੱਤੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਬੁਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ, ਉਸਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਨਿਕਲੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੋਟੀ ਅਤੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਟਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਚੋਗਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਭਰਵੱਟੇ ਖਿੱਚੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨੀਲ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਰੂਜ, ਸੇਰੂ ਅਤੇ ਕੋਹਲ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਉਹੀ ਸੁੰਦਰ ਜੀਵ ਸੀ, ਕੀ ਇਹ ਉਹੀ ਪਤਲੀ, ਅਲੌਕਿਕ ਕੁੜੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿੱਚ, ਸੁਰਨ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੁਕਣਮੀਟੀ ਖੇਡੀ ਸੀ, ਉਹ ਬੇਰੋਕ, ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੀ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੁੜੀ ਜਿਸਦੇ ਗਿੱਟੇ, ਉਸਦੀ ਸਕਰਟ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਇਸ ਪਲ ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪਰਦਾ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਲਟਕਦੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਸਾਈ ਦੇ ਮਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਢੇਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਜਾਦੂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਆਰਾਮਦਾਇਕ, ਠੋਸ ਔਰਤ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਸਿਰ ਆਮ, ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ - ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਔਰਤ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਨਾਲ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹੁਣ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੇਠ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਇਹ ਔਰਤ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਸਭ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਸਿਵਾਏ ਮੇਰੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਪਨਮਈ, ਅਸਥਾਈ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਔਰਤ ਜਿਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਔਖੇ-ਔਖੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ - ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ।

ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?"

ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ?"

ਉਹ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ, ਜਿਉਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਹ, ਉਹ ਔਰਤ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸਮਝਦੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸੀ! ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉੱਠ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗਣ, ਰੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ। ਹਾਂ, ਰੋਣਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਰੋ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ; ਭਾਵੇਂ ਇਸਨੂੰ ਮਿੰਟਾਂ, ਘੰਟਿਆਂ ਜਾਂ ਸਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆ ਜਾਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਵਾਂਗ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦਰਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੀ, ਇੱਕ ਖੁਸ਼ੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮੈਂ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਖੁਦ, ਜੇ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਪਲ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉੱਤਮਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਭੀੜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ - ਦੇਵਤਿਆਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਉੱਤਮਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਦੇਵਤਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਦੀਵੀ, ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ...

ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਓਨੀ ਜ਼ਾਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉੱਠਿਆ, ਉਸਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਰੋਂਦਾ ਅਤੇ ਖੰਘਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਉਸਦੀ ਲੱਤ ਨਾਲ ਰਗੜਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਸਲੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਅਸਲੀ ਨਾਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਰਿੰਗ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਤਲ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਕੁੱਤੀ...ਕੁੱਤੀ!" ਮੈਂ ਉਸਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ; ਚਮੜੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਖੀਰੇ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਵਰਗਾ ਸੀ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਕੌੜਾ। ਮੈਂ ਰੋਂਦਾ ਅਤੇ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਦਰਦ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਪਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਬ੍ਰੇਜ਼ੀਅਰ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਅਫੀਮ ਪਾਈਪ

ਲੈ ਕੇ ਬੈਠਦਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਧੂੰਏਂ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਦੇ ਦੀਵੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਔਡ-ਐਂਡ-ਐਂਡ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲਿਆ ਪਰ ਦੀਵੇ ਦੇ ਧੂੰਏਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਲਾਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਲੀ ਕਾਲੀ ਬਰਫ਼ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਟਿਕ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਨਰਸ ਮੇਰਾ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਜੌਂ ਦੇ ਬਰੋਥ ਦਾ ਇੱਕ ਕਟੋਰਾ ਅਤੇ ਚਿਕਨ ਪਿਲਾਫ ਦੀ ਇੱਕ ਪਲੇਟ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਈ। ਉਸਨੇ ਡਰ ਦੀ ਚੀਕ ਮਾਰੀ, ਟ੍ਰੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੱਜ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਡਰਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਉੱਠਿਆ, ਲੈਂਪ ਦੀ ਬੱਤੀ ਸੁੰਘੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਾਲੀ ਦੇ ਕਣਾਂ ਨੂੰ ਮਲਿਆ। ਕਿੰਨਾ ਡਰਾਉਣਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ! ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਖਿੱਚਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਕੋਨਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲੀਆਂ, ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਨੋਕ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪਾਸਿਆਂ ਵੱਲ ਮੋੜਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵਿੱਚ ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਅਜੀਬ ਆਕਾਰ, ਸਾਰੇ ਹਾਸੋਹੀਣੇ, ਭਿਆਨਕ, ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣੂ ਸਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਚਿਹਰੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ: ਭਿਆਨਕ, ਅਪਰਾਧੀ, ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਮਾਸਕ ਜੋ ਮੇਰੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਲਣ 'ਤੇ ਬਦਲ ਗਏ। ਪੁਰਾਣਾ ਕੁਰਾਨ-ਪਾਠਕ, ਕਸਾਈ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ - ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੀ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਪਰਤਾਵਿਆਂ, ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੱਸਮਈ ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਸਨ? ਅਤੇ ਮੈਂ ਜੋ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ਸੀ, ਕੀ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਪਾਗਲ, ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦੁਆਰਾ, ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਦੇ ਇਸ ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਸੰਦ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ? ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵੇਗਾ... ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਜੋ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅੰਗਮਈ ਸੰਕਲਪ ਦੁਆਰਾ ਚੀਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ, ਇੰਨੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਉੱਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਿਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ? ਹਰ

ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਅਚਾਨਕ ਮੈਂ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ, ਜ਼ਬਰਦਸਤ, ਭਿਆਨਕ ਹਾਸਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹਾਸੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਕਸਰ ਮੇਰੇ ਗਲੇ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਖੰਘ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਖੂਨੀ ਬਲਗਮ ਦਾ ਇੱਕ ਥੁੱਕ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਪਾਰ ਪੂੰਝਿਆ। ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਨੈਨੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਘੂਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਡਰ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਜੌਂ ਦੇ ਬਰੋਥ ਦਾ ਇੱਕ ਕਟੋਰਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲਿਆਈ ਸੀ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਸਕਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਢੱਕਿਆ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਿਆ ਜੋ ਅਲਮਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਇੱਕ ਅੱਗ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਚੰਦਨ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਉਤੇਜਕ ਅਤਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਦੀਵਾ ਭਰਿਆ ਸੀ, ਮੇਰੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਖੀਰੇ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਕੌੜਾ ਸੁਆਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ - ਪੱਟਾਂ, ਵੱਛਿਆਂ, ਬਾਹਾਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ -। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਪੱਟ ਅਤੇ ਨੱਤਾਂ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਨਿੱਘ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਭਰਮ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸਵੀਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ; ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਇਸ਼ਾਰਾ, ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਯਤਨ ਕਾਮੁਕ ਲਾਲਚ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦੁਆਲੇ ਅੱਗ ਦਾ ਘੇਰਾ ਇੰਨਾ ਤੰਗ ਅਤੇ ਇੰਨਾ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਆਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਰਹੱਸਮਈ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘਾ ਡੁੱਬ ਗਿਆ।

ਅਜੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਟੋਲੇ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਗਾਇਆ ਜੋ ਸੜਕ 'ਤੇ ਮਾਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਲੀਲ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹ

ਵਿੱਚ ਗਾਇਆ:

ਆਓ, ਆਪਾਂ ਚੱਲੀਏ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਈਏ;
ਆਓ ਅਸੀਂ ਰੇਅ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਈਏ।
ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਦੋਂ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ - ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀ ਝਲਕ ਪਈ: ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਾਈਨ ਸੀ, ਵਾਈਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਬਰਾ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਾਈਨ ਦਾ ਇੱਕ ਘੁੱਟ, ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੁਰੇ ਸੁਪਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿੱਕੇ ਪੈ ਜਾਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣ... ਪਰ ਕੁੱਤੀ ਬਾਰੇ ਕੀ?... ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਮੇਰੀ ਉਸ ਲਈ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਨੂੰ ਜੀਵਨਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਾਈਨ ਦਾ ਇੱਕ ਗਲਾਸ ਦੇਵਾਂ ਅਤੇ ਖੁਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੀਵਾਂ? ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਕੜਵੱਲ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਮਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਕੀ ਹੈ? ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ, ਇੱਕ ਸਰੀਰਕ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਾਮੁਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਗੰਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਗੰਦੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਰਾਬੀ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤ - "ਗਧੇ ਦੇ ਖੁਰ ਨੂੰ ਚਿੱਕੜ ਵਿੱਚ ਧੱਕਣਾ", "ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਥੱਪੜ ਦੇਣਾ", ਆਦਿ। ਉਸ ਲਈ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਮਤਲਬ ਸੀ। ਸੱਚ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅਜੀਬ, ਤਿਰਛੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਛੋਟਾ, ਅੱਧਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੂੰਹ, ਰੁੱਖੀ, ਨਰਮ ਆਵਾਜ਼ - ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੂਰ ਦੀਆਂ, ਦਰਦਨਾਕ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਲੱਭ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵਾਂਝਾ ਸੀ, ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ? ਇਹ ਡਰ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਸਾਈ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਈ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਲਪੇਟਦਾ ਸੀ, ਪਵਿੱਤਰ ਫਾਰਮੂਲਾ "ਬੇਸਮਿੱਲਾਹ"* ਬੋਲਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਾਸ ਕੱਟਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਤੇ ਰਵੱਈਆ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ

ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵੀ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਇੱਕ ਡਰਾਉਣਾ ਫੈਸਲਾ। ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਲਪੇਟਿਆ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ ਕੱਢਿਆ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਝੁਕਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੀਲਾ ਚੋਗਾ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਗਰਦਨ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਕਾਰਫ਼ ਵਿੱਚ ਘੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਮਨ ਦਾ ਇੱਕ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਜੋ ਕਸਾਈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਔਖੇ-ਅਤੇ-ਅੰਤ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਕਰਾਸ ਸੀ।

ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖ ਰਹੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਉੱਚੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਕਦੀ ਸੀ, "ਆਪਣਾ ਸਕਾਰਫ਼ ਉਤਾਰ ਦਿਓ।" ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਝੁਕਿਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਗਰਮਾਈ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਾਹ ਵੀ। ਉਸਦੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਨਿੱਘ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਸੀ! ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਨਿੱਘ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਲੈ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਂ ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਗਰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੀ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਕਿਹਾ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਬਦਨਾਮੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਆਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ੱਕਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਰਿਹਾ। ਅਚਾਨਕ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਛਿੱਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਹਾਸਾ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੁੰਗੜ ਗਈ। ਜੇ ਮੈਂ ਛਿੱਕ ਅਤੇ ਹਾਸਾ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਉਹ ਆਦਮੀ, ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਰੁਕਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੰਦਾ, * ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਸ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਕਸਾਈ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਉਸਦੇ ਪੱਟ ਦੇ ਮਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਬੁੱਢੇ ਕੁਰਾਨ-ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, "ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੱਲ੍ਹ ਰਾਤ ਖਾਧਾ ਮਾਸ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ?" ਜੇ ਉਹ ਨਾ ਹੱਸਦਾ, ਤਾਂ

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਤੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇ। ਉਸਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੈਰ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਚਾਕੂ ਨੂੰ ਛੱਤ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹ ਚਾਕੂ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਤਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੁਝਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਚਾਕੂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਵਰਗਾ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਕਸਾਈ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤੇਲ ਦੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜੋ ਕੱਪੜਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਸੀ ਉਹ ਉਸਦਾ ਨਾਈਟਡਰੈਸ ਸੀ: ਇੱਕ ਗੰਦਾ ਨਾਈਟਡਰੈਸ ਜੋ ਉਸਦੇ ਮਾਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ; ਭਾਰਤੀ ਬਣਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਨਰਮ, ਰੇਸ਼ਮੀ ਨਾਈਟਡਰੈਸ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ੈਂਪੈਕ ਪਰਫਿਊਮ ਦੀ ਮਹਿਕ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਨਿੱਘ, ਉਸਦੀ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਡੂੰਘਾ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਲੇਟ ਗਿਆ, ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਕਦੇ ਵੀ ਇੰਨੀ ਚੰਗੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਸੌਂ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਨਾਲ ਜਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਈਟਡਰੈਸ ਦੇ ਗਾਇਬ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, "ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਨਾਈਟਡਰੈਸ!" ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਸਦੀ ਬਾਂਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੰਝੂ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਯਕੀਨਨ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਈਟਡਰੈਸ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਨੈਨੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੇਰੇ ਗਧੇ ਦਾ ਦੁੱਧ, ਸ਼ਹਿਦ ਅਤੇ ਬਰੈੱਡ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਟ੍ਰੇ 'ਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਔਡ-ਐਂਡ-ਐਂਡ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਰਵੀਆਂ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਆਓ ਉਮੀਦ ਕਰੀਏ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ।" ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਚਾਕੂ ਸੀ। ਫਿਰ ਨੈਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਝਿਜਕਦੇ, ਨਾਰਾਜ਼ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਓ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਧੀ" (ਉਸਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁੱਤੀ ਸੀ) "ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਨਾਈਟ ਡਰੈੱਸ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਖੈਰ, ਉਸਦਾ ਕੱਲ੍ਹ ਖੂਨ ਵਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ... ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚਾ ਸੀ... ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਨਹਾਉਣ ਵੇਲੇ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਗਈ।* ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਢਿੱਡ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਹੱਥ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਦਿਖਾਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਇੱਕ ਬਦਕਿਸਮਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਚੁੰਢੀ ਮਾਰੀ।'" ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਪਤਨੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗਰਭਵਤੀ ਹੈ?" ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਬੱਚਾ ਉਸ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਵਰਗਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਕੁਰਾਨ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਛਾਲ ਉਦੋਂ ਮਾਰੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ।"* ਨੈਨੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਉੱਠਿਆ, ਕੰਬਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ ਚੁੱਕਿਆ, ਅਲਮਾਰੀ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਢੱਕਣ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਛਾਲ ਮਾਰਦਾ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਆਦਮੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਨਹੁੰ ਕੱਟਦਾ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਭਰਾ-ਭੈਣ ਸਨ। ਸਮਾਨਤਾ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਭਰੇ, ਗਿੱਲੇ, ਕਾਮੁਕ ਬੁੱਲ੍ਹ, ਸੁਸਤ, ਭਾਰੀ ਪਲਕਾਂ, ਤਿਰਛੀਆਂ, ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਉੱਚੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ, ਬੇਕਾਬੂ, ਖਜੂਰ ਦੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਕਣਕ ਵਰਗਾ ਰੰਗ ਸੀ। ਉਹ ਕੁੱਤੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਦਿਲ, ਆਤਮਾਹੀਣ ਤੁਰਕੋਮਾਨ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਢੁਕਵਾਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਇਹ ਜੀਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਸ ਭਰਾ ਅਤੇ ਭੈਣ ਨੂੰ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖੇ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਮੀਂਹ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ, ਕਾਮੁਕਤਾ, ਲਾਲਚੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਕੌੜਾ, ਖੀਰੇ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਵਰਗਾ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀਆਂ ਤੁਰਕੋਮਾਨ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੰਮੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮਰ ਜਾਵੇਂਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਮਰਦੇ ਹਨ?"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਉਸਨੂੰ ਦੱਸ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ।"

"ਮੰਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜੇ ਮੇਰਾ ਗਰਭਪਾਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਘਰ ਸਾਡਾ ਹੁੰਦਾ।"

ਮੈਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ, ਕਰਾਰਾ ਹਾਸਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਬੱਚਾ ਡਰ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਸਾਈ ਨੂੰ ਭੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਚਾਕੂ ਦਾ ਬਲੇਡ ਪੂੰਝਣਾ ਕਿਉਂ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਕੱਚੇ ਮਾਸ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਰਦਾ, ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਂਕ ਦੇ ਤਲ 'ਤੇ ਚਿੱਕੜ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਵਾ ਦੀਆਂ ਪਾਈਪਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਵਰਗਾ ਤਰਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਟਪਕ ਰਿਹਾ ਸੀ - ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੀਲਾ ਕੁੱਤਾ, ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਬਲਦ ਦਾ ਸਿਰ, ਧੁੰਦਲਾ ਜਿਹਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਖੁਦ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਧੂੜ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਸਾਈ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਰੱਬ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਮਾਮੂਲੀ, ਮਾਮੂਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਦੀਵਤਾ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਦੀਵਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਦੀਵਤਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਸੂਰਨ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਕੁੱਤੀ ਨਾਲ ਲੁਕਣਮੀਟੀ ਖੇਡਣਾ, ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੇ ਸਕਰਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਲੁਕਾਉਣਾ।

ਮੈਨੂੰ ਇਕਦਮ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਜੀਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਇੰਨੇ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਹਿੱਲਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹਿੱਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਕਬਰ ਵਾਂਗ ਸੁੰਗੜਦਾ ਅਤੇ ਹਨੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਰਾਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ

ਆਪਣੇ ਡਰਾਉਣੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਧੁੰਏਂ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਦੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਪਰਛਾਵਾਂ, ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਖੱਲ ਦੀ ਜੈਕੇਟ, ਚੋਗਾ ਅਤੇ ਸਕਾਰਫ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮੈਂ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕੰਧ ਦੇ ਪਾਰ ਗਤੀਹੀਣ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੰਧ 'ਤੇ ਜੋ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਾਇਆ ਸੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਅਸਲ ਸਰੀਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਘਣਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਰਾਣਾ ਔਖਾ ਆਦਮੀ, ਕਸਾਈ, ਨੈਨੀ ਅਤੇ ਕੁੱਤੀ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ, ਮੇਰੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਸਨ, ਪਰਛਾਵੇਂ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਚੀਕਦੇ ਉੱਲੂ ਵਾਂਗ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਮੇਰੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦੇ ਥੱਕਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਥੁੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਚੀਕਦੇ ਉੱਲੂ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ। ਕੰਧ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉੱਲੂ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਕੇ, ਮੇਰੇ ਲਿਖੇ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਹੀ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਦੇ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਕੰਧ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਇੱਕ ਹਨੇਰੀ, ਚੁੱਪ ਰਾਤ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਰਾਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਰਾਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਸਨ ਜੋ ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਕੰਧ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਇੰਨਾ ਤੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਤਾਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਮੰਦਰ ਸੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਹਿੱਲਣ-ਜੁੱਲਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਭਾਰ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਉਹ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੌਤ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਗੀਤ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਹਥੌੜੇ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਗੀਤ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਆਰੇ ਦੀ ਚੀਕ ਵਾਂਗ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਜੇ ਬੰਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਟੋਲਾ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਲੀਲ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਗਾਇਆ:

ਆਓ, ਆਪਾਂ ਚੱਲੀਏ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਈਏ;

ਆਓ ਅਸੀਂ ਰੇਅ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਈਏ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਦੋਂ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮੈਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੜਨ ਵਾਲੀ ਹੈ..." ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਮੇਰਾ ਮੱਥੇ ਠੰਡਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉੱਠਿਆ, ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪੀਲਾ ਚੋਗਾ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਕਾਰਫ਼ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਗਰਦਨ ਦੁਆਲੇ ਲਪੇਟਿਆ। ਮੈਂ ਝੁਕਿਆ, ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ ਕੱਢਿਆ ਜੋ ਮੈਂ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਕੁੱਤੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਮਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ, "ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਹੋ? ਆਪਣਾ ਸਕਾਰਫ਼ ਉਤਾਰ ਦਿਓ।" ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਹਾਵਣਾ ਗੁਣ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਬੁੜਬੁੜਾਉਣ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਈ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਕੀ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ? ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੜਕਵੀਂ ਅਤੇ ਸੰਘਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸੁਰਨ ਦੇ ਕੰਢੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੁਕਣਮੀਟੀ ਖੇਡੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ, "ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਓ। ਆਪਣਾ ਸਕਾਰਫ਼ ਉਤਾਰ ਦਿਓ।"

ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਚੋਗਾ, ਸਕਾਰਫ਼ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹ ਕੇ ਉਸਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਬਣੀ ਚਾਕੂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੀ ਨਿੱਘ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਪੀਲੀ, ਪਤਲੀ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਯਾਦ ਆਈ ਜਿਸਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ, ਅਜੀਬ ਤੁਰਕੋਮਾਨ ਅੱਖਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸੁਰਨ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਲੁਕਣਮੀਟੀ ਖੇਡੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸੁਹਾਵਣੇ, ਨਮੀ ਵਾਲੇ, ਨਿੱਘੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ? ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਜੰਗਲੀ, ਭੁੱਖੇ ਜਾਨਵਰ ਵਾਂਗ ਉਸ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਤਲ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਜੁੜਵਾਂ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਤਾਜ਼ਾ, ਚੰਨ ਵਰਗਾ ਫਿੱਕਾ ਸਰੀਰ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਸਰੀਰ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਸੱਪ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਤੈਰ ਦਿੱਤਾ, ਮੇਰੀ ਗਰਦਨ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਂਹ ਦਾ ਮਾਸ ਨਰਮ ਅਤੇ ਗਰਮ ਸੀ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸੇ ਪਲ ਰੁਕ ਜਾਵੇ,

ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਨਫ਼ਰਤ, ਨਫ਼ਰਤ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਉਸਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਮੈਂਡਰੇਕ ਵਾਂਗ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗਰਦਨ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਜਵਾਨ ਮਾਸ ਦੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਗਰਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਸੜਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਰ ਅਣੂ ਉਸ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਪੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਿਸ਼ਰਤ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਮੂੰਹ ਸੁਆਦ ਲਈ ਕੌੜਾ ਸੀ, ਖੀਰੇ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਵਾਂਗ। ਉਸਦੀ ਜੱਫੀ ਦੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ, ਮੈਂ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਵਹਿ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ, ਮੇਰੇ ਭੌਤਿਕ ਜੀਵ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪਰਮਾਣੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਜਿੱਤ ਦਾ ਗੀਤ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਬੇਅੰਤ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਬੇਵੱਸ, ਮੈਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਤੂਫ਼ਾਨੀ ਜਨੂੰਨ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਲਿਆ। ਉਸਦੇ ਵਾਲ, ਸ਼ੈਂਪੈਕ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ, ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਗਏ, ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਇੱਕ ਚੀਕ ਨਿਕਲੀ। ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੱਟ ਰਹੀ ਸੀ, ਇੰਨੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਕੱਟ ਲਿਆ। ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਨਹੁੰ ਕੱਟਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹ ਖਰਗੋਸ਼ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਹਰਕਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬੇਕਾਰ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਮੈਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਚਾਕੂ, ਜੋ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਮਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਗਰਮ ਤਰਲ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਚੀਕ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਮੁੱਠੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਗਰਮ ਤਰਲ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਮੈਂ ਚਾਕੂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਦੂਜਾ ਹੱਥ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੰਡਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਖੰਘ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ - ਪਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਖੰਘ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ ਹਾਸਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਣ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਡਰ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਚੋਗਾ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤੇਲ ਦੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਖੋਲ੍ਹਿਆ: ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਦੀ

ਹਥੇਲੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅੱਖ ਪਈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਡਰ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਢੱਕ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਪੁਰਾਣੇ ਅਣਜਾਣ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸੀ, ਨਹੀਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਮੇਰੇ ਵਾਲ ਅਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੱਟੇ ਸਨ, ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਜੋ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸੱਪ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਿਨਾਂ ਪਲਕਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਝੁੰਡ ਉੱਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਆਤਮਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਭੂਤ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਜਾਗ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੜ ਕੇ, ਮੈਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹਾਸੇ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਿਆ। ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਹਾਸੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹਿੰਸਕ ਹਾਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਕੰਬਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਹਾਸਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਆਇਆ, ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ ਹਾਸਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁਰਾਣਾ ਔਡਜ਼-ਐਂਡ-ਐਂਡਜ਼ ਆਦਮੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

5

ਮੇਰੇ ਬੇਚੈਨੀ ਦੇ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਲੰਬੀ, ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਲੀਆਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਧਾ ਹਨੇਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਗਿੱਲੀ ਧੁੰਦ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਇੱਕ ਕੁੱਕੜ ਨੇ ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬ੍ਰੇਜ਼ੀਅਰ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਕੋਲਾ ਸੜ ਕੇ ਠੰਢੀ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਾਹ ਨਾਲ ਉਡਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕੋਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖੋਖਲਾ ਅਤੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਹ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਸੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਰਾਗੋਸ ਦਾ ਫੁੱਲਦਾਨ ਲੱਭਿਆ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਚਾਲਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰਛਾਵਾਂ ਦੇਖਿਆ - ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਗਰਦਨ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਸਕਾਰਫ਼ ਨਾਲ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਗੰਦੇ ਰੁਮਾਲ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਰਗਾ ਕੁਝ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਖੋਖਲਾ, ਝੰਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਸਾ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਿਆ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਉੱਠਿਆ, ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਘੜਾ, ਜਾਂ ਜੋ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਰੁਮਾਲ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਲੈਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਝੁਕੀ ਹੋਈ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮੋਢੇ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਕੰਬ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਬੰਡਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਹੇਠ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਧੁੰਦ ਵਿੱਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਤੱਕ ਖੂਨ ਨਾਲ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੋ ਛਾਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਚਿੱਟੇ ਕੀੜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਟ 'ਤੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਭਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ...

ਹਾਜੀ ਮੁਰਾਦ

(ਬਰੀਡ ਅਲਾਈਵ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਹਾਜੀ ਮੁਰਾਦ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਟਿਊਨਿਕ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਆਪਣੀ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਪੇਟੀ ਨੂੰ ਕੱਸਿਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਦਾੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਹਸਨ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਰਿਆਲ ਕੱਢੇ ਅਤੇ ਹਸਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸਨੇ ਉਸਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਸੀਟੀਆਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹ ਪੀਲਾ ਚੋਗਾ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਹੇਠ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ, ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦੇ ਹਰ ਕਦਮ 'ਤੇ, ਉਸਦੇ ਨਵੇਂ ਜੁੱਤੇ ਚੀਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਤੁਰਦਾ ਗਿਆ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਕਿਹਾ, "ਹੈਲੋ ਹਾਜੀ। ਹਾਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ? ਹਾਜੀ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਂਗੇ?"

ਹਾਜੀ ਦੇ ਕੰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ "ਹਾਜੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਕੁਲੀਨ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਂਗ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਮੱਕਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੱਕੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਕਰਬਲਾ* ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਘਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਅਤੇ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਦ ਕੇ, ਕਰਬਲਾ ਚਲੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਹੋ ਗਏ, ਅਤੇ ਉਹ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਗਏ। ਹੱਜੀ, ਇਕੱਲਾ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨਾਲ, ਹਮਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੱਜੀ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ "ਹਾਜੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿਰਲੇਖ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣ ਬਾਰੇ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਰਬਲਾ ਵਿੱਚ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।

ਹਾਜੀ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪਤਨੀ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਹਾਜੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਜੀਭ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਕੁਝ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਲਈ, ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਅਕਸਰ ਕੁੱਟਣ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਚੁੰਮਦੇ ਅਤੇ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਹਾਜੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਹਾਜੀ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਲੈਣ ਨਾਲ ਉਸਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ, ਬਿਹਤਰ ਜਾਂ ਬੁਰਾ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੇ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਹਾਜੀ ਖੁਦ ਅਜੇ ਵੀ ਜਵਾਨ ਸੀ। ਜੇ ਰੱਬ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹਾਜੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ: ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿੱਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਤੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗੜ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤਰਬੂਜ ਦੇ ਬੀਜ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਛਿਲਕੇ ਥੁੱਕਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਬਸੰਤ ਦੀ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ: ਪਹਿਲਾਂ ਝਗੜਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਇੱਕ ਗੱਲ ਕਹੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਉਸਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ। ਵੀਰਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਵੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਤ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਸਬਜ਼ੀ ਪਿਲਾਉ ਪਕਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਸਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਆਏ, "ਚਲੇ ਜਾ, ਨਕਲੀ ਹਾਜੀ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹਾਜੀ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਮਾਂ ਕਰਬਲਾ ਦੇ ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ? ਅਤੇ ਮੈਂ! ਮੈਂ ਮਸ਼ਾਦੀ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗਿਆ, ਇੱਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਰਚ ਦੇ ਨਕਲੀ ਹਾਜੀ!" ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਕੱਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ

ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਦੇਖ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਉਸਦੇ ਪੇਟ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਹ ਬੇਨ ਓਲ'ਨਾਹਰੀਨ ਐਵੇਨਿਊ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਵਿਲੋ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਕਈ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੋਰਾਦ ਬਾਕ ਵੈਲੀ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਦਿਨ ਬਿਤਾਉਣਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਉਸ ਗਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜੋ ਉਸਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿੱਧਾ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਸਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਂ, ਉਹ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਦਮੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹਾਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਾਦਰ ਹੇਠ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਖਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਾਜੀ ਉਸਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਸਕੇ। ਇਹ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਚਾਦਰ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਤੋਂ ਪਤਾ ਸੀ। ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਦਿਨ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹਾਜੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਘਰੋਂ ਕਿਵੇਂ ਨਿਕਲ ਗਈ? ਉਸਨੇ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਵੀ ਖੇਚਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ? ਹਾਜੀ ਤੇਜ਼ ਤੁਰਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਉਹ ਘਰ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਸਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਇਰਾਦੇ ਦੇ, ਉਸਨੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਚੀਕਿਆ, "ਸ਼ਹਿਰਬਾਨੂ!"

ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਮੋੜਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਤੁਰ ਪਈ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਡਰ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਹਾਜੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਸੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਰੋਂ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਵੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ! ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਸ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਛੂਹ ਗਿਆ। ਉਹ ਫਿਰ ਚੀਕਿਆ।

"ਓਏ! ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੋ! ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਰੁਕੋ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੋ!"

ਔਰਤ ਰੁਕ ਗਈ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ:

"ਨੌਸੀ ਪਾਰਕਰ, ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਤੂੰ ਖੱਚਰ, ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈਂ? ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿਖਾਵਾਂਗਾ। ਮਦਦ ਕਰੋ, ਮਦਦ ਕਰੋ! ਦੇਖੋ ਇਹ ਸ਼ਰਾਬੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਪੁਲਿਸ!"

ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ। ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਭੀੜ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧਦੀ ਗਈ। ਹਾਜੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ ਅਤੇ ਗਰਦਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਔਰਤ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਆਪਣੀ ਚਾਦਰ ਨਾਲ ਕੱਸ ਕੇ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਚੀਕ ਰਹੀ ਸੀ, "ਪੁਲਿਸ!"

ਹਾਜੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਸਭ ਕੁਝ ਹਨੇਰਾ ਅਤੇ ਧੁੰਦਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਇੱਕ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਹਟਿਆ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਢੱਕੇ ਹੋਏ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਨਾ... ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਬਦਲੋ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤੂੰ ਸੀ। ਕੱਲ੍ਹ... ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਏ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈਂ? ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈਂ? ਬੇਸ਼ਰਮ ਔਰਤ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਰ ਨਾ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਾ ਕਰ। ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਗਵਾਹ ਬਣੋ। ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ - ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਗਵਾਹ ਬਣੋ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ... ਤੂੰ, ਕੱਲ੍ਹ!..."

ਔਰਤ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਡਰਪੋਕ ਹੋ! ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ? ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨਿਕੰਮੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਗਲੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਪਤਨੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਦਿੱਤਾ? ਜੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਮਸ਼ਾਦੀ ਹੁਸੈਨ ਇੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਜੀਵਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗੀ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁੱਤਾ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੀ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਇਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਚਲੇ ਜਾਓ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੇ ਹੋ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਛਤਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ! ਪੁਲਿਸ!..."

ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਿਚੋਲੇ ਆਏ ਅਤੇ ਹਾਜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲੈ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਆ

ਗਿਆ। ਲੋਕ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ। ਹਾਜੀ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਚਾਦਰ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਦੱਸਿਆ। ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ। ਹਾਜੀ, ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਟਪਕਦਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਔਰਤ ਦੇ ਬੱਕਲ ਵਾਲੇ ਜੁੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਟੋਕਿੰਗਜ਼ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਸਨ। ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜੋ ਪਛਾਣ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਠੀਕ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਮਸ਼ਾਦੀ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਹੇ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਹਾਜੀ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਤਾਰਿਆ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੁਖੀ ਨੇ ਹਾਜੀ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

"ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ?"

"ਮਾਣਯੋਗ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸੇਵਕ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹਾਜੀ ਮੁਰਾਦ ਹੈ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।"

"ਤੁਹਾਡਾ ਪੇਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ?"

"ਮੈਂ ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਹਾਂ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਜੋ ਕਹਾਂਗਾ ਉਹ ਕਰਾਂਗਾ।"

"ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਔਰਤ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ?"

"ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹੈ।"

"ਕਿਉਂ?"

"ਉਸਦੀ ਚਾਦਰ 'ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਹੈ।"

"ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦੇ?"

ਹਾਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ। "ਓ, ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਨਤਕ ਇਸ਼ਨਾਨਘਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਕਲ

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਦਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

"ਕਿੰਨੀ ਬੇਰਹਿਮੀ," ਔਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ। "ਅਫਸਰ, ਤੁਸੀਂ ਗਵਾਹ ਹੋ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗਲੀ ਵਿੱਚ, ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ। ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਚੂਹੇ ਵਾਂਗ ਨਿਮਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ! ਕਿੰਨੀ ਬੇਰਹਿਮੀ! ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਮਸ਼ਾਦੀ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਦਿੰਦਾ ਜਿਸਦੇ ਤੁਸੀਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ। ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ, ਮਾਨਯੋਗ!"

ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ, ਮੈਡਮ। ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਜਾਓ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਰਾਦ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨਿਪਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।"

ਹਾਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੇ ਰੱਬਾ, ਮੈਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਖ ਬਚਾਉਣੀ ਹੈ।"

ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਹਾਜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਹਾਜੀ ਨੇ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਬਿੱਲ ਗਿਣੇ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ, ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁਸਫੁਸਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਜੀ ਦਾ ਪੀਲਾ ਚੋਗਾ ਉਸਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਜਿਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੋਰੜਾ ਸੀ, ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਜੀ ਨੇ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਵਾਰ ਕੋੜੇ ਮਾਰੇ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵੀ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਰੁਮਾਲ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਪਸੀਨਾ ਪੂੰਝਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਪੀਲਾ ਚੋਗਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖਿੱਚੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਘਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੀ ਚੀਕਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪੈਰ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹਾਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ

(ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਕੀ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ? ਕੀ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ? ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈੱਨ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈੱਨ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਆ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੰਗੇ ਇੱਕ ਪੈੱਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਾਗਜ਼ ਲੈ ਆਏ। ਇਹ ਉਹੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਇੰਨੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਪਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਗੰਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਛੱਡੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ: "ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਖੂਨ"।

* * *

ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ; ਇੱਕ ਹਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਾਗ਼; ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਹਵਾ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਭ ਸਿਰਫ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੱਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਿਤਾਇਆ ਹੈ। ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਚੀਕਣੀ ਮੈਨੂੰ ਰਾਤ ਤੋਂ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਜਾਗਦੀ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਿਆਨਕ ਚੀਕਣੀ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਚੀਕਣੀ, ਮੈਨੂੰ ਹਾਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਲੈ ਆਈ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ, ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਬੇਰਹਿਮ ਟੀਕਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਕਿੰਨੇ ਲੰਬੇ ਦਿਨ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਘੰਟੇ ਬਿਤਾਏ ਹਨ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪੀਲੀਆਂ ਪੈਂਟਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਰਦੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਬਾਗ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ, ਸੂਰਜ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਓਨਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਹਾਂ ਜਿੰਨਾ ਧਰਤੀ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਹੈ।

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਣਾ, ਚੁੱਪ, ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ, ਰੋਣਾ ਅਤੇ ਹਾਸਾ ਮੇਰੀ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬੁਰੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦੇਣਗੇ।

* * *

ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਛਾਪੇ ਹੋਏ ਮੀਨੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ: ਦਹੀਂ ਦਾ ਸੂਪ, ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਹਲਵਾ, ਚੌਲ, ਬਰੈੱਡ ਅਤੇ ਪਨੀਰ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਮਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਹਸਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਘੜਾ ਅੰਡੇ ਦਾ ਸੂਪ ਅਤੇ ਚਾਰ ਟੁਕੜੇ ਰੋਟੀ ਖਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਕਲਮ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੰਡੇ ਦਾ ਸੂਪ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਥੇ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਉਸਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਲੱਤਾਂ, ਮੂਰਖ ਹਾਸਾ, ਮੋਟੀ ਗਰਦਨ, ਗੰਜਾ ਸਿਰ, ਅਤੇ ਖੁਰਦਰੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀਵਰੇਜ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਉੱਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਹਸਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਰਾਤ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਦਿੰਦਾ। ਫਿਰ ਸਵੇਰੇ ਮੈਂ ਬਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਮਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਂਦੇ ਦੇਖਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਜਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੂਹਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਚੱਖਦਾ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਖਾਂਦਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਡਰ ਕੇ ਛਾਲ ਮਾਰਦਾ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਭ ਕਿੰਨਾ ਦੂਰ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹੀ ਲੋਕ, ਉਹੀ ਭੋਜਨ, ਉਹੀ ਕਮਰਾ ਜੋ ਕੰਧ ਦੇ ਅੱਧੇ ਉੱਪਰ ਨੀਲਾ ਹੈ।

ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਨੂੰ ਉਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੇ ਟੁੱਟੇ ਟੁਕੜੇ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਪੇਟ ਕੱਟਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਤੜੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਕਸਾਈ ਹੈ - ਉਹ ਪੇਟ ਕੱਟਣ ਦਾ

ਆਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੂਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਹੁੰਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਚੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਖੁਸ਼ ਹੋਣਗੇ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸੋਘਰਾ ਸੁਲਤਾਨ ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਇੱਕ ਬੁੱਢੀ ਔਰਤ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਕੰਧ ਤੋਂ ਪਲਾਸਟਰ ਖੁਰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਊਡਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮਲਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਬੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਜੀਰੇਨੀਅਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਂਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੀ ਗੱਲ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਤਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਸੋਘਰਾ ਸੁਲਤਾਨ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਸਭ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੈ। ਉਹ ਇੰਨਾ ਪਾਗਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਅਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਨਸ਼ੇੜੀ ਵਾਂਗ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਚੀੜ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠ ਤੁਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਝੁਕ ਕੇ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੋਚੇਗਾ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਗਰੀਬ, ਨੁਕਸਾਨ ਰਹਿਤ ਆਦਮੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪਾਗਲਾਂ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਥੇ, ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਪਿੰਜਰਾ ਲਟਕਾਇਆ ਹੈ। ਪਿੰਜਰਾ ਖਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੈਨਰੀ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਵੱਲ ਲੁਭਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪਿੰਜਰਾ ਲਟਕਦਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਕੈਲੀਕੋ ਬਿੱਲੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਜਾਨਵਰ ਖਿੜਕੀ ਵੱਲ ਦਰੱਖਤ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਉਸਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗਾਰਡ ਨੂੰ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਉਹ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਬਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਦੇ ਪੰਛੀ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇੱਥੇ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਅੱਬਾਸ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅਜਨਬੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਲਿਆਂਦੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਵੀ

ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਕਵੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੈਗੰਬਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਿੱਤਾ, ਪਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਪੈਗੰਬਰ ਦਾ, ਮੌਕਾ ਅਤੇ ਕਿਸਮਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉੱਚੇ ਮੱਥੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਛੋਟੇ ਮੱਥੇ ਵਾਲੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਆਣੇ ਹੋਣ, ਉਸ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਬਾਸ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਹੁਨਰਮੰਦ ਸਿਤਾਰ ਵਾਦਕ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲੱਕੜ ਦੇ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਤਾਰਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਤਾਰ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਵਾਰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸੇ ਕਵਿਤਾ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਥੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਗਾਥਾ ਲਿਖੀ ਹੈ:

ਕਿੰਨੀ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਹਨੇਰੀ ਹੈ।
ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸਿਵਾਏ ਮੇਰੇ, ਜਿਸਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਵਧ ਗਏ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਮੌਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪਰ ਉਸ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਚੀੜ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠ
ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਖਾਲੀ ਡਿੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਕੱਲ੍ਹ ਅਸੀਂ ਬਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਅੱਬਾਸ ਉਹੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ, ਇੱਕ ਔਰਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਪੰਜ ਵਾਰ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਮੁਸਕਰਾਈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਆਈ ਸੀ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਅੱਬਾਸ ਦਾ ਗਲੇ ਵਾਲਾ ਚਿਹਰਾ ਆਕਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਔਰਤ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅੱਬਾਸ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਚੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ।

* * *

ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਫੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਸਿਓਵੋਸ਼ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਿਓਵੋਸ਼ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਗੁਆਂਢੀ ਸੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਡਾਰੋਲਫੋਨੌਨ* ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਿਓਵੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਤਾਰ ਵਜਾਉਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਰੋਕਸਰੇ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਓਵੋਸ਼ ਦਾ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮੰਗੇਤਰ ਸੀ, ਅਕਸਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਸੀ। ਸਿਓਵੋਸ਼ ਰੋਕਸਰੇ ਦੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਆਹ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ।

ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਦਿਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ। ਉਹ ਆਖਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ, ਮੈਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੋਟਬੁੱਕਾਂ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਆਵਾਜ਼ ਇੰਨੀ ਨੇੜੇ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਡਰ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਘਰ ਇੱਕ ਖੱਡ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਡਕੈਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਦਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਛੱਤ 'ਤੇ ਗਿਆ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਛੱਤ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਮੈਂ ਉੱਪਰੋਂ ਸਿਵੋਸ਼ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੁੜਿਆ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਅੰਡਰਪੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਸਿਵੋਸ਼, ਕੀ ਇਹ ਤੂੰ ਹੈਂ?" ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਉੱਤੇ ਆ ਜਾ, ਘਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਟਿਕਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ?"

"ਮੈਂ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਤੁਹਾਡਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਜਾਣਨ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ।"

"ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਗਲਤ ਹਨ।"

"ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ?"

ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਚੀੜ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਤਾਜ਼ੇ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਸਨ।

ਫਿਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਲਾਈਟ ਜਗਾਈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਸਦਾ ਕਮਰਾ ਸਾਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਨੀਲਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤੱਕ ਕੰਧਾਂ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਮਰੇ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਤਾਰ ਸੀ। ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਨੋਟਬੁੱਕਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਸਿਵੋਸ਼ ਨੇ ਦਰਾਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੈਂਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਮਾਦਾ ਬਿੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ - ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਕੋਕੇਟ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਆਮ ਕੈਲੀਕੋ ਬਿੱਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਕਾਲੀ ਆਈਲਾਈਨਰ ਲਗਾਈ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਪੈਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਵਸਥਿਤ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਲੋਟਿੰਗ ਪੇਪਰ ਦੇ ਸਲੇਟੀ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਸਿਆਹੀ ਛਿੜਕ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੋਕੇਟ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਭੱਜਦੀ ਸੀ, ਮਾਇਆਵਿੰਗ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਗੜਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੈਠਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਥੁੱਕ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਰਗੜਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਖੁਰਦਰੀ ਜੀਭ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਚੱਟਦੀ ਸੀ, ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਚੁੰਮਾਂ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਾਦਾ ਬਿੱਲੀਆਂ ਮਰਦ ਬਿੱਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਚਲਾਕ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਕੇਟ ਰਸੋਈਏ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਬੌਸ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਦੀ ਸੀ। ਕੋਕੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਬਿੱਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਿੱਘੀਆਂ, ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ

ਐਸ਼ੋ-ਆਰਾਮ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ, ਬਿੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਪਲੂਸ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

"ਕੋਕੇਟ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਜਾਗਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੁੱਕੜ ਦੇ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਹੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਜਾਨਵਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਪੰਜੇ ਆਪਣੇ ਮਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਗਰਜਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇੱਕ ਖੇਡ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁੱਕੜ ਦਾ ਸਿਰ ਇੱਕ ਜੀਵਤ ਜਾਨਵਰ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੰਜੇ ਨਾਲ ਸਿਰ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਮਾਰਦੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਲੁਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਸੁਚੇਤ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਵਾਰ-ਵਾਰ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਚੁਸਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਥੱਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਲਾਲਚ ਨਾਲ ਖੂਨੀ ਸਿਰ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਸਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲਈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਕਲੀ ਸਭਿਅਤਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਜਾਂ ਚਾਪਲੂਸੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ।"

"ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਕੋਕੇਟ ਪਿਆਰ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਜੀਬ ਬਿੱਲੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਉਹ ਬਿੱਲੀ ਮਾਦਾ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਥੁੱਕਣ, ਕੁਰਲਾਉਣ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੇ ਸੀ।"

"ਕੋਕੇਟ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ੋਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਫਲਰਟ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਭੁੱਖੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਕਰਾਹਟ, ਸਭ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਣਗੀਆਂ: ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਲ ਦਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਸਨ, ਦੂਜੀ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ, ਤੀਜੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਇੱਕ ਦਰਦਨਾਕ

ਹਉਕਾ। ਕੋਕੇਟ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਦਿੱਖ ਬਣਾਈ ਸੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ: ਉਸ ਉੱਨੀ ਸਿਰ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰੀਆਂ ਰਹੱਸਮਈ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ?"

"ਪਿਛਲੀ ਬਸੰਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਬਸੰਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਧੁੱਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋੜੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਸੰਤ ਦੀ ਹਵਾ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਡੀ ਕੋਕੇਟ ਪਿਆਰ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ, ਉਸਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਬਣਾਂ ਨਾਲ, ਉਹ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਹਉਕੇ ਭਰਦੀ ਸੀ। ਨਰ ਬਿੱਲੀਆਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਹਉਕੇ ਸੁਣੇ ਅਤੇ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਉਸਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਕੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਸੀ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਸ ਗੰਧ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਖਰਾਬ, ਪਾਲਤੂ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਨਰ ਬਿੱਲੀਆਂ ਮਾਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਬਿੱਲੀਆਂ, ਚੋਰ, ਪਤਲੀਆਂ, ਭਟਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਭੁੱਖੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਮੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੀ ਅਸਲ ਗੰਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਮਾਦਾਵਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਿਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਪਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਕੋਕੇਟ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਾਥੀ ਲੰਬੇ ਚੀਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਨਰਮ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਰੀਰ ਕੰਬਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਧਨੁਸ਼ ਵਾਂਗ ਝੁਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਰਾਹਣਾ। ਇਹ ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਕੋਕੇਟ ਖਿੱਲਰੇ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ, ਕੁਚਲਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰ ਖੁਸ਼।

"ਕੋਕੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਅਖੀਰ, ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਇਸੇ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਸੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਕਦਮ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਲੱਗੀ। ਇੰਝ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ ਟੁੱਟ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਕਰਾਹੇ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।"

"ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਕੇਟ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਭਾਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ

ਉਸਦੇ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਸੁੰਘ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਕੋਲ ਗਈ। ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੰਜੇ ਨਾਲ ਛੂਹਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ, 'ਉੱਠ, ਬਸੰਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਸੌਂਦਾ ਹੈਂ? ਤੂੰ ਹਿੱਲਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਉੱਠ, ਉੱਠ!' ਕੋਕੇਟ ਨੂੰ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ।"

"ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਕੋਕੇਟ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਭਾਲ ਕੀਤੀ, ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੁੱਛੇ। ਇਹ ਬੇਕਾਰ ਸੀ। ਕੀ ਕੋਕੇਟ ਉਦਾਸ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਮਰ ਗਈ? ਕੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਗਈ ਸੀ? ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਕੀ ਹੋਇਆ?"

"ਇੱਕ ਰਾਤ ਮੈਂ ਉਸੇ ਨਰ ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਸੁਣੀ। ਉਹ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਵੀ ਉਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਉਸਦਾ ਰੋਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਫਿਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੀੜ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਵੱਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਕਰਾਹਿਆ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਰਾਤ ਤੋਂ ਉਹ ਹਰ ਰਾਤ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਰਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਬਹੁਤ ਸੌਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਕਹਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਹੱਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸੇ ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਰਾਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਤੀ। ਮੈਂ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੌਂਦੀ ਹਾਂ, ਇਹ ਬਦਨਾਮ ਬਿੱਲੀ ਆਪਣੀ ਡਰਾਉਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਰਾਹਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।"

"ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਬਿੱਲੀ ਹਰ ਰਾਤ ਬੈਠਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਤੋਂ। ਜਦੋਂ ਬੰਦੂਕ ਖਾਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਚੀਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਡਿੱਗ ਪਈਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ?"

ਫਿਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਰੋਕਸਰੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਰੋਕਸਰੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਹੈਲੋ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ, ਸਿਵੋਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬੇਸ਼ੱਕ ਤੁਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ

ਹੈ। ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪਾਈਨ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ।"

"ਹਾਂ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।"

ਪਰ ਸਿਵੋਸ਼ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਇੱਕ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਪੈਂਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢਿਆ। ਪਿਸਤੌਲ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਤਾਰ ਵਜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਹੁਨਰਮੰਦ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸ਼ੂਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।" ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ, ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰ ਮੈਂ ਸਿਵੋਸ਼ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਕੂਲ ਨੋਟ ਲੈਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਮਜ਼ੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੀੜ ਦੇ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਪਰ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਉਹ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਬਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਚ ਦੇ ਪੰਛੀ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਦੰਤਕਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚ ਦੇ ਪੰਛੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਦਾਣੇ ਖਾਧੇ ਜੋ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਰ ਰਾਤ ਉਹ ਰੋਂਦਾ ਅਤੇ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਡਿੱਗ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ। ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੀ ਕੈਨਰੀ ਫੜ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੁਆਂਢੀ ਨੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਬਿੱਲੀ ਫਿਰ ਦਰੱਖਤ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਗਈ। ਹੁਣ ਰੁਕੋ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਲਿਖੀ ਹੈ।" ਮੈਂ ਸਿਤਾਰ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਗਾਣੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਸੁਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਗਾਈ:

“ਕਿੰਨੀ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਹਨੇਰੀ ਹੈ।
ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸਿਵਾਏ ਮੇਰੇ, ਜਿਸਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਵਧ ਗਏ ਹਨ।
ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਮੌਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪਰ ਉਸ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਚੀੜ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠ
ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰੋਕਸਰੇ ਦੀ ਮਾਂ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਰੋਕਸਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ

ਭਰਵੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਪਾਗਲ ਹੈ।" ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਸਿਵੋਸ਼ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਸਦੇ-ਹੱਸਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੰਘ ਕੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਲਟੈਣ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਚੁੰਮਿਆ।

ਕਾਨੂੰਨੀਕਰਣ

(ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਬਾਕੀ ਸਨ ਅਤੇ ਪਾਸ ਕਾਲੇ* ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕੌਫੀਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਹੀਂ ਦੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ, ਨਿੰਬੂ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਗਲਾਸ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਖਰਾਬ ਰਿਕਾਰਡ ਪਲੇਅਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖੁਰਦਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਇੱਕ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਕੌਫੀਹਾਊਸ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਨੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਲੇਟਿਆ, ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਸਮੋਵਰ ਹਿਲਾਇਆ, ਚਾਰ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਫਿਰ ਖਾਲੀ ਪੈਟਰੋਲ ਡਰੱਮ ਚੁੱਕਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਨਦੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਸੂਰਜ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ, ਦਰਿਆ ਦੇ ਤਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪਰਤ ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੌਫੀ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਬੈਂਚ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਗਿੱਲਾ ਕੱਪੜਾ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਜੁੱਤੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਲਟ ਬੈਂਚ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਤੂਤ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ, ਦੋ ਆਦਮੀ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਦਿਲੋਂ ਦਿਲੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਇੰਨੇ ਲੀਨ ਸਨ ਕਿ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣ। ਮਸ਼ਦੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਪਤਲਾ, ਪਤਲਾ ਸੀ, ਜਿਸਦੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਅਤੇ ਭਰਵੱਟੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬੈਂਚ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹੱਥ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਮੋਰਘ ਮਹਲੇ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਸਦਾ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਾਗ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਖੁਰਮਾਨੀ ਤੀਹ ਤੋਮਨ ਵਿੱਚ ਵੇਚੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਹ ਠੰਡ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਫਲ ਦਰੱਖਤ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਰਮਜ਼ਾਨ ਤੋਂ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ ਹੈ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੱਲਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਐਨਕ ਠੀਕ ਕੀਤੀ, ਆਰਾਮ ਦੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਾਈਪ ਚੂਸੀ, ਆਪਣੀ ਸਲੇਟੀ ਦਾੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਸਭ ਕੁਝ ਬਰਕਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।"

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਸਹੀ ਹੋ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਰੱਬ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮਤ ਦੇਵੇ - ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਮਸ਼ਹਦ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇੱਕ ਰਿਆਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋ ਮੱਖਣ, ਇੱਕ ਰਿਆਲ ਵਿੱਚ ਦਸ ਅੰਡੇ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਜਿੰਨੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਖਰੀਦੀਆਂ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਤੋਂ ਕਿਸਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ? ਰੱਬ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ - ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਬੰਦਰੀ ਖੱਚਰ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਇਸ 'ਤੇ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਮਰਮਰ ਖੇਡਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਗੁਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੱਚੇ ਅੰਗੂਰਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਕੇ ਹੋਏ ਕਿਸ਼ਮਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਸਾਡੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨ ਦਿਓ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ, ਰੱਬ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ, ਨੇ ਕਿਹਾ:

ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਕੰਬਦੀ ਠੋਡੀ ਨਾਲ,
ਪਰ ਮੈਂ ਸੌ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਾਂ।

ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਈਪ ਫੂੰਕੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਹਰ ਸਾਲ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।"

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ। "ਰੱਬ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਅੰਤ ਦੇਵੇ।"

ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। “ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗਾ, ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਲਈ ਤੀਹ ਮੂੰਹ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਚਾਹ ਅਤੇ ਤੰਬਾਕੂ ਲਈ ਕੁਝ ਰਿਆਲ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭਾਂਗਾ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਸਨ, ਮੈਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਤੋਮਨ ਕਮਾਏ ਸਨ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਠੀਕ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਏਡ ਕੁਰਬਾਨ* 'ਤੇ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਟਿਊਟਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੇਰਹਿਮ ਕਸਾਈ ਨੇ ਗਰੀਬ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਚਾਕੂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਨਵਰ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਸਾਈ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਹੇਠੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਅੱਖ ਫਟ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖੂਨ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਖੂਨ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰ ਦਰਦ ਹੈ।

ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੇਡ ਦਾ ਸਿਰ ਦੇਖਿਆ, ਇਹ ਖੂਨ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਜੀਭ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕੁਫ਼ਰ ਭਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ... ਰੱਬ ਮੈਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਵੇ। ਰੱਬ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬੇਸਹਾਰਾ ਜਾਨਵਰ... ਇਹ ਪਾਪੀ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਤੁਸੀਂ ਬਿਹਤਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮਨੁੱਖ ਪਾਪੀ ਹੈ।" ਉਹ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚਿਆ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ, ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਸਕਦਾ: ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਰੱਬ ਨਾ ਕਰੇ। ਰੱਬ ਮੈਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਦੇਵੇ।"

ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਬੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬੱਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਦੁਨੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ।"

"ਸਾਡਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ," ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ। "ਸਾਡਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕਫ਼ਨ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਬੇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨਹੀਂ ਖੇਡੀਆਂ? ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਛੇ ਰਿਆਲ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। "ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲੇ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲੇ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।"

"ਕਿਉਂ?"

"ਇਹ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰਾ ਕਰੋ।"

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। "ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਚਲਾਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਅੱਗ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੈਟਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਸੀ: ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖੈਰ, ਇੱਕ ਰਾਤ ਉਹ ਇੱਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਈ। ਉਸਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ... ਮੈਂ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਮੂਰਖ ਸੀ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਆਦਮੀ ਭੋਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਸੀ, ਪਰ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਰੱਬ ਨਾ ਕਰੇ ਕਿ ਇੱਕ ਔਰਤ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਚਮੜੀ ਹੇਠ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਸੇ ਰਾਤ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਦਾਜ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਬੱਸ ਮੈਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਬਰੇਸਲੇਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਾਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਸ਼ਗਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਮਿਲਿਆ..." ਇੱਕ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦੇਵੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਦੀਵੇ ਨਾਲ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਦਿਆਂਗਾ।' ਮੈਂ ਜੋ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਸੀ? ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਇੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਅਰਬ ਬੰਸਰੀ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ।"

"ਉਹ ਅਰਬਾਂ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇ।"

"ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੰਗੇ ਅਗਿਆਨੀ ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਮਾਰੂਥਲ, ਬਲਦਾ ਸੂਰਜ! ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਭਿੱਜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ। ਉਹ ਸਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਔਰਤ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪਸਲੀ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੰਦੇ।"

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। "ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਔਰਤ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਸਾਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਣ ਗਈ। ਕਈ ਵਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਰੋ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਹੰਝੂ ਉਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਲਈ ਹੁੰਦੇ -"

"ਤੁਹਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸਦਾ ਦੂਜਾ ਪਤੀ ਸੀ?" ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਬਿਲਕੁਲ," ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। "ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।"

"ਤੁਸੀਂ ਉਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।"

"ਹਾਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਲਈ ਰੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਉਣ ਅਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੰਧ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵਾਂ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੌਤ ਉਸਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀਤਾ। ਕੀ ਮੈਂ ਕਦੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਾਂਗੀ? ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਜਿਸਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੇਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਦਾ ਮੂਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਖੱਚਰਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੰਚ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੇਗੀ।"

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਹੈ ਨਾ?"

"ਇਹ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋ ਮੈਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵਾਂਗ ਪਹਿਰਾਵਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦਾ ਮਾਹਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਸਟਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।"

"ਕਿਵੇਂ? ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਭ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਗਿੱਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।"

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਓਏ, ਇਹ ਔਰਤਾਂ!"

“ਨਹੀਂ, ਇਸਦਾ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਗੋਭੀ ਦੇ ਪੱਤੇ ਰੇਠ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਇੰਨਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸੀ ਕਿ ਦੂਤ ਵੀ ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੰਚ 'ਤੇ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਸੂਈ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਉਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘਬਰਾ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਰੱਬ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਸੀ, ਇਹ ਉਸਦੀ ਸਾਖ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਭਾਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਆਦਮੀ ਸੀ,

ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

“ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਣਿਆ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਘਰ ਅਤੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸਮਾਨ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਚਾਰ ਤੋਮਨ ਅਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਕਣਕ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁਹੱਰਮ ਅਤੇ ਸਫਰ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਕਲੋਵਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਰੋਟੀ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮੱਖਣ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ, ਰੱਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ, ਦਾ ਸਾਹ ਚਮਤਕਾਰ ਕਰੇਗਾ, ਇੱਕ ਰਾਤ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੁੜੀ, ਲਗਭਗ ਅੱਠ ਜਾਂ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀ, ਲਟਕਦੀ ਦੇਖੀ। ਸਰ, ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਖੈਰ, ਇਹ ਜਵਾਨੀ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੇ ਨਾਲ।

"ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਅਸਥਾਈ ਪਤਨੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹੀ ਸੀ। ਖੈਰ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਗਿਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਮੇਵਿਆਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਤੋਮਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਇੱਕ ਰੁਮਾਲ ਭੇਜਿਆ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਤਾਂ ਉਹ ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੁਕਾਵਾਂਗਾ। ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੁੜੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਚਿੜੀ ਵਾਂਗ ਕੰਬਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ, ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

"ਖੈਰ, ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇੱਕ ਸੀਕੁਇਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਲ ਪਹਿਨਣ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਥੱਪੜ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਸਰਾਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਲਾਬਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

"ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਈ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, 'ਰੱਬ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ, ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰੋ। ਠੀਕ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਸੌਂ ਜਾਓ, ਮੈਂ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਸੌਂ ਜਾਵਾਂਗਾ', ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ

ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਾ ਕਰਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਤਜਰਬਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਡੀਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਸੁਣੀ।"

"ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਉਹ ਸੌਂ ਗਈ। ਦੂਜੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਲਈ ਅੱਧੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ।"

"ਤੀਜੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਦੱਸੀ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜਾ ਜਮਸ਼ੀਦ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਬਾਕੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ?' ਅਤੇ ਮੈਂ - ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਅੱਜ ਰਾਤ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਨੇੜੇ ਆਵਾਂਗਾ।' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਨੇੜੇ, ਨੇੜੇ ਜਾਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਲਈ।"

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਐਨਕਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਚਿਹਰਾ ਅਤੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੇਖੀਆਂ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਅਜੀਬ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ! ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵਧੀਆ ਔਰਤ ਸੀ, ਇੰਨੀ ਵਧੀਆ, ਇੰਨੀ ਦਿਆਲੂ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਓ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ... ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਚਾਦਰ ਪਹਿਨਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਧੋਦੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਮੇਰੀਆਂ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜੁਰਾਬਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦੀ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵਧੀਆ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਕਿੰਨੀ ਦਿਆਲੂ ਸੀ! ਉਸਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਚਲਾਕ ਸੀ! ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸਿਖਾਇਆ। ਉਹ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਰਾਨ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਵਿਤਾ ਯਾਦ ਕਰ ਲਈ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ, ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਾਲ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਮਤ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਵਿਧਵਾ ਲਈ ਵਕੀਲ ਬਣ ਗਈ ਜੋ ਅਮੀਰ ਵੀ ਸੀ: ਖੈਰ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ, ਠੀਕ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਬਦਮਾਸ਼ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਸਰ, ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਦਿਨ ਨਾ ਦੇਖੋ। ਇਹ ਔਰਤ ਜੋ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਨੀ ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਸੀ! ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨੀ ਈਰਖਾਲੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਕੀ ਮੈਂ ਉਸ

ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਨੇ ਮੇਰੀ ਫੀਸ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ!

"ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ 'ਤੇ ਜਾਦੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਕਮਰ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਪੱਗ ਨਾਲ ਗਲਾ ਘੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਉਹ ਐਨਕਾਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਨਹੀਂ ਹੋ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਦਲਾਲ ਆਤਮਾ ਸੜ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਦਲਾਲ ਨੇ ਗਲੇ ਲਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੰਗਣੀ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਮੇਰਾ ਇਨਾਮ ਸੀ? ਰੱਬ ਸਾਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਬਚਾਵੇ। ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਦਾਜ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਬੱਸ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਲਵਾਂਗਾ। ਹੁਣੇ। ਹੁਣੇ।'

"ਉਸਨੇ ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਸਭ ਕੁਝ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਮੈਂ ਭਾਂਡੇ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਸ਼ੇਖ ਮੇਹਦੀ ਕੋਲ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।* ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਸੀ, ਪਰ ਕੀ ਫਾਇਦਾ, ਜਦੋਂ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਰਜਿਤ ਸੀ? ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਗਲੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਭਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸਵਾਗਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ।"

"ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਕਦੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਨਾ ਖਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੌਂ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ: ਕੰਧਾਂ ਮੈਨੂੰ

ਸਰਾਪ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਠੀਕ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸੌ ਕੁੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾਂਗਾ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਬਾੜ ਵੀ: ਮੈਂ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਮਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲੱਭਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੌ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਸਕਾਂ।"

"ਸਾਡੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਖੌਲੀਆ ਨਿਕੰਮਾ ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸੱਤ ਕੁੱਤੇ ਉਸਦਾ ਮੂੰਹ ਚੱਟ ਲੈਣ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਪਿਆਜ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਰੋਬਾਬੇਹ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰੇ, ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਵੇ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਪੰਜ ਤੋਮਨ ਅਦਾ ਕਰਾਂ। ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ - ਉਹ ਘਟੀਆ, ਉਹ ਨਿਕੰਮਾ..."

ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੁਕਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਇੱਕ ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲਾ ਸੀ? ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਕੀ ਸੀ? ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲਾ ਸੀ? ਉਹ ਕਿਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ? ਨਹੀਂ... ਨਹੀਂ... ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।"

ਪਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇੰਨੀਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਰੁਕਿਆ ਨਹੀਂ।

"ਉਸ ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਲਿਆ। ਇੱਕ ਔਰਤ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪਾੜ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ: ਹੁਣ, ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਨਾਲ, ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣਨਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਅਸਥਾਈ ਪਤਨੀਆਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਰੋਇਆ ਸੀ।' ਖੈਰ, ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮੈਂ ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਵਾਇਆ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸਦੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਆਪਣੇ ਸੌਦੇ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੋ, ਰੋਬਾਬੇਹ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦਿਓ, ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜ ਤੋਮਨ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ।' ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਉਹ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਲ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਮਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵੇਚਾਂਗਾ।' ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ!"

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਕੰਬ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ, "ਨਹੀਂ, ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦੱਸ। ਰੱਬਾ!..."

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਮੈਂ ਸਹੀ ਸੀ? ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਗਏ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ? ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਮਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਿਸ ਕੋਲ ਸੀ? ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਬਿਮਾਰ ਅਤੇ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਾਪ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਭੈੜੀ ਸੀ। ਉੱਥੋਂ ਮੈਂ ਸਿੱਧਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਚੋਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਚੋਗਾ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਕਰਾਮ ਚੋਗਾ ਖਰੀਦਿਆ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਫੈਲਟ ਟੋਪੀ ਪਾਈ, ਆਪਣੇ ਜੁੱਤੇ ਠੀਕ ਕੀਤੇ, ਅਤੇ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰ, ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ, ਇੱਕ ਹੈਰਾਨ ਭਟਕਦੇ ਵਾਂਗ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਈ ਵਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ। ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਚਾਹ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਨਾਮੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਵਜਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਬੰਸਰੀ। ਮੈਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਬੁੱਢੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਮਰੇ ਹੋਏ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਇੱਕ ਪੈਰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੇ। ਕਵੀ ਨੇ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਵਧੀਆ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਆਦਮੀ।
ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਵਾਰ ਜੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:
ਪਹਿਲਾਂ ਤਜਰਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ,
ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਥੱਕ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੇ ਜਬਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਈਪ ਫੜੀ, ਰਾਈਸਰ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆ ਰਹੀ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਹਰ ਜੋੜੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ!"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਸਹਾਰਾ ਭਟਕਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ।"

ਯਾਦੁੱਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਕੌਣ?"

"ਉਹ ਕੁੱਤੀ ਰੋਬਾਬੇਹ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?"

ਮਸ਼ਾਦੀ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਹਾਸਾ ਮਾਰਿਆ। "ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਝੁਰੜੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਵਾਲ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਦੰਦ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੀ?"

"ਕੀ ਰੋਬਾਬੇਹ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪੋਕਮਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਕੀ ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਲਕਾਂ ਨਹੀਂ ਝਪਕੀਆਂ?"

ਚਿੜ ਕੇ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸਨੇ ਦੱਸਿਆ?"

ਮਸ਼ਾਦੀ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਹੱਸਿਆ, "ਕੀ ਤੂੰ ਸ਼ੇਖ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਮਰਹੂਮ ਸ਼ੇਖ ਰਸੂਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਜੋ ਜਨਤਕ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ? ਤੂੰ ਹਰ ਸਵੇਰ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹੀ ਹਾਂ।"

ਮਿਰਾਜ਼ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਨੇੜਿਓਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਹੀ ਉਹ ਹੈਂ ਜਿਸਨੇ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ? ਤੂੰ ਹੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਕਰਿਆਨੇ ਦਾ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਹੈਂ? ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ

ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਲੜਦੇ। ਕਿੰਨੀ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।" ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ, "ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ, ਰੋਬਾਬੇਹ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦਰਦਨਾਕ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਲੇਟੇ ਹੋਏ, ਉੱਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਉਬਾਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਲੀਆਂ।

ਮਸ਼ਾਦੀ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਯਾਦੁੱਲਾ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਚੋਰੀ-ਛਿਪੇ ਦੇਖਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋਏ। ਦੋ ਦੁਖੀ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਚੁੱਪੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਕੌਫੀ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਦਾਸ਼ ਅਕਬਰ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਦੋ ਕੱਪ ਚਾਹ ਲਿਆਓ।"

ਵਰਲਪੂਲ

(ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਹੋਮਾਯੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਫੁਸਫੁਸਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ?... ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇੰਨਾ ਜਵਾਨ ਪਰ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦੁਲਾਜ਼ੀਮ ਕਬਰਸਤਾਨ* ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੋਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਠੰਡੀ ਗਿੱਲੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ... ਕਫ਼ਨ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਚਿਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਬਸੰਤ ਦੀ ਆਮਦ ਜਾਂ ਪਤਝੜ ਦੇ ਅੰਤ ਜਾਂ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਉਦਾਸ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ... ਕੀ ਉਸਦੀ ਅੱਖ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਗੀਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ?... ਉਹ ਜੋ ਇੰਨਾ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਨੋਰੰਜਕ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ?..."

ਅਸਮਾਨ ਬੱਦਲਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖਿੜਕੀ ਭਾਫ਼ ਦੀ ਪਤਲੀ ਪਰਤ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਤੁਸੀਂ ਗੁਆਂਢੀ ਦਾ ਘਰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਗੁਆਂਢੀ ਦੀ ਟੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਬਰਫ਼ ਦੀ ਪਤਲੀ ਪਰਤ ਨਾਲ ਢਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਟੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਚਿਮਨੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਲਾ ਧੂੰਆਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਲੇਟੀ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੋਮਾਯੂੰ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਧੀ, ਹੋਮਾ ਨਾਲ ਗੈਸ ਹੀਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਦੋਂ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹਾਸਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਧੀ ਵੀ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਸੁਸਤ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪਲਾਸਟਰ ਨਾਲ ਬਣੀ ਗੁੱਡੀ ਰੱਖੀ ਸੀ - ਗੁੱਡੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ - ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਗਲਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਗਲਤ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਚਾਚਾ ਬਹਿਰਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ: ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ, ਨੀਂਦ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ, ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਲਹਿਰਾਉਂਦਾ ਸਿਗਰਟ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੋਮਾਯੂੰ ਗੈਸ ਹੀਟਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਸਨ।

ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਟਕ ਗਏ ਸਨ। ਅੱਜ ਵਰਗੇ ਦਿਨ, ਜਦੋਂ ਬਰਫ਼ ਇੱਕ ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਘੰਟੀ ਵੱਜਦੀ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਬਹਿਰਾਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕੋ ਖੇਡ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਲਾ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਰੋਲਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਢੇਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਬੱਚੇ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਢੇਰ ਨੂੰ ਬੈਰੀਕੇਡ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਠੰਡ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਠੰਡ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਸੜਦੇ ਲਾਲ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ, ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਗੋਲੇ ਸੁੱਟਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਹੋਮਾਯੂੰ ਬਰਫ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਬਰਫ਼ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਬਹਿਰਾਮ 'ਤੇ ਸੁੱਟਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਮੱਥੇ ਕੱਟ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ ਕਈ ਤਿੱਖੀਆਂ ਕੋੜ੍ਹਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਹਿਰਾਮ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਦੋਸਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਬਹਿਰਾਮ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਦਾਗ ਵੇਖਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ ਹੋਈ ਮਾਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਇੰਨੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੱਸੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਣਕਹੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ, ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਸੁਆਦ ਸੀ, ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਰਾਏ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ, ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਬਹਿਰਾਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਰੋਸ਼ਕੀ ਆਈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਬਹਿਰਾਮ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਜੋ ਬਹਿਰਾਮ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ - ਇਹ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਢੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਸਦਾ ਦਿਮਾਗ ਸਿਰਹਾਣੇ 'ਤੇ ਛਿੱਟੇ ਪੈ ਗਏ ਸਨ, ਗਲੀਚੇ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰੋਣ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੇ ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮਾਰ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਕਦਮ-ਦਰ-ਕਦਮ, ਉਹ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੱਕ ਤਾਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਦਫ਼ਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਲਦਸਤਾ ਮੰਗਵਾਇਆ ਜੋ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਕਬਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਖਰੀ

ਅਲਵਿਦਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭਾਰੀ ਦਿਲ ਨਾਲ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਉਹ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ 'ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਕੇਟ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿਗਰਟ ਪੀਂਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਏ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ, ਉਹ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ, ਅਤੇ ਹਰ ਪਲ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੁੜਦਾ ਅਤੇ ਬਹਿਰਾਮ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ, ਬਹਿਰਾਮ ਦੀਆਂ ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਸੀ: ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੁੱਛਾਂ, ਨੀਲੀਆਂ, ਚੌੜੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਛੋਟਾ ਮੂੰਹ, ਤੰਗ ਠੋਡੀ, ਉਸਦਾ ਉੱਚਾ ਹਾਸਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਗਲਾ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਸਭ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਹਿਰਾਮ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਇੰਨੀ ਅਚਾਨਕ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ!... ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹਿਰਾਮ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬਹਿਰਾਮ ਨੇ ਉਸ ਲਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ! ਹੋਮਾਯੂੰ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਬਦਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਉਸਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਹੁਣ ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬੋਝ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬੀਤੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਨੇੜਤਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬੈਕਗੈਮਨ ਖੇਡਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਉਹ ਇਹ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਬਹਿਰਾਮ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ? ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਭੇਤ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ? ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਪੁੱਛਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ

ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਬਦਰੀ ਕੋਲ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ? ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬਹਿਰਾਮ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?"

ਬਦਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਕਢਾਈ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੇਝਿਜਕ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ? ਕੀ ਉਸਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ?"

“ਨਹੀਂ... ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ... ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ... ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਇਹ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਉਸਦੇ ਦਫਤਰੀ ਕੰਮ ਸੀ... ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ... ਪਰ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੁਕਾਇਆ।”

"ਰੱਬ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ! ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਜੀਵੰਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।"

"ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ; ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ... ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ... ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ, ਉਹ ਹੱਸ ਪਿਆ ਅਤੇ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਆਮ ਮਜ਼ਾਕ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਅਦਾਕਾਰ ਸੀ!"

"ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸੋਚਵਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਕ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਹ..." ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿਲਾਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਕਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹੀ ਔਰਤ ਜੋ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਪਿਆਰ ਬਾਰੇ ਇੰਨੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਵਿਚਾਰ ਸਨ! ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉੱਠ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਹਿਰਾਮ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਅੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਭੌਤਿਕਵਾਦੀ, ਸਿਆਣੀ ਅਤੇ ਸਿਆਣੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ

ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਹਿਰਾਮ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿੰਨਾ ਘਟੀਆ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਅਨੰਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੀ ਉਸਦਾ ਬੱਚਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤੀ ਸੀ? ਕਦੇ ਨਹੀਂ! ਕੀ ਬਹਿਰਾਮ ਪਛਤਾਵੇ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਿਲੇਗਾ?

ਕਿ ਬਹਿਰਾਮ ਮਰ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦੀ ਨੱਬੇ ਸਾਲ ਦੀ ਬੁੱਢੀ, ਸੱਯਦ ਖਾਨੋਮ, ਜਿਉਂਦੀ ਰਹੇ! ਉਹ ਅੱਜ ਬਰਫ਼ ਅਤੇ ਠੰਢ ਵਿੱਚ, ਪਾਹ ਚਿਨਾਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੋਈ, ਬਹਿਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਲੱਭਦੀ ਹੋਈ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਰੱਬ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹਲਵਾ ਖਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਬਦਰੀ ਵੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਸ ਸੱਯਦ ਖਾਨੋਮ ਵਰਗੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਮੇਕਅੱਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਖਰੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਦਿੱਖ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ। ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੁਆਲੇ ਕਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਕਿਸਮ ਦਾ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੋਹਣਾ ਹੋਮਾਯੂੰ ਸੀ? ਕੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਪਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਨੀਂਦ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਬਾਰੇ ਦਰਦਨਾਕ ਯਾਦਾਂ ਕਾਰਨ?

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੌਕਰ, ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੀ ਚਾਦਰ ਦਾ ਕੋਨਾ ਆਪਣੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸੀਲਬੰਦ ਪੱਤਰ ਲਿਆਇਆ, ਇਸਨੂੰ ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੇ ਲਿਫਾਫੇ 'ਤੇ ਬਹਿਰਾਮ ਦੀ ਛੋਟੀ, ਅਨਿਯਮਿਤ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਇਸਨੂੰ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ:

ਹੁਣ, ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਮੇਹਰ 1311 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 1:30 ਵਜੇ,* ਮੈਂ, ਬਹਿਰਾਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਰਜਨਪੁਰ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪਸੰਦ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮਿਸ ਹੋਮਾ ਮਹਾਫਰੀਦ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਬਹਿਰਾਮ ਅਰਜਨਪੁਰ

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ, ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਫਿਰ, ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ

ਖਿਸਕਣ ਦਿੱਤਾ।

ਬਦਰੀ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਦੇ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ, ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਕਿਸਦੀ ਹੈ?"

"ਬਹਿਰਾਮ।"

"ਉਹ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ?"

"ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਮਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ?"

"ਕਿੰਨਾ ਵਧੀਆ ਆਦਮੀ ਹੈ!"

ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੇ ਬਹਿਰਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਘਿਣਾਉਣੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬਹਿਰਾਮ ਦੀ ਤਸਵੀਰ 'ਤੇ ਪਈ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਹੋਮਾ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਰਦਾ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇ: ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਧੀ ਬਹਿਰਾਮ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਵਰਗੀ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਵੀ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਛੋਟਾ ਮੂੰਹ, ਤੰਗ ਠੋਡੀ, ਦਰਅਸਲ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣ ਬਹਿਰਾਮ ਵਰਗੇ ਸਨ। ਹੋਮਾਯੂਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਬਹਿਰਾਮ ਹੋਮਾ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ! ਕੀ ਇਹ ਬੱਚਾ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਇੰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਬਹਿਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ? ਅਤੇ ਬਹਿਰਾਮ, ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਜਿਸਦੀ ਆਤਮਾ ਉਸਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਢਾਲ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇੰਨਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ? ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀ ਦੋਸਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹਿਰਾਮ ਨੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸਨੇ ਇਹ ਵਸੀਅਤ ਵੀ ਭੇਜੀ ਸੀ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅਪਮਾਨ। ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਹ ਸਭ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਸਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਲੰਘੇ। ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਗਲ੍ਹ ਠੰਡੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸਨੇ ਬਦਰੀ ਵੱਲ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰ ਫੇਰੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਹਹ, ਬਹਿਰਾਮ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਕੀ ਉਸਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਸਨ?"

"ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਸੀ,* ਹੋਮਾ ਨੂੰ ਖਸਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਸ ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤਾਂ ਉਹ ਆਦਮੀ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਰਸ ਸੀ। ਰੱਬ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ!"

ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ..."

"ਇਹ ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਹਰ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਉਦਾਸੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਵਾਪਸ ਆਏ; ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੋਜ਼ੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਏ। ਲੋਕ ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ ਪਿਆਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੀ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਉਹ ਹੋਮਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ! ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਤਾਰਾ ਸੀ?..."

"ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਰਹੇ।"

"ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।"

"ਤੁਸੀਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਢੌਂਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।"

"ਕੀ ਮਤਲਬ?... ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?"

"ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਹੈ: ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਰਹੇ।"

"ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਕੀ? ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਜਾ ਕੇ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ, ਤੇਰੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਦਿਮਾਗ਼ ਹਰ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ?"

"ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ?"

"ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ?"

ਹੋਮਾਯੂੰ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਚੀਕਿਆ, "ਬਸ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹੋ!" ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਬਹਿਰਾਮ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਚੁੱਕੀ, ਇਸਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਗੈਸ ਹੀਟਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਭੜਕ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਦਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜਿਆ ਜਾਮਨੀ ਕੱਪੜਾ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਉੱਠੀ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈਂ, ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖੁਸ਼ੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ?" ਹੋਮਾਯੂੰ ਉੱਠਿਆ, ਮੇਜ਼ ਨਾਲ ਝੁਕਿਆ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ... ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ?... ਫਿਰ ਉਹ ਬਹਿਰਾਮ ਵਰਗੀ ਕਿਉਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ?" ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਕੂਹਣੀ ਨਾਲ ਉਸ ਜੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਫਰੇਮ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹਿਰਾਮ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

ਬੱਚਾ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਦਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਫਿੱਕਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਤੇਰਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਤੂੰ ਕੀ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ?"

"ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਹੈ। ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹੋ, ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਹੀਂ..."

"ਮੈਨੂੰ?... ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ?"

ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ... ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ... ਉਸਨੂੰ ਚੁੱਕੋ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਆਲੂ ਪਿਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ - ਅੱਠ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ..."

"ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਮੈਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲੀਆਂ ਹਨ, ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੰਦਰਗਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੂਸੀ ਕੁੱਤੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਇਨਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਬਹਿਰਾਮ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗਾ। ਆਓ ਪਿਆਰੇ... ਚਲੋ ਚੱਲੀਏ।"

ਹੋਮਾ, ਫਿੱਕੀ ਅਤੇ ਡਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਕੰਬ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਰੋਂਦੀ ਹੋਈ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸਕਰਟ ਫੜ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਕੋਲ ਬਦਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਚਾਬੀ ਦੀ ਚੇਨ ਕੱਢੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਹੋਮਾਯੂੰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਘੁੰਮ ਜਾਵੇ। ਹੋਮਾ ਦੇ ਰੋਣ ਅਤੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮੱਧਮ ਹੋ ਗਈ। ਦਸ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਡਰੋਸ਼ਕੀ ਦੇ ਪਹੀਏ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਰਫ਼ ਅਤੇ ਠੰਡ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਹੋਮਾਯੂੰ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈਰਾਨ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ: ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਸਲੀ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਜੋ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਘਰ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸਦੇ

ਲਈ ਅਸਹਿ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀ ਹੋਮਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਚੁੰਮ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਰੰਗੀਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ, ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾਂ! ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਅਦਾਕਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਕ ਗਿਆ, ਉਹ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਇਕੱਲਾ ਅਤੇ ਅਲੱਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਦੱਖਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਆਪਣੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ: ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਜਾਣਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਖ ਸਕੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਸੁਣੇ, ਕਿਸੇ ਖਾਈ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਦੇ ਨਾ ਜਾਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਭੁੱਕੜਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸਿਗਰਟ ਜਗਾਈ ਅਤੇ ਕਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਹ ਮੇਜ਼ ਨਾਲ ਝੁਕਿਆ। ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਟੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਰਹੱਸਮਈ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਧੁਨ 'ਤੇ ਨੱਚ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ, ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਦਿਨ ਯਾਦ ਆਏ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਇਰਾਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਘਾਹ 'ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਸੌਂਦਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਰ ਅਲੀ ਆਪਣਾ ਪਾਈਪ ਪੀਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਥਰੈਸ਼ਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪਹੀਏ 'ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਰ ਅਲੀ ਦੀ ਧੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਲਾਲ ਚਾਦਰ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਉੱਥੇ ਲੰਬੇ ਘੰਟੇ ਬਿਤਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਥਰੈਸ਼ਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਣਕ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਡੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਲੰਬੇ ਸਿੰਗਾਂ ਅਤੇ ਚੌੜੇ ਮੱਥੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਰਦਨਾਂ ਜੂਲੇ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਰਾਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਾਵਾਂ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜਾਨਵਰ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੰਦ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਬੇਅੰਤ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰੈਡਮਿਲ 'ਤੇ ਘੋੜੇ ਵਾਂਗ,

ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਜੋ ਕਣਕ ਦੇ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਕੁਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਇਕਸਾਰ ਘੰਟੇ ਯਾਦ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਛੋਟੇ ਕਸਟਮ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਉਹੀ ਕਾਗਜ਼ ਲਿਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਦਾ ਸਾਥੀ ਉਸਦੀ ਘੜੀ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਅਤੇ ਉਬਾਸੀ ਲੈਂਦਾ, ਪਰ ਉਹ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਨੰਬਰ ਲਿਖਦਾ। ਉਹ ਨੋਟਬੁੱਕਾਂ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰਦਾ, ਜੋੜਦਾ, ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ - ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ, ਉਸਦੀ ਸੋਚ, ਉਸਦੀ ਜਵਾਨੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤਾਕਤ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਉਸਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬਹਿਰਾਮ, ਉਸਦੀ ਧੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਥਕਾਵਟ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਅਚਾਨਕ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਦਰਾਜ਼ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਪਿਸਤੌਲ ਕੱਢੀ ਜੋ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕੀਤਾ। ਗੋਲੀਆਂ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਠੰਡੇ ਕਾਲੇ ਬੈਰਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਕੰਨ ਵੱਲ ਵਧਾਇਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਬਹਿਰਾਮ ਦਾ ਖੂਨੀ ਚਿਹਰਾ ਯਾਦ ਆਇਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੈਂਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਿਆ।

ਉਹ ਫਿਰ ਉੱਠਿਆ। ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਓਵਰਕੋਟ ਅਤੇ ਗਲੋਸ਼ ਪਹਿਨੇ। ਉਸਨੇ ਛਤਰੀ ਵੀ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਗਲੀ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਬਰਫ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਨਿਕਲ ਪਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੱਸ ਭੱਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਿਆਨਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ।

ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਜੋ ਠੰਡੀ, ਚਿੱਟੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਸੀ। ਲੰਘਦੇ ਹੋਏ ਸੁੰਨੇ ਪਹੀਏ ਗਲੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਖੱਡਾਂ ਵਾਂਗ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਲੰਬੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਗੱਡੀ ਉਸਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘੀ, ਅਤੇ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਬਰਫ਼ ਅਤੇ ਚਿੱਕੜ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਛਿੱਟੇ ਪਏ। ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ ਚਿੱਕੜ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇੰਝ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਮੁੰਡਾ ਮਾਚਿਸ ਵੇਚਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਸਨੇ ਮਾਚਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਡੱਬਾ

ਖਰੀਦਿਆ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਛੋਟੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਵਾਲ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਬਹਿਰਾਮ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਕੰਬ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਠੰਡੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮੱਥੇ ਦਬਾਇਆ। ਉਸਦੀ ਟੋਪੀ ਲਗਭਗ ਡਿੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖਿੜਕੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਭਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਤੇ ਰਗੜੀ ਪਰ ਇਹ ਬੇਕਾਰ ਸੀ। ਲਾਲ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗੁੱਡੀ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਇਸ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੁੱਡੀ ਹੋਮਾ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ। ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਉਹ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ। ਉਸਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੋਲਟਰੀ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਉਸਦੀ ਟੋਕਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਟੋਕਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਤਿੰਨ ਮੁਰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੁੱਕੜ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਲੱਤਾਂ ਠੰਡ ਨਾਲ ਕੰਬ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਬੂੰਦਾਂ ਪੋਲਟਰੀ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਬਰਫ਼ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਅੱਗੇ, ਇੱਕ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਾਦ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਫਟੀ ਹੋਈ ਕਮੀਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਜਾਂ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਡਿੱਗਦੀ ਬਰਫ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਜੋ ਬੰਦ ਛੱਤਰੀ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖਾਲੀ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਘਰ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਬਰਫ਼ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਡਿੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਛਤਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਥਕਾਵਟ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਭਾਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਲੰਘਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਉਹ ਉੱਠਿਆ। ਅਸਮਾਨ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਯਾਦ ਆਈਆਂ: ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਾਦ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਉਸਦੀ ਫਟੀ ਹੋਈ ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਟੋਕਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲ, ਗਿੱਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਜੋ ਠੰਡ ਤੋਂ ਕੰਬ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਖੂਨ ਜੋ ਬਰਫ਼ 'ਤੇ ਡਿੱਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਬੇਕਰੀ ਤੋਂ ਮਿੱਠੀ ਰੋਟੀ ਖਰੀਦੀ। ਉਸਨੇ ਤੁਰਦੇ-

ਫਿਰਦੇ ਇਸਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ ਅਤੇ, ਬਿਨਾਂ ਇਰਾਦੇ ਦੇ, ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਦੋ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਰਾਮ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਠੰਡ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਤੋਂ ਜਾਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲੇਟ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰਜਾਈ ਖਿੱਚ ਲਈ। ਉਸਨੇ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਮੁੰਡਾ ਜੋ ਮਾਚਿਸ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨੀਲੀਆਂ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗੁੱਡੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਲੋਕ ਛਾਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਸਦੀ ਧੀ ਹੋਮਾ ਅੰਦਰ ਆਈ। ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੋਮਬੱਤੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਜਿਸਨੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਅਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਮਾਸਕ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਦਮੀ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਹੋਮਾ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜ ਲਏ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਮਾਯੂਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਦੋ ਹੱਥ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ, ਉਸਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਿਸਤੌਲ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਹੋਮਾਯੂਨ ਸਿਰ ਦਰਦ ਨਾਲ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਗ ਪਿਆ।

ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਤਦੀ ਰਹੀ। ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਉਹ ਉਸ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੰਘਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੰਧ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਲੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਨੌਕਰ, ਮਸ਼ਦੀ ਅਲੀ ਦੇਖ ਲਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਹੋਮਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਰਮਨਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਸਟਮ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਜਾਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਉਹ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵੀ ਗਿਆ ਕਿ ਬੱਸ ਗੈਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦ ਲਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਸੂਟਕੇਸ ਪੈਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਸਨੇ ਗੈਰਾਜ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸੇ ਦੁਪਹਿਰ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਕਰਮਾਨਸ਼ਾਹ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦਾ ਡੈਸਕ ਸੀ। ਕਮਰਾ ਅਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਗੈਸ ਹੀਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਠੰਢੀ ਸੁਆਹ

ਡਿੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਕਢਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਮਨੀ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਅਤੇ ਬਹਿਰਾਮ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਦਾ ਲਿਫਾਫਾ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਲਿਫਾਫਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ:

ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਇਸ ਅਚਾਨਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਾ ਰਹੇ, ਮੈਂ ਇਕਬਾਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪਤਨੀ ਬਦਰੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਲੜਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਜਿੱਤ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਭੂਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜਾਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਾ ਦੇਵਾਂ। ਮੈਂ ਹੋਮਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ!

ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡਾ,

ਬਹਿਰਾਮ

ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਹੋਮਾਯੂੰ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੂੰ ਹੁਣ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹੋਮਾ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਬੱਚਾ ਸੀ। ਕੀ ਉਹ ਹੋਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਉਸਨੇ ਚਿੱਠੀ ਦੁਬਾਰਾ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹੀ। ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਲਾਲ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਗੁੱਡੀ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਹੋਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਨੌਕਰ ਮਸ਼ਦੀ ਅਲੀ ਨੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਸਰ, ਕੀ ਆਫ਼ਤ ਆਈ ਹੈ? ਮਿਸ ਹੋਮਾ!"

"ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ?"

"ਸਰ, ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਮਿਸ ਹੋਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਬੇਚੈਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਕੂਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਐਤਵਾਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਕੂਲੋਂ ਭੱਜ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਪਰ ਕੀ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ? ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਦੋ ਵਾਰ ਤੁਹਾਡੇ

ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ।"

"ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ? ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ?"

"ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਸਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਆਏ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਠੰਢ ਕਾਰਨ ਨਮੂਨੀਆ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਫ਼ੋਨ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ। ਕੱਲ੍ਹ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦੁਲਾਜ਼ੀਮ ਲੈ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਬਹਿਰਾਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੀ ਕਬਰ ਦੇ ਕੋਲ ਦਫ਼ਨਾ ਦਿੱਤਾ।"

ਹੋਮਾਯੂੰ ਮਸ਼ਦੀ ਅਲੀ ਵੱਲ ਘੂਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗੁੱਡੀ ਦਾ ਡੱਬਾ ਉਸਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਓਵਰਕੋਟ ਦਾ ਕਾਲਰ ਉੱਪਰ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਗੈਰਾਜ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸੂਟਕੇਸ ਪੈਕ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਦਲ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਅਗਨੀ-ਪੂਜਕ

(ਬਰੀਡ ਅਲਾਈਵ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਫਲੈਂਡਨ,* ਜੋ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਈਰਾਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਗੈਸਟਹਾਊਸ ਦੀ ਤੀਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਵਾਈਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਅਤੇ ਦੋ ਗਲਾਸ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਕੈਫੇ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਹਨੇਰਾ ਅਤੇ ਬੱਦਲਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਲਕੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਲੈਂਡਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ, ਵਾਈਨ ਦਾ ਇੱਕ ਗਲਾਸ ਚੁੱਕਿਆ, ਇਸਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ। "ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ - ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੰਡਰਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਕੀ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਆਵਾਂ? ਕੀ ਮੈਂ ਇਹੀ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣ ਸਕਾਂਗਾ ਜੋ ਹੁਣ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ?' ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਸਕੀਏ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਾਂ। ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ: ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਸਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਈਰਾਨ ਲਈ ਤਰਸਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ!"

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ, ਉਸਦਾ ਦੋਸਤ, ਜਿਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਭਾਵ ਰਹਿਤ ਸਨ, ਮਜ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਠੀ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੱਸ ਪਿਆ। "ਯੂਜੀਨ, ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਕਵੀ ਵੀ ਹੋ। ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਅੱਕ ਗਏ ਹੋ? ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ, ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ ਹੋਵੋਗੇ। ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਔਰਤਾਂ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।"

"ਨਹੀਂ, ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।"

"ਵੈਸੇ, ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਈ। ਉਹ ਕੁਝ ਹਾਲੀਆ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਈਰਾਨ ਤੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖੰਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਨ... ਹਾਂ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅੱਗ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਅੱਗ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚੰਗੇ ਕਾਰਪੇਟ

ਹਨ: ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸੋ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਪੈਰਿਸ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਹੈ।"

ਫਲੈਂਡਨ ਇੱਕ ਪਲ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਿਆ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਕੋਸਟ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਹੱਸੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸੇ ਅੱਗ ਮੰਦਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਿਸਦੀ ਤੁਸੀਂ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਰਾਤ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਈਰਾਨ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਪਰਸੇਪੋਲਿਸ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਨਾਗਸ਼ੇ ਰੋਸਤਮ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਫਾਰਸੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਪਹਾੜ ਵਿੱਚ ਉੱਕਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਲੀਬ ਵਰਗੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਪਹਾੜ ਵਿੱਚ ਉੱਕਰੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਉੱਪਰ ਅੱਗ ਮੰਦਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਅੱਗ ਵੱਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਗ ਮੰਦਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਅਹੂਰਾ ਮਜ਼ਦਾ ਹੈ। ਮੰਦਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਰਾਂਡੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਬਰ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਪੱਥਰ ਦੇ ਕ੍ਰਿਪਟ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਕ੍ਰਿਪਟ ਉੱਥੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਹਾਨ ਅਗਨੀ ਮੰਦਿਰ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ੋਰਾਸਟਰ ਦਾ ਕਾਬਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

"ਵੈਸੇ ਵੀ, ਮੈਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸੇ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਥਕਾਵਟ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਥੱਕ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਮੈਂ ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਆਮ ਫਾਰਸੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੇੜੇ ਆਏ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਸਨ। ਚਮਕਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੋ ਬੁੱਢੇ ਪਰ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਜੀਵੰਤ ਆਦਮੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਯਜ਼ਦ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸਨ ਜੋ ਈਰਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਯਜ਼ਦ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਈਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਾਜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਅੱਗ-ਪੂਜਕ ਸਨ। ਉਹ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਗਨੀ ਮੰਦਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੱਲ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਟੁਕੜੇ, ਟਾਹਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਪੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢੇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ

ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ, ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁੱਕੀ ਲੱਕੜ ਜਗਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੁੜਬੁੜਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਜੋ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਜ਼ੋਰਾਸਟਰ ਅਤੇ ਅਵੇਸਤਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੀ; ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਚੱਟਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਊਨੀਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਉੱਕਰੀ ਗਈ ਸੀ।

"ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਦੋ ਅਗਨੀ-ਪੂਜਕ ਅੱਗ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚ ਉੱਕਰੀ ਹੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੀਵਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਦਾਰਾ ਦੀ ਕਬਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉੱਪਰ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਇਹ ਲੋਕ ਜੀਵਤ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ ਹੋਣ: ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਇੰਨੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਧਰਮ ਦੇ ਅਜੇ ਵੀ ਅਨੁਯਾਈ ਸਨ, ਜੋ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ, ਅੱਗ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸਨ!

"ਦੋ ਅਗਨੀ-ਪੂਜਕ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਛੋਟੀ ਅੱਗ ਅਜੇ ਵੀ ਬਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ - ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਚੁੱਪ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਹਾੜ ਦੇ ਪਾਸਿਓਂ ਚੰਦਰਮਾ ਗੰਧਕ ਦੇ ਅੱਗਲੇ ਗੋਲੇ ਵਾਂਗ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਫਿੱਕੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੇ ਮਹਾਨ ਅਗਨੀ ਮੰਦਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀਅਤ, ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਰਾਖ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਦੋ ਰਹੱਸਮਈ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਨੀਲਾ ਧੂੰਆਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇੱਕ ਕਾਲਮ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ, ਧੁੰਦਲਾ ਦੂਰੀ, ਤਾਰੇ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਚਮਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਅੱਖ ਮਾਰਦੇ ਸਨ, ਇਹਨਾਂ ਰਹੱਸਮਈ ਖੰਡਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਗਨੀ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ - ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ, ਸਾਰੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਪਟ ਅਤੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਸੀ, ਨੇ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ... ਮੈਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੈਂ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸੁਆਹ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨੀਲਾ ਧੂੰਆਂ ਉੱਠਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ: ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਬੁੜਬੁੜਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਬੀਤਿਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਇਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਅਹੁਰਾ ਮਜ਼ਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ - ਸ਼ਾਇਦ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਈਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਾਜੇ ਅੱਗ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਪਲ ਮੈਂ ਅੱਗ ਦਾ ਪੂਜਕ ਸੀ। ਹੁਣ, ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ..."

ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ

(ਬਰੀਡ ਅਲਾਈਵ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਮਾਰੋਖ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਸੀ, ਪਰ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭੈਣਾਂ ਹਨ। ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਲੰਬੀ, ਪਤਲੀ, ਗੂੜ੍ਹੀ, ਸੰਘਣੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਕਾਲੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਸੂਰਤ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮਾਰੋਖ ਛੋਟੀ, ਗੋਰੀ, ਛੋਟੀ ਨੱਕ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਆਕਰਸ਼ਕ ਸਨ, ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੱਸਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਡਿੰਪਲ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ, ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਝਗੜਾਲੂ ਅਤੇ ਝਗੜਾਲੂ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਮਾਂ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਹੱਸਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ, ਨਾਨੇਹ ਹਸਨ ਨੇ ਉਸਨੂੰ "ਮਿਸ ਫੇਵਰੇਟ" ਦਾ ਉਪਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਮਾਰੋਖ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਸਹੇਲੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਛੋਟੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਝਿੜਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੰਗਾਮਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਉਹ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਲਈ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਪਾਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, "ਮੈਂ ਇਸ ਬਦਕਿਸਮਤ ਦਾ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ, ਹਾਂ? ਇੰਨੀ ਬਦਸੂਰਤ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਕੌਣ ਵਿਆਹ ਕਰੇਗਾ? ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੌਲਤ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਕੌਣ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰੇਗਾ?" ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇੰਨੀ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦ ਗੁਆ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਤੀ ਲੱਭਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ। ਉਸਨੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਪਤੀ ਉਸਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਤਰਖਾਣ ਕਲਬ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, "ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਪਤੀ ਸਾਰੇ

ਅਨੈਤਿਕ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਨ, ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਮਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ।"

ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਲਬ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਦਸੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਦੌਲਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਆਰਾਮ ਲੱਭ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਸਥਾਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਸਦੀਵੀ ਸੰਸਾਰ, ਪਰਲੋਕ, ਸਭ ਉਸਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਲੋਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਹੋਣ। ਜਦੋਂ ਮੁਹਰੀ ਅਤੇ ਸਫਰ* ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਆਏ, ਇਹ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭੀੜ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿੱਚ* ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕ ਸਨ ਕਿ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਚਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਭੀੜ ਉਸਦੇ ਰੋਣ ਵਾਲੇ ਚੀਕਾਂ ਅਤੇ ਚੀਕਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਯਾਦ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਇੰਨੀ ਵਾਰ ਸੁਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੰਨੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪਤਾ ਸਨ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੁਆਂਢੀ ਉਸ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਸਨ। ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ, ਉਹ ਘਰ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰਦੀ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, "ਦੁਪਹਿਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਕਰੋਗੇ?" ਉਹ ਗਰੀਬ ਕੁੜੀ ਉੱਠਦੀ ਸੀ, ਨੀਂਦ ਨਾਲ ਨਹਾ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਲਈ ਆਜ਼ਮ, ਕੁੱਕੜ ਦਾ ਰੋਣਾ, ਸਵੇਰ ਦੀ ਹਵਾ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ, ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਹਿਸਾਸ, ਇੱਕ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਹਿਸਾਸ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, "ਜੇ ਰੱਬ ਮੈਨੂੰ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸਨੂੰ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ?" ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਵੀ, ਕੁਝ ਮਾਮੂਲੀ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ-ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੰਗਾਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਮਾਲਾ ਲੈਂਦੀ, ਜਿਸਦਾ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਕਾਰਨ ਪੀਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਣਕਿਆਂ ਦਾ

ਪਾਠ ਕਰਦੀ। ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਕਰਬਲਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਸਕੇ।

ਪਰ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਧਾਰਮਿਕ ਜੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਨੌਕਰਾਣੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਚਲੀ ਗਈ। ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਬਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਮਾਰੋਖ ਨੌਕਰਾਣੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਜਦੋਂ ਮਾਰੋਖ ਹਰ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਘਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਵਿਅੰਗਮਈ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ, ਵਰਤ, ਸਫਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਬਾਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, "ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ, ਕਟਹਿਰੇਦਾਰ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈਆਂ, ਰੋਟੀਆਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ... ਜੋ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਨਹੀਂ ਢੱਕਦਾ, ਉਸਨੂੰ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੋ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਪਹਾੜ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਗਰਦਨ ਵਾਲਾਂ ਜਿੰਨੀ ਪਤਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸੱਪ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਜਗਰਾਂ ਨਾਲ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।" ਅਤੇ ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ। ਮਾਰੋਖ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਈਰਖਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੇ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ, ਮਾਰੋਖ ਘਰ ਆਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਾਈਪ 'ਤੇ ਫੁੱਲੀ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਈਰਖਾ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਿਸ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ, ਆਪਣੀ ਅੰਡੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਟੋਪੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਧੱਬਾ ਸੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇੱਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਘਰ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲੇ, ਆਪਣਾ ਤੰਬਾਕੂ ਥੈਲਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪਾਈਪ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਛੱਤ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ, ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਈ ਅਤੇ ਸਮੋਵਰ, ਇੱਕ ਘੜਾ, ਇੱਕ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਡੱਬਾ,

ਸੁਆਦ ਅਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਲੈ ਗਈ। ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਕਾਰਪੇਟ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਬਾਸ, ਉਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਾਰੋਖ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਪੋਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਘਰ ਖਾਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅੱਬਾਸ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸਦਾ ਹੱਥ ਮੰਗਣ ਆਈ ਸੀ। ਉਹ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੁਲਹਨ ਦੀ ਮਾਂ ਲਈ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪੱਚੀ ਤੋਮਨ, ਤਲਾਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਦੁਲਹਨ ਨੂੰ ਤੀਹ ਤੋਮਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ, ਇੱਕ ਕੁਰਾਨ, ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਜੁੱਤੀਆਂ, ਮਠਿਆਈਆਂ, ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਥੈਲਾ, ਇੱਕ ਤਫੇਟਾ ਸਕਾਰਫ਼, ਬਰੋਕੇਡਡ ਚਿੰਟਜ਼ ਪੈਂਟ... ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ, ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਲੱਗੇ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਚੂਸਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਹੋਏ, ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਬੇਝਿਜਕ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ। ਵਧਾਈਆਂ। ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਬਾਕੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਇਰਾਦੇ ਉੱਠ ਗਈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਚਲੀ ਗਈ ਜਿਸਦੇ ਪੰਜ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੁੱਢੀ ਅਤੇ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਬੁੱਢਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰਲੀਆਂ ਝੁਰੜੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਵਾਲ ਮਿਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ। ਉਹ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਕਈ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਦੋ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜੇ, ਇੱਕ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੜਾ, ਗਲਾਸ, ਕਢਾਈ, ਇੱਕ ਗੁਲਾਬ ਜਲ ਛਿੜਕਣ ਵਾਲਾ, ਇੱਕ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਡੱਬਾ, ਇੱਕ ਰਾਤ ਦੀ ਟੋਪੀ, ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਡੱਬਾ, ਆਈਬ੍ਰੋ ਪੇਂਟ, ਇੱਕ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਸਮੋਵਰ, ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਪਰਦੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਸੀ ਖਰੀਦਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਘਰ ਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਟ੍ਰਿੰਕੇਟ ਉਸਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਉਹ ਮਾਰੋਖ ਦੇ ਟਰਾਊਸੋ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਹੱਥ ਨਾਲ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਗਲੀਚੇ ਵੀ ਜੋ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮੰਗੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਉਸਨੇ

ਮਾਰੋਖ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਇਹਨਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਚੁੱਪਚਾਪ ਅਤੇ ਡਰ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ, ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ। ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਸਿਰ ਦਰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਝਿੜਕਦੀ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, "ਭੈਣ-ਭੈਣ ਕਦੋਂ ਕੀਮਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਹੁਣ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਈਰਖਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਦਸੂਰਤਤਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਰੱਬ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਲਬ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਰਾਤ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।"

ਉਸ ਈਰਖਾ ਨਾਲ ਜੋ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਨੇ ਰਜਾਈ ਦੇ ਹੇਠੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਬਸ, ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਦਾਗ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਲਾੜਾ ਲੱਭ ਲਿਆ! ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਮਾਰੋਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਅੱਬਾਸ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਅਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ? ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਬਾਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਮੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮਾਰੋਖ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਗਰਭਵਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੇਟ ਸੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ।"

ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। "ਰੱਬ ਤੈਨੂੰ ਮੂਰਖ ਕਰੇ। ਜਾ ਕੇ ਮਰ ਜਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਮਰ ਜਾਵੇਂਗੀ, ਬੇਸ਼ਰਮ ਕੁੜੀ। ਜਾ ਕੇ ਗੁਆਚ ਜਾ। ਕੀ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈਂ? ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਈਰਖਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮਰ ਰਹੀ ਹੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਹੁਣ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈਂ। ਕੀ ਤੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਪਾਪੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੈਂ? ਰੱਬ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਦਇਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਤੈਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ... ਹਰ ਦੂਜੇ ਘੰਟੇ ਤੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈਂ... ਜਾ, ਜਾ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਅਤੇ ਵਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਸਰਾਪ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਹਨ। ਤੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈਂ।"

ਅਗਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਮਾਰੋਖ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਾਰੋਹ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਆ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਔਰਤਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਭਰਵੱਟੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਚਿੱਟੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੱਲ੍ਹ ਲਾਲ ਸਨ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਛਾਪੇ ਹੋਏ ਚਾਦਰ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਿੱਧੇ ਝਰੀਟਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬੈਗੀ ਸੂਤੀ ਪੈਂਟ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਨੇਹ ਹਸਨ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸਰਲ ਅਤੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਢੋਲ ਵਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਜੋ ਵੀ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਉਹ ਗਾਇਆ:

ਓ ਦੋਸਤੋ, ਵਧਾਈਆਂ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ, ਵਧਾਈਆਂ।
ਅਸੀਂ ਆਏ, ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਆਏ, ਅਸੀਂ ਲਾੜੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਆਏ -
ਹਰ ਕੋਈ ਚੰਨ ਵਾਂਗ ਸੋਹਣਾ ਹੈ, ਹਰ ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਦਾਮ ਵਰਗੀਆਂ ਹਨ।
ਓ ਦੋਸਤੋ, ਵਧਾਈਆਂ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ, ਵਧਾਈਆਂ।
ਅਸੀਂ ਆਏ, ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਆਏ, ਅਸੀਂ ਦੁਲਹਨ ਦੇ ਘਰੋਂ ਆਏ।
ਹਰ ਕੋਈ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੈ, ਹਰ ਕੋਈ ਸੁਸਤ ਹੈ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਿਮਾਰ ਹਨ।
ਓ ਦੋਸਤੋ, ਵਧਾਈਆਂ। ਅਸੀਂ ਦੂਤ ਅਤੇ ਪਰੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਹਾਂ।
ਰੱਬ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ, ਵਧਾਈਆਂ।

ਉਹ ਇਹੀ ਗੱਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ। ਉਹ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ, ਫੁਹਾਰੇ ਦੇ ਕੰਢੇ ਟ੍ਰੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ, ਸੁਆਹ ਨਾਲ ਮਲਦੇ। ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਟੂਅ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚੋਂ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਮਲੇਟ ਲਈ ਅੰਡੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਉੱਠ ਰਹੇ ਸਨ, "ਛੋਟੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀੜੀਆਂ ਹਨ; ਬੈਠੋ ਅਤੇ ਉੱਠੋ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਸਮੋਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸੀ ਦੀ ਅੱਗ ਜਗਾਈ। ਅਚਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰੋਖ ਨੌਕਰਾਣੀ ਸੀ, ਉਸ ਘਰ ਦੀ ਔਰਤ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋ ਮੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰੇਕ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਦੋ ਕੁਰਸੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਮਾਰੋਖ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਉਸਦਾ ਖਰਚਾ ਬਹੁਤ

ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਮਾਰੋਖ ਦੀ ਮਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਠਪੁਤਲੀ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਹੰਗਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ ਦੋ ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨ ਗਈ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਰਸਮ ਖਤਮ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਨਾਨੇਹ ਹਸਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਲਾੜੇ ਅਤੇ ਲਾੜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾਏ ਸਨ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਸਨ। ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਚਾਦਰ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਮੁੱਖ ਕਮਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਅੰਦਰ ਗਈ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਕਮਰੇ ਦਾ ਪਰਦਾ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਪਰਦੇ ਦਾ ਇੱਕ ਕੋਨਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਦੀਵੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਮਾਰੋਖ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਜੋ ਮੇਕ-ਅੱਪ ਅਤੇ ਪੇਂਟ ਕੀਤੀਆਂ ਆਈਬ੍ਰੋਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁੰਦਰ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ, ਲਾੜੇ ਦੇ ਕੋਲ, ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਮਠਿਆਈਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਲਾੜੇ ਨੇ ਮਾਰੋਖ ਦੀ ਕਮਰ ਦੁਆਲੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਿਹਾ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹ ਹੱਸੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੁੰਮਿਆ। ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਾਨੇਹ ਹਸਨ ਦੇ ਢੋਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਉਹ ਗਾ ਰਹੀ ਸੀ, "ਓ ਦੋਸਤੋ, ਵਧਾਈਆਂ..." ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਪਰਦਾ ਉਤਾਰਿਆ ਅਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੰਧ ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਢੇਰ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਕਾਲੀ ਚਾਦਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਠੋਡੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੇਟ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵੱਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਜਾਪਿਆ; ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ? ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠੇ ਹੋ? ਆਪਣੀ ਕਾਲੀ ਚਾਦਰ ਉਤਾਰ ਦਿਓ। ਤੁਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਬੁਰਾ ਸ਼ਗਨ ਵਾਂਗ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਆਓ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਚੁੰਮੋ। ਆਓ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਲਾੜਾ ਅਤੇ ਲਾੜਾ ਪੂਰੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ? ਆਓ, ਕੁਝ ਕਹੋ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ। ਹਰ

ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਕਿੱਥੇ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ।"

ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ।"

* * *

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਛਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਬਿੱਲੀ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਝਰਨੇ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਈਟਾਂ ਜਗਾਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੌਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਨਾਨੇਹ ਹਸਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਦੀਆਂ ਚੱਪਲਾਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਢੱਕਣ ਦੇ ਕੋਲ ਡਿੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਅਬਜੀ ਖਾਨੋਮ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਤੈਰਦੀ ਦੇਖੀ। ਉਸਦੇ ਕਾਲੇ ਵਾਲ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਉਸਦੇ ਗਲੇ ਦੁਆਲੇ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਜੰਗਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਚਮਕ ਨਾਲ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਚਲੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਤਾਂ ਬਦਸੂਰਤਤਾ ਸੀ, ਨਾ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਨਾ ਵਿਆਹ ਸੀ, ਨਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ, ਨਾ ਹਾਸਾ ਸੀ, ਨਾ ਰੋਣਾ ਸੀ, ਨਾ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਨਾ ਦੁੱਖ। ਉਹ ਸਵਰਗ ਗਈ ਸੀ।

ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਾ

(ਦ ਸਟ੍ਰੇ ਡੌਗ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਵਾਰਾਮਿਨ ਚੌਕ ਕਈ ਛੋਟੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਸੀ - ਇੱਕ ਬੇਕਰੀ, ਇੱਕ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ, ਇੱਕ ਕੈਮਿਸਟ, ਦੋ ਕੈਫੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੇਅਰ ਡ੍ਰੈਸਰ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਤੇਜ਼ ਸੂਰਜ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਚੌਕ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਸਨੀਕ ਅੱਧੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਅੱਧੇ ਤਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਵਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੀ ਛਾਂ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੋਕ, ਦੁਕਾਨਾਂ, ਰੇਲਗੱਡੀ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗਰਮ ਮੌਸਮ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧੂੜ ਦੀ ਇੱਕ ਬਰੀਕ ਧੁੰਦ, ਜੋ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਨੀਲੇ ਅਸਮਾਨ ਹੇਠ ਚਮਕ ਰਹੀ ਸੀ।

ਚੌਕ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਗੁੱਲਰ ਦਾ ਰੁੱਖ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਤਣਾ ਖੋਖਲਾ ਅਤੇ ਸੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਜਿਸਦੀਆਂ ਟੇਢੀਆਂ, ਗਠੀਏ ਵਾਲੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਇੱਕ ਹਤਾਸ਼ ਜ਼ਿੱਦ ਨਾਲ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸਦੇ ਧੂੜ ਭਰੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ, ਚੌੜਾ ਬੈਂਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਦੋ ਛੋਟੇ ਮੁੰਡੇ ਉੱਚੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਹਲਵਾ ਅਤੇ ਕੱਦੂ ਦੇ ਬੀਜ ਵੇਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਘਣਾ ਚਿੱਕੜ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਕੈਫੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਖਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੱਕਦਾ ਸੀ।

ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਜਿਸਨੇ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਉਹ ਸੀ ਵਾਰਾਮਿਨ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਟਾਵਰ, ਜਿਸਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਤਿੜਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਿਲੰਡਰ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਕੋਨ-ਆਕਾਰ ਦਾ ਸਿਖਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚਿੜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਾਵਰ ਤੋਂ ਇੱਟਾਂ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲੀ ਦਰਾੜ ਵਿੱਚ ਆਲ੍ਹਣੇ ਬਣਾਏ ਸਨ, ਗਰਮੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤ ਸਨ ਅਤੇ ਸੌਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਕਰਾਹਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀ ਸੀ।

ਇਹ ਕੁੱਤਾ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਧੂੰਏਂ ਵਾਲਾ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦਾ ਥੁੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲੇ ਧੱਬੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚਿੱਕੜ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੇ ਕੰਨ ਝੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪੂਛ ਚਮਕੀਲੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਟ, ਗੰਦੀ ਫਰ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਉੱਨ ਵਰਗੇ ਚਿਹਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅੱਖਾਂ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਆਤਮਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਦੀਵੀ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਸੀ, ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਸੀ। ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਚਮਕ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੰਗ: ਇਹ ਕੁਝ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵੀ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਦਰਦ, ਤਸੀਹੇ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਦੋ ਹੇਜ਼ਲ ਅੱਖਾਂ, ਅੱਖਾਂ ਜੋ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਭਟਕਦੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸਦੇ ਦਰਦ ਭਰੇ, ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ। ਬੇਕਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਕਸਾਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਉਸ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਸੁੱਟਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਰ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿੱਚ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦਾ, ਤਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਜੁੱਤੇ ਦੀ ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਲੱਤ ਉਸਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੀ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦੇ-ਦਿੰਦੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਹਲਵਾ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ। ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਹਰ ਕਰਾਹਟ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਪਾਸੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਉੱਚੇ ਹਾਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਕਰਾਹਣ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਦੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਰੱਬ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤ।" ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਪਾਸੇ ਸਨ, ਚਲਾਕੀ ਅਤੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਦੋਹਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰੱਬ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਅਸ਼ੁੱਧ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਨੇ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਸੱਤਰ ਜੀਵਨ ਹਨ।

ਅਖੀਰ, ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਹਲਵਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਨੇ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਉਸ ਗਲੀ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਟਾਵਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਭੱਜਿਆ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ, ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਘਸੀਟਿਆ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲੇ ਵਿੱਚ ਪਨਾਹ ਲਈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਪੰਜਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ, ਆਪਣੀ ਜੀਭ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਟਕਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ, ਅੱਧਾ ਸੁੱਤਾ, ਅੱਧਾ ਜਾਗਦਾ, ਹਰੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਉਸਦੇ ਅੱਗੇ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤੰਤੂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਸਨ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਾਲੀ ਦੀ ਨਮੀ ਵਾਲੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸ਼ਾਂਤੀ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਨਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਧ-ਮਰੇ ਘਾਹ-ਫੂਸ, ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਗਿੱਲੀ ਜੁੱਤੀ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੇ ਅੱਧ-ਦੱਬੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਹਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਸੀ, ਉਸਦੀਆਂ ਸਹਿਜ ਇੱਛਾਵਾਂ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ

ਅਹਿਸਾਸ ਇੰਨਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਘੁੰਮਣ, ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਸਨੂੰ ਹਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭੱਜਣ ਅਤੇ ਮੌਜ-ਮਸਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਇੱਛਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ।

ਇਹ ਉਸਦੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ: ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਖੇ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਲੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਇੰਨਾ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਹਿੱਲਜੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਇੱਕ ਦਰਦਨਾਕ ਅਹਿਸਾਸ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਭੁੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਗੁਆਚੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਗ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ, ਉਸਦੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ, ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਘਰੋਂ ਅਜੀਬ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ, ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਖੇਡਣ, ਜਾਨੂਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖਾਣਾ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਿਆਰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਡਰ ਅਤੇ ਕੰਬਦੇ ਹੋਏ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿੱਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਖਾਣਾ ਲੱਭਣ ਵੱਲ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ ਅਤੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ - ਇਹ ਉਸਦੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦਲੇਰ, ਨਿਡਰ, ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਡਰਪੋਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ। ਜੋ ਵੀ ਸ਼ੋਰ ਉਹ ਸੁਣਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਜੋ ਵੀ ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਕੰਬਣ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੂੜੇ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਖੁਜਲੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਪਿੱਸੂਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਚੱਟਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕੂੜੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੋ ਸਰਦੀਆਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਝਪਕੀ ਲਈ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਚਮਕ ਅਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਦਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ

ਵਿੱਚ, ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੁਨੀਆ ਦੂਰ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨ, ਉਸਦੇ ਦਰਦ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਉਸਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜਿਸ ਬਦਬੂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਉਹ ਸੀ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਹਲਵੇ ਦੀ ਬਦਬੂ: ਉਹ ਚਿੱਟਾ ਤਰਲ ਜੋ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਰਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਸੁੰਨਤਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਕਤੂਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਗਰਮ, ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤਰਲ ਨੂੰ ਚੂਸਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਗਰਮ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਜੀਭ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਤੇਜ਼ ਖੁਸ਼ਬੂ ਸਾਹ ਲਈ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਤੇਜ਼, ਭਾਰੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਉਸਦੇ ਨਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ ਗਈ।

ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪੇਟ ਭਰ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਗਰਮ ਅਤੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਤਰਲ ਗਰਮੀ ਉਸਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਹਿ ਗਈ, ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੂਛ ਤੱਕ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੰਜੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਦਬਾਉਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੁੱਧ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਫੁੱਲਦਾਰ ਸਰੀਰ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਇਹ ਸਭ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁਰਾਣਾ ਲੱਕੜ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਘਰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਉਹ ਖੇਡਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਉਸ ਹਰੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਖੇਡਦਾ ਸੀ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਸਨ, ਉੱਠਦੇ ਸਨ, ਭੱਜਦੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸਾਥੀ ਵੀ ਮਿਲਿਆ, ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ। ਉਹ ਬਾਗ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਦਾ ਸੀ, ਭੌਂਕਦਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਕੱਪੜੇ ਆਪਣੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਖੰਡ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜੋ ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖਾਧੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੇਡਣ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁੰਡਾ ਉਸਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਅਚਾਨਕ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਰਫ ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ

ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੁੱਢਾ ਨੌਕਰ ਬਚੇ ਸਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਉਹ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਸੁੰਘਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਟਾਈਟਬਿਟ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਬੁੱਢਾ ਨੌਕਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, "ਪੈਟ...ਪੈਟ..." ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਟੋਰੇ ਵਿੱਚ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ।

ਕੁਦਰਤੀ ਲੋੜਾਂ ਪੈਟ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਉਸਨੂੰ ਮਾਦਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਇੱਕ ਪਤਝੜ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਲੋਕ ਜੋ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਟ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਪੈਟ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਵਾਰਾਮਿਨ ਸਕੁਏਅਰ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ। ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਟਾਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘੇ, ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਕੁੱਤੀ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਬਦਬੂ ਆਈ, ਉਹ ਖਾਸ ਗੰਧ ਜਿਸਦੀ ਪੈਟ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕਦਮ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੁੰਘਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਬਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੋ ਵਾਰ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ "ਪੈਟ! ਪੈਟ!" ਕਹਿਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗੂੰਜ ਪੈਟ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ?

ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੈਟ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਕੜ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਥੋਪੀਆਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੰਨ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਸੁਸਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇਜ਼ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਾਗ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਕੁੱਤੀ ਦੀ ਗੰਧ ਇੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਚੱਕਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ, ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ, ਉਸਦੇ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ

ਲੋਕ ਡੰਡਿਆਂ, ਬੇਲਚਿਆਂ ਅਤੇ ਚੀਕਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।

ਚੱਕਰ ਆਉਣਾ, ਚੱਕਰ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਹਲਕਾ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਵਾਲਾ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਪੈਟ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਇਆ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਗਿਆ। ਕਈ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਬਦਬੂ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ, ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੱਡਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੰਡਰਾਂ ਤੱਕ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਪੈਟ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉੱਥੋਂ ਉਸਦੀ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਗਈ। ਕੀ ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਉਸਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਉਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੈਟ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ, ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਦੇਵਤਾ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਉਸਨੂੰ ਲੱਭਣ ਆਵੇਗਾ। ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਭੱਜਣ ਲੱਗਾ; ਉਸਦੇ ਯਤਨ ਵਿਅਰਥ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ ਥੱਕਿਆ-ਟੁੱਟਿਆ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚੱਕਰ ਲਗਾਏ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਨਾਲੀ ਤੱਕ ਗਿਆ ਜੋ ਕੁੱਤੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜੀਬ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ, ਪੈਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੋਦਾਈ ਕੀਤੀ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਹ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕੇ, ਪਰ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ, ਉਸਨੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੌਂ ਲਿਆ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੈਟ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਕਰਾਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਉੱਠਿਆ। ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਉੱਠਿਆ। ਉਹ ਬੇਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੋਜਨਾਂ ਦੀ ਗੰਧ ਉਸਦੇ ਨਾਸਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ। ਬਚੇ ਹੋਏ ਮਾਸ, ਤਾਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਦਹੀਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਸਭ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਭੀਖ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਵਰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਉਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਜਿਸ ਕੋਲ ਭੋਜਨ ਸੀ ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰੇਗਾ।

ਡਰ ਨਾਲ ਕੰਬਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਬੇਕਰੀ ਵੱਲ ਗਿਆ, ਜੋ ਹੁਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ

ਪੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਖੁਸ਼ਬੂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸਦੀ ਬਾਂਹ ਹੇਠ ਰੋਟੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਆਓ...ਆਓ!" ਪੈਟ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿੰਨੀ ਅਜੀਬ ਲੱਗੀ! ਆਦਮੀ ਨੇ ਗਰਮ ਰੋਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਪਲ ਝਿਜਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੈਟ ਨੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਛ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਆਦਮੀ ਨੇ ਰੋਟੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਡਰ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ, ਉਸਨੇ ਪੈਟ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ। ਫਿਰ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ, ਉਸਨੇ ਪੈਟ ਦਾ ਕਾਲਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਪੈਟ ਕਿੰਨਾ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ: ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਉਸਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੀ ਪੂਛ ਹਿਲਾ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵੱਲ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਲੱਤ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਰਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਿਆ। ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਖਾਈ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਡੁਬੋ ਦਿੱਤੇ। ਪੈਟ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਟਕਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ।

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਲੱਬ ਤੋਂ ਲੱਤਾਂ, ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੈਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਮਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸਦੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਪੈਟ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ, ਪਰ ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਠੀਕ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਗਲੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੁੜਦਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭੀ ਜਿੱਥੇ ਕੂੜਾ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੂੜੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਆਦੀ ਟੁਕੜੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ, ਚਰਬੀ, ਚਮੜੀ, ਮੱਛੀ ਦੇ ਸਿਰ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਕਸਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਅਤੇ ਬੇਕਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕਸਾਈ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਚਿਪਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਸੁਆਦੀ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਧੁੰਦਲੀਆਂ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਬਚੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਿਲਾਸਾ ਅਤੇ ਬਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਕਾਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਪਰ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਪੈਟ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਉਹ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ। ਉਹ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਰਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਜੇ ਬੁਝੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦਰਦ ਅਤੇ ਤਸੀਹੇ ਨਾਲ ਭਰੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇਸ ਪਿਆਰ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਦਿਆਲੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰੇਗਾ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਦਿਆਲਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਦੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ। ਹਰ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਉਸਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਪੈਟ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਰਲਾਇਆ ਅਤੇ ਜਾਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਬੁਰੇ ਸੁਪਨੇ ਆ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਭੁੰਨੇ ਹੋਏ ਮਾਸ ਦੀ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਭੁੱਖ ਨੇ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਇੰਨਾ ਤੜਫਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੇਵਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਦਰਦ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਚੌਕ ਵੱਲ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਚਲਾ ਗਿਆ।

* * *

ਇਸ ਸਮੇਂ, ਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਧੂੜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਇੱਕ ਕਾਰ ਵਾਰਾਮਿਨ ਸਕੁਏਅਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤਰਿਆ, ਪੈਟ ਵੱਲ ਤੁਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ। ਇਹ ਆਦਮੀ ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੈਟ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਸੀ? ਪੈਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੂਛ ਹਿਲਾ ਕੇ ਸ਼ੱਕ ਨਾਲ ਉਸ ਆਦਮੀ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਪਰ ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਗਰਦਨ ਦੁਆਲੇ ਕੋਈ ਕਾਲਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ

ਥੱਪੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਦਮੀ ਮੁੜਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ। ਪੈਟ ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਆਇਆ, ਉਸਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਪੈਟ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਭੋਜਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਕੰਧ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠਾ। ਉਸਨੂੰ ਗਰਮ ਰੋਟੀ, ਦਹੀਂ, ਅੰਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਰੋਸੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸਨੇ ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਡੁਬੋਏ ਅਤੇ ਪੈਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਲਦੀ ਨਾਲ, ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ, ਪੈਟ ਨੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈ, ਉਸਦੀਆਂ ਨੇਕ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੀਆਂ ਹੇਜ਼ਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਆਦਮੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਵਿੱਚ ਚਿਪਕ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਸਦੀ ਪੂਛ ਹਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੀ ਉਹ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਪੈਟ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੱਟ ਦੇ ਪੂਰਾ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ। ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਮਾਲਕ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ? ਗਰਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਆਦਮੀ ਉੱਠਿਆ। ਉਹ ਉਸੇ ਗਲੀ ਤੋਂ ਟਾਵਰ ਤੱਕ ਗਿਆ, ਉੱਥੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰੁਕਿਆ, ਫਿਰ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ। ਪੈਟ ਉਸਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਉਸੇ ਖੰਡਰ ਵਿੱਚ ਗਿਆ, ਜਿਸਦੀਆਂ ਕਈ ਕੰਧਾਂ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਦਾ ਮਾਲਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਦਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਸਨ? ਪੈਟ ਕੰਧ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਪੈਟ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਪੈਟ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਪੈਟ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ।

ਇੱਕਦਮ ਕਾਰ ਧੂੜ ਦੇ ਬੱਦਲ ਵਿੱਚ ਚਲ ਪਈ। ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ, ਪੈਟ ਕਾਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਿਆ। ਨਹੀਂ, ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਹਫਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕਾਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਿਆ। ਕਾਰ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਗਈ। ਪੈਟ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਪਰ ਫਿਰ ਪਿੱਛੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੌੜ ਸਕਦਾ ਸੀ ਦੌੜਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਕਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ

ਯੋਗ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਚਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਅਰਥ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਭੱਜਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹਫਾਇਆ, ਉਸਦੀ ਜੀਭ ਬਾਹਰ ਲਟਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੜਕ ਤੋਂ ਦੂਰ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਖੇਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਖਾਈ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਗਰਮ ਰਿੱਲੀ ਰੇਤ 'ਤੇ ਲੇਟ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ, ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹੋਰ ਹਿੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਚੱਕਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਹਨੇਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਝੁਰੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕੜਵੱਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਉਸਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਠੰਡੇ ਪਸੀਨੇ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਢੱਕ ਲਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਹਲਕੀ, ਨਸ਼ੀਲੀ ਠੰਢਕ ਸੀ...

* * *

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਿੰਨ ਭੁੱਖੇ ਕਾਂ ਪੈਟ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਉੱਡ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਉਸਨੂੰ ਸੁੰਘਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪੈਟ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਫਿਰ ਉੱਡ ਗਿਆ। ਤਿੰਨੇ ਕਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਭੂਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ।

ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ੀਸ਼ਾ

(ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਓਡੇਟ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਖਿੜਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਤਾਜ਼ੀ ਸੀ, ਆਕਰਸ਼ਕ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਜੋੜੇ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਰੰਗ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਵਾਲ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸਦੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਟਕਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਫਿੱਕੀ, ਨਾਜ਼ੁਕ ਦਿੱਖ ਵਾਲੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਬੈਠੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਪਾਰ ਕਰਦੀ, ਇੱਕ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਦੀ, ਆਪਣੇ ਸਟੋਕਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਕਢਾਈ ਕਰਦੀ। ਪਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਾਇਲਨ 'ਤੇ ਗੈਰੀਜ਼ਾਰੀ ਵਾਲਟਜ਼ ਵਜਾਉਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਖਿੱਚ ਲਈਆਂ।

ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਓਡੇਟ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਮਿੰਟ, ਘੰਟੇ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪੂਰੇ ਐਤਵਾਰ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ: ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਟੋਕਿੰਗਜ਼ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲੇਟ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਰਹੱਸਮਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵੀ ਨਾ ਦੇਖਦੀ, ਤਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ, ਪਰ ਓਡੇਟ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਠੰਡੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਨ ਸੀ। ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਕੈਫੇ ਵਿੱਚ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਓਡੇਟ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਦਾ ਵਾਇਲਨ ਕੇਸ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਟਰੋ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਲੋ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਈ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਵਾਇਲਨ ਕੇਸ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਉਸਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ "ਧੰਨਵਾਦ"। ਸਾਡੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਇਸ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਕਸਮਬਰਗ

ਗਾਰਡਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਜਾਂ ਥੀਏਟਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਈ ਘੰਟੇ ਇਕੱਠੇ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਓਡੇਟ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸੌਤੇਲਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਕਾਰਨ ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੀ।

ਉਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਦਾ ਸੁਭਾਅ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਵਰਗਾ ਸੀ: ਉਹ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿੱਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਿਊਇਲੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਰਾਤ ਓਡੇਟ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਨੀਲਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੈਟਰੋ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਲੂਨਾ ਪਾਰਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਗੇਮਾਂ, ਲਾਟਰੀ ਗੇਮਾਂ, ਮਠਿਆਈਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ, ਇੱਕ ਸਰਕਸ, ਛੋਟੀਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਕਾਰਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਟਰੈਕ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਸਨ, ਗੁਬਾਰੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਸਨ, ਸਵਾਰੀਆਂ, ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ, ਗੱਲਬਾਤ, ਹਾਸੇ, ਬੁੜਬੁੜਾਉਣ, ਅਤੇ ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਰਲ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਰੇਲਗੱਡੀ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਚੱਲਦੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਇਸਨੂੰ ਢੱਕ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਇੱਕ ਹਰੇ ਕੀੜੇ ਵਰਗਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਵਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਓਡੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਾਨੇ ਅਤੇ ਪਰਸ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਵਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਨਾ ਡਿੱਗਣ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸਵਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਰਾ ਕਵਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਲੁਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਕਵਰ ਵਾਪਸ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਅਜੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਓਡੇਟ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ, ਅਤੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਗਏ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ

ਜਦੋਂ, ਥੱਕੇ ਅਤੇ ਥੱਕੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਆਖਰਕਾਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਓਡੇਟ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਸ਼ੋਅ 'ਤੇ ਰੁਕ ਗਈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਖਿੱਚਿਆ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕੀ ਜੋ ਜਿਲੇਟ ਰੇਜ਼ਰ ਬਲੇਡ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਚੰਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਇਸਦਾ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਦੂਰ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ।"

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੈਟਰੋ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਤਾਂ ਗਲੀ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਓਡੇਟ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਹਨੇਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਾਈਟ ਜਗਾਈ। ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵਜੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੌਣ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਓਡੇਟ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ, ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਓਡੇਟ ਦਾ ਮਣਕਿਆਂ ਵਾਲਾ ਪਰਸ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦਸਤਾਨੇ ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਪਰਸ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਬੀਤ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਉਸ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਖਿੜਕੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਗਲੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਓਡੇਟ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਮੈਟਰੋ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਵਾਇਲਨ ਕੇਸ ਸੀ। ਹੈਲੋ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ। ਓਡੇਟ ਨੇ ਠੰਡੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮਣਕਿਆਂ ਵਾਲਾ ਪਰਸ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਉਸ ਰਾਤ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਪਰਸ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਲਿਆਵੇਗਾ।"

ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਹੱਸ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਕਿਹਾ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਾਂਗਾ, ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਓਡੇਟ ਤੋਂ ਇਹ ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ:

ਪੈਰਿਸ, 21 ਸਤੰਬਰ 1930

ਪਿਆਰੇ ਜਮਸ਼ੀਦ,
ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਇਕੱਲਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਇਕੱਲਤਾ ਮੈਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਰਾਤ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜਾਣੂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਦੁਖੀ ਹਾਂ!

ਦਿਨ ਕਿੰਨੇ ਲੰਬੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਘੜੀ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੀ ਸਮਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਇੰਨਾ ਹੌਲੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੋ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਚੀਨੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਪਰਦਾ ਲਟਕਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਦੇਖ ਸਕਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗਾਥਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ: "ਇੱਕ ਪੰਛੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।"

ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਅਤੇ ਹੈਲਨ ਲਕਸਮਬਰਗ ਗਾਰਡਨ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਕਰਨ ਗਏ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬੈਂਚ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕੋ ਬੈਂਚ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਾਅਦੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਗਈ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੈਰੀਜ਼ਾਰੀ ਵਾਲਟਜ਼ ਵਜਾਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਬੋਇਸ ਡੀ ਵਿਨਸੇਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਜੋ ਤਸਵੀਰ ਲਈ ਸੀ ਉਹ ਮੇਰੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ, "ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਮੈਨੂੰ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ!" ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀਆਂ

ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਉਸ ਰਾਤ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, ਉਹੀ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਾਂਗੇ। ਅਤੇ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਸੀ ਉਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਡਮ ਬਰਲ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੁਸੀਂ ਇੰਨੇ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ ਹੋ?" ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਨੀ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ - ਜੋ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਬੁਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਓ, ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਓਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪੱਤਰ ਪਾੜ ਦਿਓਗੇ, ਹੈ ਨਾ, ਜਿੰਮੀ?

ਕਾਸ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿੰਨਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਹੋਰ ਲਟਕਿਆ ਰਹਿਣਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦੁੱਖ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਾਢੇ ਛੇ ਵਜੇ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਲੈ ਕੇ ਕੈਲੇਸ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਉਹ ਆਖਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਲੰਘੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਨੀਲਾ ਪਾਣੀ ਦੇਖਾਂਗਾ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬਦਕਿਸਮਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧੋ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਪਲ ਇਸਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਉਦਾਸ, ਮਨਮੋਹਕ ਬੁੜਬੁੜ ਨਾਲ ਰੇਤਲੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਝੱਗ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਰੇਤ ਝੱਗ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਲਹਿਰਾਂ ਮੇਰੇ ਆਖਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ।

ਮੇਰੇ ਦੂਰ ਦੇ ਚੁੰਮਣ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ,

ਓਡੇਟ ਲਾਸੌਰ

ਮੈਂ ਓਡੇਟ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦੋ ਚਿੱਠੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਅਤੇ ਦੂਜੇ 'ਤੇ "ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਜਾਓ" ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆਈ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੈਰਿਸ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਰੂ ਸੇਂਟ ਜੈਕਸ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਮੇਰਾ ਪੁਰਾਣਾ ਘਰ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਚੀਨੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੈਰੀਜ਼ਾਰੀ ਵਾਲਟਜ਼ ਸੀਟੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਓਡੇਟ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਬੰਦ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ ਚਿਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ "ਕਰਨ ਦਿਓ"।

ਡੇਵੌਡ ਦ ਹੰਚਬੈਕ

(ਬਰੀਡ ਅਲਾਈਵ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

"ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵੱਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਦਰਦ ਅਤੇ ਤਸੀਹੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਦੇ ਨਹੀਂ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ..." ਦਾਊਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜੀ ਛੋਟੀ ਪੀਲੀ ਰੰਗ ਦੀ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਸਿਰ ਉਸਦੇ ਪਤਲੇ ਮੋਢਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸਦੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਉਹ ਖੋਖਲਾ, ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਘਿਣਾਉਣਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ: ਪਤਲੇ ਸੁੱਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹ, ਪਤਲੇ ਵਕਰ ਭਰਵੱਟੇ, ਝੁਕਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ, ਪੀਲਾ ਰੰਗ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਗੱਲ੍ਹ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਕੋਟ ਨੇ ਉਸਦੀ ਕੁੱਬੜੀ ਨੂੰ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਲੰਬੇ ਅਸਧਾਰਨ ਹੱਥ, ਉਸਦੀ ਵੱਡੀ ਟੋਪੀ ਉਸਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਰਵੱਈਆ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਸੋਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲਵੀ ਐਵੇਨਿਊ ਦੇ ਚੌਰਾਹੇ ਤੋਂ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗੇਟ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗਰਮ ਸੀ। ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ, ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਧੁੰਦਲੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਢੱਕੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਥੰਮ ਚੁੱਪਚਾਪ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਧੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਨਾਲਾ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣੇ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ, ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ, ਅੱਧ-ਬਣੇ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਖਾਲੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਕਾਰ ਜਾਂ ਡਰੋਸ਼ਕੀ ਲੰਘਦੀ ਸੀ ਜੋ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਧੂੜ ਉਡਾਉਂਦੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਛਿੜਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਲੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ, ਗਟਰ ਦੇ ਕੋਲ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ।

ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਾਕ ਜਾਂ ਤਰਸ ਦਾ ਪਾਤਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਪਾਰਟਾ ਦੇ ਵਾਸੀ ਵਿਗੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਜੀਬ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਉਹ ਸਿਫਿਲਿਟਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਫਿੱਕਾ ਚਿਹਰਾ, ਹੱਡੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ, ਡੂੰਬੀਆਂ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਅੱਧਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੂੰਹ, ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਘਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ: ਉਸਦਾ ਬੁੱਢਾ ਸਿਫਿਲਿਟਿਕ ਪਿਤਾ, ਜਿਸਨੇ ਇੱਕ ਜਵਾਨ ਪਤਨੀ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਜਾਂ ਲੰਗੜੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਭਰਾ ਜੋ ਬਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਗੂੰਗਾ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਸਨ!"

ਪਰ ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅਲੱਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਖੇਡਾਂ, ਮਜ਼ਾਕ, ਦੌੜ, ਗੇਂਦਾਂ ਦੇ ਖੇਡਾਂ, ਛਾਲ ਮਾਰਨ, ਟੈਗ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਖੇਡਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਕੂਲ ਦੇ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਫੜੀ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਚੋਰੀ-ਛਿਪੇ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਾਈ ਰਾਹੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮਤਾ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਆਲਸੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਹੋ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਸਰਤਾਂ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਝੂਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਸਨ ਖਾਨ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਸੁੰਦਰ, ਸੁਚੱਜਾ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਦਾ ਸੀ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਾਊਦ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਕਠਿਨਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਹੁਣ ਉਹ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਸਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਔਰਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, "ਕੱਬਾ ਦੇਖੋ!" ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋ ਵਾਰ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਦਾ ਹੱਥ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਵਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ

ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਸੀ। ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਜ਼ਿਬੰਦੇਹ, ਫਿਸ਼ਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤਿਲ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਹੱਥ ਮੰਗਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਉਸੇ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਪਰ ਕੀ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੁੱਬੜ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂ?" ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਕੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ, "ਪਰ ਕੀ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ?" ਪਰ ਦਾਊਦ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਯਾਦ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ, ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇੱਥੇ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਫਿਰ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ ਸੀ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਸੈਰ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭੀੜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਹੱਸਦਾ ਜਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਭੂਰੀਆਂ ਘੂਰਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਰਵੱਈਏ ਨਾਲ ਉਹ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗਰਦਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਉਹ ਇੱਕ ਗਟਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੋਟੀ ਦੇ ਸਿਰੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਲੰਬੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਕੁੱਤਾ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਟੀ ਦੀ ਚੱਟਾਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹਿੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸਦਾ ਸਿਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਝੁਕ ਗਿਆ। ਚੰਦ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ: ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਦਿੱਖ ਦੇਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਬਦਕਿਸਮਤ ਅਤੇ

ਅਣਚਾਹੇ, ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਸਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਕੁੱਤੇ ਕੋਲ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕਾਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਸਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਦਬਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਇੱਥੋਂ ਲੰਘਦਾ ਅਤੇ ਦੇਖਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਏਗਾ। ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਯੂਸਫ਼ ਅਬਾਦ ਗੇਟ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਿਆ। ਉਸਨੇ ਚਮਕਦੇ ਚੰਦ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ, ਜੋ ਇਸ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਧੇ ਬਣੇ ਘਰਾਂ, ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਢੇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨੀਂਦ ਭਰੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ, ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਨ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ, ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਹਾੜ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਸਲੇਟੀ ਧੁੰਦਲੇ ਪਰਦੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਨੇੜੇ ਜਾਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਲੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਗਾਉਣ ਦੀ ਦੂਰੋਂ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ। ਉਹ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇੰਝ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਦਾਊਦ ਆਪਣੀ ਤੁਰਨ ਵਾਲੀ ਸੋਟੀ ਖਾਈ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਇਰਾਦੇ ਦੇ, ਉਹ ਚੱਟਾਨਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੂੰ ਚਾਦਰ ਪਹਿਨੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜੋ ਖਾਈ ਦੇ ਕੋਲ ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ। ਅਚਾਨਕ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਮੋੜਿਆ ਅਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਹੁਸ਼ਾਂਗ! ਹੁਣ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਸੀ?" ਦਾਊਦ ਔਰਤ ਦੇ ਸੌਖੇ ਲਹਿਜੇ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ, ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੇ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਰਾਤ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇੱਥੇ ਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਚੰਗੀ ਸੀ? ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਲਿਆ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਉਸਦਾ ਆਪਣੀ ਜੀਭ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮਿਸ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੀ ਹੋ? ਮੈਂ ਵੀ ਇਕੱਲੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕੱਲੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕੱਲੀ ਰਹੀ ਹਾਂ।"

ਉਸਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਜੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਐਨਕਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ ਅਤੇ

ਕਿਹਾ, "ਫਿਰ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹੁਸ਼ਾਂਗ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਦਾਊਦ ਨੇ ਇਸ ਆਖਰੀ ਵਾਕ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਉਮੀਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਔਰਤ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਠੰਢਾ ਪਸੀਨਾ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਨਹੀਂ, ਮਿਸ, ਮੈਂ ਹੁਸ਼ਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਦਾਊਦ ਹੈ।"

ਔਰਤ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੀ - ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੁਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਹਾ, ਦਾਵੂਦ!... ਦਾਵੂਦ ਹੰਚ..." ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਬੁੱਲ੍ਹ ਚੱਬਿਆ। "ਮੈਂ ਜ਼ਿਬੰਦੇਹ ਹਾਂ। ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ?" ਉਸਦੀ ਗੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਵਾਲੇ ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲ ਹਿੱਲ ਗਏ, ਅਤੇ ਦਾਵੂਦ ਨੇ ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਕਾਲਾ ਤਿਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਗਲੇ ਤੱਕ ਧੜਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਸੀਨੇ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਵਹਿ ਗਈਆਂ। ਉਸਨੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗਾਉਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇੜੇ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਧੜਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਧੜਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕਹੇ, ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਕੰਬਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਉੱਠਿਆ। ਚੀਕਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਟੀ ਚੁੱਕੀ। ਭਾਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਅਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੁਰਕਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫੁਸਫੁਸਾਇਆ, "ਇਹ ਜ਼ਿਬੰਦੇਹ ਸੀ! ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ... ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਸ਼ਾਂਗ ਉਸਦਾ ਮੰਗੇਤਰ ਜਾਂ ਪਤੀ ਸੀ... ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ? ਨਹੀਂ... ਕਦੇ ਨਹੀਂ... ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ!... ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ..."

ਉਹ ਉਸੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ। ਪਰ ਕੁੱਤਾ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਮੈਡੇਲੀਨ

(ਬਰੀਡ ਅਲਾਈਵ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਸੀ, ਉਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਲਿਵਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਵੀ ਉੱਥੇ ਸਨ। ਮਾਂ ਨੇ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਡਰੈੱਸ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਨੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਡਰੈੱਸ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਰਨੀਚਰ ਵੀ ਲਾਲ ਮਖਮਲੀ ਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਿਆਨੋ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੂਹਣੀ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ ਪਲੇਅਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੁੱਪ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ 'ਦਿ ਵੋਲਗਾ ਬੋਟਮੈਨ' ਦਾ ਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਉਦਾਸ ਗੀਤ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਵਾ ਗਰਜ ਰਹੀ ਸੀ; ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਖਿੜਕੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੀਂਹ ਟਪਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਆਵਾਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਧੁਨ ਨਾਲ ਰਲ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਡੇਲੀਨ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਉਦਾਸ, ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਭੂਰੇ, ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲਾਂ, ਨੰਗੀਆਂ ਬਾਹਾਂ, ਜੀਵੰਤ, ਬਚਕਾਨਾ ਗਰਦਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਵੱਲ ਚੋਰੀ-ਛਿਪੇ ਦੇਖਿਆ। ਜਿਸ ਮੂਡ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਕਲੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੌੜਨਾ, ਖੇਡਣਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਉਦਾਸ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਸਦਾ ਬਚਕਾਨਾ ਅਤੇ ਬੇਰੋਕ ਰਵੱਈਆ ਪਸੰਦ ਸੀ।

ਇਹ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੂਟ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਬੇਫਿਕਰ ਸਨ, ਖੁਸ਼ ਚਿਹਰੇ ਸਨ। ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੀ, ਸ਼ਰਾਰਤੀ, ਚਮਕਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ, ਕੈਸੀਨੋ ਦਾ ਸੰਗੀਤ - ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਯਾਦ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਲ-ਜਾਮਨੀ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਸਾਲ ਸਟਾਈਲਿਸ਼ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਸਕਰਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿੱਟਿਆਂ ਤੱਕ ਢੱਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਬੁੱਢੇ, ਚਿੰਤਤ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਜਾਪਦੇ ਸਨ।

ਰਿਕਾਰਡ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਦੂਰ ਦੀ, ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਧੁਨ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵੰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਡੇਲੀਨ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੋਟੀ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਅੱਖ ਮਾਰੀ। ਮੈਂ ਬਾਹਰੋਂ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ, ਬੇਤੁਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ

ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਬੀਤੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਭੀੜ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਟ੍ਰੈਵਿਲ ਗਏ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬੱਸ ਫੜੀ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ, ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਸੈਂਕੜੇ ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਿਸਕ ਗਈ, ਹਾਰਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ। ਬੱਸ ਹਿੱਲ ਗਈ। ਕਈ ਵਾਰ ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਅਖੀਰ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਵਿਲੇ ਰੋਇਲ 'ਤੇ ਉਤਰੇ। ਅਸੀਂ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਕਈ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘੇ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬਨ-ਆਕਾਰ ਦੇ ਬੀਚ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਉੱਚਾਈ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਚੌਕ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕੈਸੀਨੋ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ, ਘਰ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵਿਲਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਨੇੜੇ, ਰੇਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਲਹਿਰਾਂ ਸਨ। ਉੱਥੇ, ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ, ਇਕੱਲੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨਾਲ, ਗੇਂਦ ਖੇਡਣ ਜਾਂ ਰੇਤ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੂਟ ਪਹਿਨੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਤੈਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ, ਰੇਤ 'ਤੇ, ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਜਾਂ ਲੇਟ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਧਾਰੀਦਾਰ ਛਤਰੀਆਂ ਹੇਠ ਲੇਟ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ, ਕੈਸੀਨੋ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਪਾਣੀ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਲੰਬੇ, ਚੌੜੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਲਹਿਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਟਕਰਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸੂਰਜ ਲਹਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਤਿਕੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਲਾ ਜਹਾਜ਼ ਧੁੰਦ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਲੇ ਹਾਵਰੇ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਵਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਠੰਢੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੋਕ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉੱਪਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਉੱਠੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਆਈਆਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਉਹ ਆ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਉੱਚੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਈਆਂ। ਮੈਡੇਲੀਨ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗੇਂਦ ਲੈ ਕੇ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੀ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਖੇਡਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਛੇੜਦੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਗੇਂਦ ਫੜਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਛੂਹ ਜਾਂਦੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦਬਾਉਂਦੇ। ਉਸਦੇ

ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਗਰਮੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ, ਉਸਦੀਆਂ ਨੰਗੀਆਂ ਲੱਤਾਂ, ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਗਰਦਨ ਵੱਲ ਗੁਪਤ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਰੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਵਾਂ। ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫਿੱਕੀ ਚਾਂਦਨੀ ਨੇ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਬੀਚ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੇੜਲਾ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਦਿੱਤਾ। ਅਚਾਨਕ ਕੈਸੀਨੋ ਤੋਂ ਇੱਕ ਡਾਂਸ ਧੁਨ ਵੱਜੀ। ਮੈਡੇਲੀਨ, ਜਿਸਦਾ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਨੇ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਂਸ ਧੁਨ, 'ਮਿਸੀਸਿਪੀ' ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਹੱਥ ਦਬਾਇਆ। ਦੂਰੋਂ ਲਾਈਟਹਾਊਸ ਦੀ ਚਮਕ ਨੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਅੱਧਾ ਚੱਕਰ ਲਗਾਇਆ। ਕਿਨਾਰੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਗਰਜ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਆਈ ਅਤੇ ਪਿਆਨੋ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇੱਕਦਮ ਮੈਡੇਲੀਨ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਂਗ ਉੱਠਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਜਾ ਕੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਸ਼ੀਟ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚੋਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ, ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਵੱਖ ਕੀਤਾ, ਇਸਨੂੰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਪਿਆਨੋ ਵਜਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਡੇਲੀਨ ਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਗਾਇਆ। ਇਹ ਉਹੀ ਡਾਂਸ ਧੁਨ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਵਿਲੇ ਰੋਇਲ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀ ਸੀ - ਉਹੀ 'ਮਿਸੀਸਿਪੀ'।

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ

(ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਸ਼ਿਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਅਤੇ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਡੋਮਿਲ ਟੀਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਬਟੇਰ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਢੱਕਣ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕਟੋਰੇ ਵਿੱਚ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਘੁੰਮਾਇਆ। ਅਚਾਨਕ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਆਪਣੀ ਪੇਟੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਉਲਟ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਸ-ਸ-ਪੁੱਤ, ਚਾਹ ਲਿਆਓ।"

ਡੈਸ਼ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਵੱਲ ਇੱਕ ਅਰਥ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਕਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਕਟੋਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗੰਦੇ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਕੱਢੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋਇਆ। ਫਿਰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੁਕਾ ਲਿਆ। ਕੱਪਾਂ 'ਤੇ ਤੌਲੀਏ ਦੇ ਰਗੜਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਖੁਰਕਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ।

ਇਸ ਝਿੜਕ ਨਾਲ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਹ ਚੀਕਿਆ, "ਆ-ਆ-ਕੀ ਤੂੰ ਬੋਲ਼ਾ ਹੈਂ? ਮੈਂ-ਮੈਂ-ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ!"

ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਵੱਲ ਇੱਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਅਤੇ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਨੇ ਚੀਕਿਆ, "ਡੈਡੀ-ਡੈਡੀਲ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਓ। ਪੀ-ਪੀ-ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹਨ, ਅੱਜ ਰਾਤ ਆ ਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਗੇ, ਜੇ ਉਹ ਕੋਈ ਚੰਗੇ ਹਨ।"

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਕਟੋਰੇ ਵਿੱਚ ਬਰਫ਼ ਘੁੰਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਹੱਸਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਰੰਗੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਚਮਕਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਚਿੱਟੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਡਰਪੋਕ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੌਣ ਵਧੀਆ ਆਦਮੀ ਹੈ।"

ਸਾਰੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਉਹ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਦੀ ਹਕਲਾਉਣ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੱਸੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਹਕਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ "ਸਖ਼ਤ ਆਦਮੀ" ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੇ ਹਕਲਾਉਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਾ ਚੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਨੋਲਾ ਅਸ਼ਾਕ ਦੇ

ਘਰ ਵਿੱਚ ਡਬਲ-ਡਿਸਟਿਲਡ ਵੋਡਕਾ ਦੀ ਬੋਤਲ ਪੀਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਦੋਜ਼ਾਕ ਦੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਲਈ ਇੱਕ ਮੈਚ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਸਾਥੀ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਾਕਾ ਖੁਦ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਲਈ ਇੱਕ ਮੈਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋ ਵਾਰ ਉਸਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਵਾਰ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਉਸਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਕਈ ਰਾਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਨੇ ਕੋਨਾ ਖਾਲੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਅਚਾਨਕ, ਇੱਕ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੂਤ ਵਾਂਗ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦੇ ਢੇਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ। ਡੈਸ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਕਾਕਾ, ਤੂੰ ਭੈਣ, ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਫੀਮ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈਂ... ਇਸਨੇ ਤੈਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕੀ, ਤੂੰ ਇਸ ਘਟੀਆ, ਘਿਣਾਉਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇਂਗਾ। ਤੂੰ ਇੱਕ ਗੁੰਡੇ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਭਿਖਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਤੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਲਾਹ ਦਿਆਂਗਾ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਅੱਧੇ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿਆਂਗਾ।"

ਫਿਰ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਆਪਣੀ ਪੂਛ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਹੋ ਗਈ, ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੋਜ਼ਾਕ ਦੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਆਲੂ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਤੋਂ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਵਿੱਚ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਆਲੂ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਮੂਡ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਘਰ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਤੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਅਫੀਮ-ਸਿਗਰਟਨੋਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨਕਲੀ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਇਸ ਅਪਮਾਨ ਤੋਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਚਬਾ ਲਈਆਂ, ਅਤੇ ਉਹ ਇੰਨਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ ਚਾਕੂ ਮਾਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਖੂਨ ਨਾ ਨਿਕਲਦਾ। ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਹਾਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਚਾਹ ਵਾਲੇ

ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਨ। ਕਾਲਰ ਰਹਿਤ ਕਮੀਜ਼, ਨਾਈਟਕੈਪ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਟਵਿਲ ਪੈਂਟ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ, ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਪੇਟ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਕਰਾਹਿਆ, ਲਗਭਗ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਉਸਦੇ ਹਾਸੇ 'ਤੇ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਗੁਆ ਬੈਠਾ। ਉਸਨੇ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਖੰਡ ਦਾ ਕਟੋਰਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਖੰਡ ਦਾ ਕਟੋਰਾ ਸਮੋਵਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਬੈਂਚ ਤੋਂ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਕਟੋਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਲਪੇਟਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਕੱਪ ਟੁੱਟ ਗਏ। ਫਿਰ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਉੱਠਿਆ, ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਚਾਹ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਭਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਮੋਵਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਰੋਸਟਮ, ਮਹਾਨ ਨਾਇਕ, ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਕਵਚ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਖੰਡਰ ਸਮੋਵਰ ਸੀ।" ਉਸਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉਦਾਸ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਕਹੀ, ਪਰ ਰੋਸਟਮ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ, ਲੋਕ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੱਸੇ। ਚਾਹ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮੁੰਡੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ, ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਥੈਲਾ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਚਾਹ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਬੈਗ ਚੁੱਕਿਆ, ਚੁੱਕ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਮੁਸਕਰਾਇਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਮਖਮਲੀ ਵੈਸਟ, ਢਿੱਲੀ ਪੈਂਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫੈਲਟ ਹੈਟ ਵਾਲਾ ਚਾਹ ਘਰ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ, ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਉਸਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਹਾਜੀ ਸਮਦ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਰੱਬ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ!"

"ਪਰ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵਸੀਅਤ ਛੱਡੀ ਹੈ?"

"ਮੈਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦਾ। ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਜੋ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ।"

"ਪਰ ਉਸਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।"

ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਤੋਂ ਜਗਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉੱਪਰ-ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ, ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਰਗੜਿਆ। ਉਸਦੀ ਅੰਡੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਟੋਪੀ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਦੋ-ਟੋਨ ਵਾਲਾ ਮੱਥੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਭੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਟੋਪੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚਿੱਟਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ, ਆਪਣੀ ਜੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਪਾਈਪ

ਕੱਢੀ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸਨੂੰ ਤੰਬਾਕੂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ, ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਟੇਪ ਕੀਤਾ, ਇਸਨੂੰ ਜਗਾਇਆ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਰੱਬ ਹਾਜੀ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖੈਰ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ, ਮੈਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਵਾਂਗਾ।"

ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹ ਹਾਜੀ ਸਮਦ ਦਾ ਫੋਰਮੈਨ ਸੀ। ਲੰਬੇ-ਲੰਬੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਪਾਈਪ 'ਤੇ ਫੂੰਕ ਮਾਰੀ। ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੇ ਚਾਹ ਘਰ ਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਈਪ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਖ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉੱਠਿਆ, ਬਟੇਰ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਚਾਹ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਹਾਜੀ ਸਮਦ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਪਾਠ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਪਾਠੀ ਬਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਆਦਮੀ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਬਾਰੇ ਬੁੜਬੁੜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਝਰਨੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਆਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ, ਅਤੇ ਆਮ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਇੱਕ ਗੱਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਡਮ, ਰੱਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ। ਰੱਬ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ।" ਔਰਤ ਨੇ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਜਿਸ ਰਾਤ ਹਾਜੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਉੱਘੇ ਇਮਾਮ* ਜੋਮੇਹ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਆਏ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹਾਜੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸਦੀ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਹਾਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ?"

"ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਜ਼ਰੂਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਸੀ।"

"ਹਾਜੀ, ਰੱਬ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇੱਕ ਹੀ ਅਸਲੀ ਆਦਮੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਹੈ।"

"ਮੈਡਮ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਸ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੋਭੀ ਦੇ ਸਿਰ ਦਿਖਾਵਾਂਗਾ।"

ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ, ਉਸਨੇ ਦੋ ਪਰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਚਮਕਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਆਕਰਸ਼ਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੁੜੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਪਰਦਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਈ। ਕੀ ਉਹ ਸੋਹਣੀ ਸੀ? ਸ਼ਾਇਦ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀਆਂ ਆਕਰਸ਼ਕ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਹ ਮਰਜਾਨ ਸੀ, ਹਾਜੀ ਸਮਦ ਦੀ ਧੀ। ਉਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਉਸਦਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਹਾਜੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਮਾਹਰ, ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਦੋ ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੈਕਟਰੀ ਨਾਲ, ਉਸਨੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ। ਜੋ ਵੀ ਵਾਧੂ ਸੀ ਉਹ ਸਟੋਰਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਵੀ ਕੁਝ ਵੇਚਦਾ ਸੀ ਉਹ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਹਾਜੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਹਾਜੀ ਦਾ ਜੋ ਦੇਣਾ ਸੀ ਉਹ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਤੀਜੀ ਰਾਤ, ਥੱਕਿਆ ਅਤੇ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸੱਯਦ ਹਜ ਕਰੀਬ ਸਕੁਏਅਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਮਾਮ ਕੋਲੀ ਚਲੇਂਗਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਤੁਹਾਡੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਰਾਤ ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੋ।"

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਡੋਮਾਈਲ ਟੀਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਕਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਕਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਮਾਮ ਕੋਲੀ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਮਰਜਾਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸਨ। ਉਹ ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਉਸਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਆਕਾਰ ਲੈਂਦਾ।

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਪੈਂਤੀ ਸਾਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ

ਵਾਰ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਹੌਸਲਾ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਦਾ ਜੋ ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇੱਕ ਨੇਕ ਅਤੇ ਦਿਲ ਖਿੱਚਵਾਂ ਸੀ: ਰੇਜ਼ਲ ਅੱਖਾਂ, ਮੋਟੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਭਰਵੱਟੀਆਂ, ਚੌੜੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ, ਤੰਗ ਨੱਕ, ਕਾਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਮੁੱਛਾਂ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦੇ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਜੋ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੱਚੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਖੁਜਲੀ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਉਸਦੀ ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਦੇ ਕੋਨੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਖਿੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ ਫਾਰਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਪਰ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬਿਤਾਇਆ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਉਸਨੇ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਬਤੀਤ ਕੀਤੀ। ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵੋਡਕਾ ਪੀਂਦਾ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਜੋ ਉਸਦੇ ਪਰਜੀਵੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਨੁਕਸ ਅਤੇ ਗੁਣ ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸਨ, ਪਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਲਦ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਹ ਹਾਜੀ ਸਮਦ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਮਰਜਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਗਈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਜਬੂਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਸਮਝਦਾ ਸੀ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਸਨੇ ਮਰਜਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰੂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਦੌਲਤ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਤੜਕੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉੱਠਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਜੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਆਮਦਨ ਕਿਵੇਂ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਹਾਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਘਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਬੱਚਿਆਂ

ਲਈ ਇੱਕ ਟਿਊਟਰ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਲਗਾਏ, ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਰਾਤ ਤੱਕ ਉਹ ਹਾਜੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਪੁਰਾਣਾ ਜੋਸ਼ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਦਮੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ, ਮੁੱਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭੜਕਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਾਜੀ ਦੀ ਦੌਲਤ ਤੋਂ ਠੱਗਿਆ ਗਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਲੱਤਾਂ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭ ਲਈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਬਾਰੇ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਚਾਹ ਘਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਕੱਠ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਭਰ ਗਈਆਂ। ਪਚਨਾਰ ਟੀ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, "ਡਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣਾ - ਉਹ ਹੁਣ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਸਦੀ ਜੀਭ ਜੰਮ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਗੰਦਾ ਕੁੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਹਾਜੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁੰਘਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਘੂਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦੋਜ਼ਾਕ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੂਛ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਿਸਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ, ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁੱਸਾ ਲੈ ਕੇ, ਹੜਬੜਾਹਟਿਆ, "ਥ-ਥ-ਇੱਕ ਬੁੱਢੇ ਮੂਰਖ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਹਾ-ਹਾ-ਹਾਜੀ ਸਮਦ ਦੀ ਧੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ! ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਮੱਖਣ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ ਮਿਆਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ! ਉਸਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗੰਦਗੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਝੂਠੀ ਸਾਖ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਹਾਜੀ ਦਾ ਈ-ਈ-ਏ-ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਬੀ-ਬੀ-ਬੀ-ਬੀ-ਅੰਨ੍ਹਾ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਡੀ-ਡੀ-ਡੌਗ।"

ਲੋਕ ਹੁਣ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਡਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਸੁਣੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਰਜਨ ਲਈ ਉਸਦਾ ਪਿਆਰ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੰਨਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਿੰਜਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੱਸਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਮਰਜਾਨ ਦਾ ਹੱਥ ਮੰਗਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਰਜਾਨ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੀ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਹ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸਨੇ ਉਸ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਗਲਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਰਾਤ ਉਹ ਆਪਣੀ ਝੁਕੀ ਹੋਈ ਅੱਖ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਰੁੱਖੇ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, "ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ; ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਨੌਜਵਾਨ ਪਤੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕਰਨਾ ਮਰਦਾਨਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ... ਉਹ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹਾਂ... ਪਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਇਹ ਪਿਆਰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਰਜਾਨ... ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ... ਮੈਂ ਕਿਸਨੂੰ ਦੱਸਾਂ... ਮਰਜਾਨ... ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ!"

ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਵੋਡਕਾ ਦੇ ਗਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਲਾਸ ਪੀਤਾ। ਫਿਰ, ਸਿਰ ਦਰਦ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਸੌਂ ਗਿਆ।

ਪਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਸ਼ਹਿਰ, ਆਪਣੀਆਂ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ, ਰੋਮਾਂਚਕ ਬਾਗ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਾਮਨੀ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਨਾਲ, ਸੌਂ ਗਿਆ; ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਂਤ, ਰਹੱਸਮਈ ਤਾਰੇ ਘਣੇ ਕਾਲੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਅੱਖ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਜਦੋਂ ਮਰਜਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁਲਾਬੀ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਸਲੀ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ, ਕੁਦਰਤੀ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ, ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਮ ਦੇ, ਉਸ ਖੋਲ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸਨੇ ਮਰਜਾਨ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਧੀਮੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ, ਉਸਦੇ ਅੱਗ ਵਾਲੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਰਮ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਣਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਛਾਲ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਵਾਂਗ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ-ਨੀਚੇ ਤੁਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ, ਉਹ ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਹਾਜੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਵਾਪਰੀ: ਇੱਕ ਪਤੀ ਮਰਜਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਪਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਘੱਟ ਆਕਰਸ਼ਕ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਬਹੁਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਉਹ ਟਰਾਊਸੋ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਾਤ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ। ਉਹ ਹਾਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਕਮਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੋਕ, ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ, ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਵਜੇ, ਜਦੋਂ ਮਹਿਮਾਨ ਕਮਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਗਲੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਗਲੀਚਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਠਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਲੱਕੜ ਦੀਆਂ ਟ੍ਰੇਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖੁਰਦਰੇ ਰੂਪ ਅਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਬੇਢੰਗੇ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ, ਇੱਕ ਧਾਰੀਦਾਰ ਚੋਗਾ, ਇੱਕ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਪੇਟੀ, ਇੱਕ ਕਮਰਾ, ਕਾਲਾ ਪੈਂਟ, ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਜੁੱਤੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਟੋਪੀ ਪਹਿਨ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਲੋਕ ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨੋਟਬੁੱਕਾਂ ਅਤੇ ਪੈਡਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਆਏ। ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨ ਉਸਨੂੰ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੰਬੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਇਮਾਮ ਜੋਮੇਹ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਜਨਾਬ, ਹਾਜੀ, ਰੱਬ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ, ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ, ਜੋ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਜੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਖਾਤੇ ਹਨ।" ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਤਿੰਨ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। "ਅੱਜ ਤੱਕ, ਜੋ ਵੀ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਜਾਣਗੇ!"

ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਰੋਣਾ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਜੋੜੇ ਜਾਂ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ, ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਰਾਹਤ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ

ਕਿ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਲੰਬੇ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਤੁਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ, ਉਸਨੇ ਯਹੂਦੀ ਵੋਡਕਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਮੁੱਲਾ ਅਸ਼ਾਕ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਉਹ ਗਿੱਲੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ, ਕਾਲੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਜੋ ਛੋਟੇ ਗੰਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਮਧੂ-ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਛੱਤਿਆਂ ਵਰਗੇ ਛੇਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਝਰਨਾ ਕਾਈ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਫਰਮੈਂਟੇਸ਼ਨ, ਖੰਭਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤਹਿਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਫੈਲ ਗਈ। ਮੁੱਲਾ ਅਸ਼ਾਕ, ਪਤਲਾ, ਇੱਕ ਗੰਦੀ ਰਾਤ ਦੀ ਟੋਪੀ, ਇੱਕ ਬੱਕਰੀ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਲਾਲਚੀ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ, ਨਕਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਗੇ ਆਇਆ।

ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਗਲੇ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਬੋਤਲ ਦਿਓ।" ਮੁੱਲਾ ਅਸ਼ਾਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ, ਤਹਿਖਾਨੇ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਤਹਿਖਾਨੇ ਦੀ ਬੋਤਲ ਉਸਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲੈ ਲਈ। ਉਸਨੇ ਗਰਦਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥੰਮ੍ਹ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ। ਉੱਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅੱਧੀ ਬੋਤਲ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਸਨੇ ਖੰਘ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਪੂੰਝਿਆ। ਮੁੱਲਾ ਅਸ਼ਾਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪਤਲਾ, ਪਤਲਾ, ਗੰਦਾ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਸੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਪੇਟ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੂੰਹ, ਅਤੇ ਉੱਪਰਲੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨੱਕ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦਸ਼ਾ ਅਕੋਲ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਹਿਖਾਨੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਪਈ ਨਮਕ ਦੀ ਬੋਤਲ ਦੇ ਢੱਕਣ ਹੇਠ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਂਗਲ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜੀਭ 'ਤੇ ਲੂਣ ਪਾਇਆ।

ਮੁੱਲਾ ਅਸ਼ਾਕ ਅੱਗੇ ਆਇਆ, ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਤਾੜੀ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਯਾਰ।" ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਇਹ ਚੋਗਾ ਫੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੋਗੇ, ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਕੀਮਤ ਦੇਵਾਂਗਾ।"

ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਹੱਸਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਕੱਢੇ, ਮੁੱਲਾ ਅਸ਼ਾਕ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਏ, ਅਤੇ ਘਰੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਗਰਮ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੁਖੀ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਗਲੀਆਂ

ਅਜੇ ਵੀ ਗਿੱਲੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤਰੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਰਲ ਗਈ ਸੀ। ਮਰਜਾਨ ਦਾ ਚਿਹਰਾ, ਉਸਦੇ ਗੁਲਾਬੀ ਗੱਲ੍ਹ, ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਲੰਬੀਆਂ ਪਲਕਾਂ, ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਰਹੱਸਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਛਲਾ ਜੀਵਨ ਯਾਦ ਆਇਆ; ਯਾਦਾਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਘਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਸੈਰ ਯਾਦ ਆਈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਕੋਹੀ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਦੇ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਕਦੇ ਉਹ ਝੁਕਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ - ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਉਸਦੇ ਲਈ ਅਸਹਿ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਪਾਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਤ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਪੀਵੇਗਾ ਅਤੇ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੱਸੇਗਾ! ਉਸਦੇ ਲਈ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਛੋਟੀ, ਵਿਅਰਥ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਯਾਦ ਆਈ। ਬੋਰੀਅਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ: "ਮੈਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਈਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ / ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਫਰੈਸ਼ਮੈਂਟ ਜ਼ੰਜੀਰ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਹਨ।" ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾ ਯਾਦ ਆਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਥੋੜਾ ਉੱਚਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਓ ਸਿਆਣੇਓ।
ਪਾਗਲ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਗਲੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ੰਜੀਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੋ,
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਪਾਗਲਪਨ ਫਿਰ ਫੁੱਟ ਪਵੇਗਾ।

ਉਸਨੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਉਦਾਸ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਭਰੇ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਸਾਰਾ ਦੋਜ਼ਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਚੌਕ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਸਾਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ, ਉਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਪਾਈਪ ਕੱਢਿਆ, ਇਸਨੂੰ ਭਰਿਆ, ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸ 'ਤੇ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢਹਿ ਗਈ ਸੀ; ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਤੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਹਨੇਰਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਉਸਦੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਨੇੜੇ ਆਇਆ, "ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਵੀ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਆਦਮੀ ਕੌਣ ਹੈ।"

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਕਮਰ 'ਤੇ ਰੱਖੇ, ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਥੁੱਕਿਆ, ਅਤੇ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਡੇ ਡਰਪੋਕ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਆਦਮੀ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨਾ ਹੈ।"

ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾਲ ਹੱਸਿਆ, ਨੇੜੇ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ-ਮੈਂ-ਮੈਂ-ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਅੱਜ ਰਾਤ ਹਾਜੀ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਆਹ ਹੈ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਉਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ-"

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਟੋਕਿਆ, "ਰੱਬ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਧੀ ਜੀਭ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਰਾਤ ਬਾਕੀ ਅੱਧੀ ਲੈਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।" ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਕੱਢੀ। ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਲਈ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ। ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਾਰੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਜੋੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।"

ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਇੰਨੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਲਵਾਰ ਉਸਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ, ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਰਾਹਗੀਰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਰੁਕ ਗਏ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਜਾਓ, ਇਸਨੂੰ ਚੁੱਕੋ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਫੜੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਰਾਤ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ!"

ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਮੁੱਠੀਆਂ ਫੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੂਝਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਟਕਦੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਸੀਨਾ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਦਾ ਸਿਰ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਲਗਭਗ ਹੋਸ਼ ਗੁਆ ਬੈਠਾ। ਕਾਕਾ ਰੋਸਤਮ ਨੇ ਵੀ, ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਉਸਦੀ

ਨਜ਼ਰ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਦੀ ਤਲਵਾਰ 'ਤੇ ਪਈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਦੇ ਪਾਸੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਇੰਨੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧੱਕਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹੋਰ ਹਿੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਅੱਗੇ ਭੱਜੇ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਡੈਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਿਆ। ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਛਿੱਟੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨੂੰ ਫੜਿਆ, ਕੁਝ ਕਦਮ ਕੰਧ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘਸੀਟਿਆ, ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਏ।

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹਾਜੀ ਸਮਦ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ, ਹਾਜੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਵਲੀ ਖਾਨ, ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖਣ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਵਾਂਗ ਪੀਲਾ ਪਿਆ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੂਨੀ ਝੱਗ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਨੇ ਵਲੀ ਖਾਨ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਅੱਧ-ਘੁੱਟੀ ਹੋਈ, ਕੰਬਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ... ਉਹ ਤੋਤਾ... ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ... ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ... ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ... ਇਸਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ..."

ਉਹ ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੁਮਾਲ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝੇ। ਦਾਸ਼ ਅਕੋਲ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਲਈ ਰੋਇਆ।

ਉਸ ਦੁਪਹਿਰ, ਮਰਜਾਨ ਨੇ ਤੋਤੇ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਤੋਤੇ ਦੇ ਰੰਗੀਨ ਖੰਭਾਂ, ਉਸਦੀ ਕੁੰਡੀ ਵਾਲੀ ਚੁੰਝ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਗੋਲ, ਚਮਕ ਰਹਿਤ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਬੈਠ ਗਈ। ਅਚਾਨਕ ਤੋਤੇ ਨੇ, ਇੱਕ ਖੁਰਦਰੇ, ਖੁਰਦਰੇ ਸੁਰ ਵਿੱਚ, ਕਿਹਾ, "ਮਰਜਾਨ... ਮਰਜਾਨ... ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ... ਮੈਂ ਕਿਸਨੂੰ ਦੱਸਾਂ... ਮਰਜਾਨ... ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਨੇ... ਮੈਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।"

ਮਾਰਜਾਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਤੁਰੇ।

ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ

(ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੂੰਦਾਂ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਜਨੂੰਨ ਅਜਗਰ ਹਨ,
ਸ਼ਾਇਦ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਕਦੇ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ,
ਸਹੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ,
ਉਹ ਫਿਰ ਉੱਠਣਗੇ।

ਮੌਲਵੀ*

ਹਰ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ, ਕਾਲੇ ਬਟਨਾਂ ਵਾਲਾ ਫ੍ਰੌਕ, ਪ੍ਰੈਸਡ ਪੈਂਟ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਕਾਲੇ ਜੁੱਤੇ ਪਹਿਨੇ, ਸਰ ਚਸ਼ਮੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਇਆ।* ਉਹ ਸੇਪਾਸ-ਸੇਲਰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਲੰਘਿਆ, ਸਫ਼ੀ ਅਲੀ ਸ਼ਾਹ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ, ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਗਿਆ।

ਤੁਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਉਹ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਹੋਣ। ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਧ, ਮਾਣਮੱਤਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ, ਛੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਉੱਘੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਭੂਰੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਸਨ। ਉਸਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਨਿਮਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ।

ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਦੀ ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਕਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਹੱਥ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ, ਸਿਰ ਹੇਠਾਂ, ਪਿੱਠ ਝੁਕਾਈ ਹੋਈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਫੁਸਫੁਸਾਹਟ ਕਰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਉਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅਧਿਆਪਕ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਜਾਂ ਨਾਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਹੱਸਮਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸੰਜਮੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੁਹਾਵਣਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਨਿਮਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਨ।

ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ, ਅਰਬੀ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਡਿਗਰੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਭੁਤ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਉਸਨੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੰਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ, ਅਵਿਸੇਨਾ, ਮੌਲਵੀ ਅਤੇ ਗੈਲੇਨ ਦਾ ਵਾਰਸ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰਥੀ ਝੂਠੇ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਇੱਕ ਕਹਾਵਤ ਜਾਂ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਅਰਬੀ ਵਾਕ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਹ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਜੇਤੂ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਹ ਅਜੀਬ ਸੀ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ, ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਜੋ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਨ, ਨੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੋਸਤ ਚੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਸ਼ੇਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਸ਼ੇਖ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਿਆਨਵਾਨ, ਸੁਚੱਜਾ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸਨੇ ਡਾਰੋਲਫੋਨੋਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਖਰੀ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਚੁਣਿਆ, ਤਾਂ ਜੋ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇ।

ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੁੱਲਾ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੇ ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ, ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਿਖਾਈ। ਉਸਨੇ ਸੂਫ਼ੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਲਿਖੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ, ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਫ਼ੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਲਈ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਸੂਰ ਹੱਲਾਜ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ

ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸਨੇ "ਮੈਂ ਰੱਬ ਹਾਂ" ਕਹਿਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਾਵਿਕ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, "ਜਿਸ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲੋਗੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉੱਤਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗੇ।" ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਜੜ੍ਹ ਫੜਦਾ ਅਤੇ ਵਧਦਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਪੱਸਿਆ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਡਾਰੋਲਫੁਨਨ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਉੱਥੇ ਵੀ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੇ ਅਰਬੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਇੱਕੋ ਸੋਚ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਉਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, "ਇਹ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦੇਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਛੱਡ ਦੇਣਗੀਆਂ।" ਪਰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਹੱਸਦਾ ਸੀ; ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿੱਦੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅੰਤਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਕੇਰਜਾਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਇੱਕ ਦਰਵੇਸ਼* ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ, ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਰਹੱਸਵਾਦ ਨੂੰ ਅਪਣਾਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੇ ਇਕਾਂਤ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਉਸਦਾ ਘਰ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਬੁੱਢਾ ਘਰੇਲੂ ਨੌਕਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਦਰ ਆਇਆ, ਉਸਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਟਕਾਇਆ, ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਲੇਟੀ ਚੋਗਾ ਪਾਇਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਘਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਮਰਾ ਆਪਣੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਗੱਦਾ ਵਿਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਦੋ ਸਿਰਹਾਣੇ ਸਨ। ਇਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਨੀਵਾਂ ਮੇਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਈ ਵਾਲੀਅਮ, ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਢੇਰ, ਇੱਕ ਕਲਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿਆਹੀ ਸੀ। ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਕਵਰ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਬਣੀਆਂ ਸ਼ੈਲਫਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਗਿਆਨਵਾਦ, ਰਹੱਸਵਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ, ਤੇਲ ਦੇ ਦੀਵੇ ਹੇਠ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਉਹ ਇੱਕ ਨੋਟ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ: ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਲ-ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੂਫੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਰੀਕ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਭੌਤਿਕ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਸੰਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਤਮ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਉੱਤਮਤਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੇਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸੂਫੀ ਨੇ ਖੋਜਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਖੋਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਏਗੀ, ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਉਸਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਕਿ "ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਦੀਖਿਆ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਭਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੇ ਪਸੰਦ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਸ਼ੇਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਨੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੰਨਿਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਤਪੱਸਿਆ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੋਈ ਵੀ ਇੰਦਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ

ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਹਦੀਸ* ਨਾਲ ਭਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਉਸਨੇ ਜਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਬਾਰੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ: "ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ"। ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੀ: "ਤੁਹਾਡੀ ਲੜਾਈ ਤੁਹਾਡੇ ਜਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਹੈ"। ਉਸਨੇ ਚਾਦੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ: "ਜੋ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਧਰਮ-ਯੁੱਧਵਾਦੀ ਹੈ"। ਉਸਨੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ:

ਜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ
ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;
ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਘਾਤਕ ਤਲਵਾਰ
ਇਸਨੂੰ ਸੰਜਮ ਵਿੱਚ ਢੱਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਇਆ ਉਹ ਸੀ:

ਜਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸਾਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ,
ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਉਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਹੈ।

ਸ਼ੇਖ ਅਬੋਲਫਜ਼ਲ ਨੇ ਜੋ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਸੀ: "ਸੱਚ ਦੇ ਖੋਜੀ ਨੂੰ ਦੌਲਤ, ਅਹੁਦੇ, ਸ਼ਾਨ, ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਹੈ।" ਉਸਨੇ ਮਕਤਾਬੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ:

ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਤੇ ਜੰਗ ਜਿੱਤੋ,
ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਦੌਲਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ।

ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਾਣ ਲੈ, ਹੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਦੋਸਤ, ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਰੀਰਕ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰਮਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈਂ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਵਾਦੀ ਵਿੱਚ ਤੁਰ ਪਿਆ ਹੈਂ, ਜਿਵੇਂ ਸਨਾਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ
ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਦਿਓ ਅਤੇ ਉਹ ਭੇਜ ਦੇਣਗੇ
ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਕਬਰ ਵੱਲ।

“ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਖ ਸਾਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋ
ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।
ਜਨੂੰਨ ਵੱਖਰੇ ਹਨ: ਦੁਸ਼ਮਣ, ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ।
ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਰਾਜ ਕਰਨਗੇ।

"ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਰਗ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜ਼ਾਲਮ ਕੁੱਤਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਵੈ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਜ਼ੰਜੀਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਵਾਜੇ ਹਾਫਿਜ਼, ਪਰਮਾਤਮਾ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇਵੇ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

'ਇਹ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ,' ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ,
"ਭੇਤ ਦੇਣ ਲਈ। ਹੁਣ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਪੱਸਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਉਸਨੇ ਇਸਦਾ ਪੂਰੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ਗਨ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਸਨੂਈ* ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਕਾਪੀ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਲਾਈਨਾਂ ਆਈਆਂ:

ਜਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋੜਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਆਧਾਰ ਹਨ
ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜਨੂੰਨ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦੇ ਹਨ

ਜਿਵੇਂ ਲਾਸ਼ ਕਬਰ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦੀ ਹੈ।
ਜਨੂੰਨ ਚਲਾਕ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ
ਪਰ ਸੰਸਾਰਕ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਉਹ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨ।

ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਪਰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਜੋ ਤੁੱਛ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ,
ਕੀ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਸਕਦੀ ਹੈ -
ਬੇਜਾਨ ਧੂੜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹੀ ਸ਼ਗਨ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੇ ਸੂਫ਼ੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ, ਓਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। "ਟਰਾਈਟਿਸ ਆਫ਼ ਦ ਟਰੂ ਲਾਈਟ" ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

ਓ ਮਾਲਕ! ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਕਰੋ।
ਅਤੇ ਇਸ ਯਤਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ,
ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਝੂਠੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ
ਸੱਚਾਈ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮੀਰ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਕੰਜ਼ਲਰ ਰੋਮਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ:

ਜਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ,
ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਘਿਣਾਉਣੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ।

ਮਰਸਾਦ ਓਲਾਬੈਡ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

ਜਾਣੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੀਖਿਆ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਤਪੱਸਿਆ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਵਰਗ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਭੇਦ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਗੇ।

ਅਤੇ ਨਾਸੇਰ ਖੁਸਰੋ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ:

ਤੁਹਾਡੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਅਜਗਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ,
ਇਸਨੂੰ ਮਾਰੋ, ਅਤੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਦੁੱਖ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਇਸਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਇਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕ ਉਸ ਬੇਅੰਤ ਇਨਾਮ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਡਰ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਧਮਕੀ ਭਰੀਆਂ ਆਇਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਕਲਮਾਂ ਨੂੰ ਥੱਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ੱਕ ਛੱਡਿਆ ਕਿ ਟੀਚੇ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਜਨੂੰਨ ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਸਨ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੋਚ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਬੀਤ ਗਿਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਉਮੀਦ ਦੇ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਾਫਿਜ਼ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ:

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਭੇਤ ਦੀ ਭਾਲ ਨਾ ਕਰੋ,
ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਓ।
ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਬੁਝਾਰਤ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ
ਅਜਿਹੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ।
ਹਰ ਸੁਹਾਵਣੇ ਨੋਟ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ,
ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੀਤ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਭਾਵੇਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ "ਸ਼ਰਾਬ", "ਪਿਆਲਾ", "ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ", ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਹੱਸਮਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਖ਼ਯਾਮ ਦੇ ਕੁਝ ਚੌਪਈਆਂ ਉਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ:

ਹੇ ਦਿਲ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਵਰਗ ਅਤੇ ਨਰਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।
ਉੱਥੋਂ ਕੋਈ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇਣ ਲਈ।
ਸਾਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਡਰ ਵਿਅਰਥ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ
ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਿਵਾਏ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜਾਂ ਇਹ ਚੌਥਾਈ:

ਖ਼ਯਾਮ, ਜੇ ਤੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਮਸਤ ਹੈਂ, ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ,
ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼।
ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਖੁਸ਼ ਹੋਵੋ ਕਿ ਅੰਤ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ।

ਇਹਨਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੱਲ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਵਰਜਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕੌੜਾ ਪਛਤਾਵਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ - ਉਹ ਜੀਵਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਸਦੇ ਦਿਨ ਕਾਲਪਨਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਦਰਦਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਤਾ ਰਹੇ ਸਨ! ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ, ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ, ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਣ, ਉਹ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਝਿਜਕ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਠੰਡੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਮੁੜਦਾ ਅਤੇ ਮਰੋੜਦਾ ਸੀ। ਇਕੱਲਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੰਸਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਮੱਧਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਸੌ ਭੂਤ ਉਸਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਡਰ ਨਾਲ ਜਾਗਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ? ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਘੱਟ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਤੂੜੀ 'ਤੇ ਸੌਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਸੀ:

ਜਨੂੰਨ ਗੁੱਸੇ ਵਾਂਗ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਔਖਾ ਹੈ,
ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਓਨਾ ਹੀ ਉੱਚਾ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨ ਅਲੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਫਿਸਲ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਮ ਦਾ ਭੂਤ ਉਸਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਕੋਲ ਜਾਣ, ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੱਸਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲੇ, ਆਪਣੇ ਫਰੌਕ ਦੇ ਬਟਨ ਲਗਾਏ, ਅਤੇ ਮਾਪੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਚੀਕ

ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਪਾੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਸ਼ੇਖ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਉੱਥੇ ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰਾਣੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪਾੜ ਦਿਆਂਗਾ। ਮੇਰੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹੋਈ ਹੈ..."

ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨ ਅਲੀ ਹੋਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੇ ਭਲੇ ਆਦਮੀ, ਤੁਸੀਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।"

"ਇਹ ਉਹੀ ਖਲਨਾਇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਹੀ ਬੇਈਮਾਨ ਸ਼ੇਖ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਪਾੜ ਦਿੰਦਾ। ਯਕੀਨਨ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਮਿਲਾਂਗਾ।"

ਜਦੋਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨ ਅਲੀ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉੱਥੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਨ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ? ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੀ ਉਹ ਖੁਦ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ? ਕੀ ਉਹ ਫਿਸਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਹ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਰੇ ਸੂਫ਼ੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ? ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਆਮ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝੂਠਾ ਬੰਦਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ? ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਤਸੀਹਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਦਕਿਸਮਤੀਆਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ੇਖ ਨੂੰ ਕਈ ਅਰਬੀ ਵਾਕ ਸੁਣਾਉਣ, ਉਸਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਉਸ 'ਤੇ ਹੱਸਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਨਹੀਂ, ਉਸਨੂੰ ਇਸੇ ਰਾਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਉਹ ਖਾਲੀ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਪਨ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੋਚੇ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਘਟੀਆ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕਵਾਦੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੌਤਿਕਵਾਦੀ, ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਅਚਾਨਕ ਫੈਸਲਾ

ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਾਰ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਪੋਕਮਾਰਕ ਵਾਲਾ ਚਿਹਰਾ, ਅਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਬੇਰ ਦੇ ਜੈਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਇੱਕ ਕਾਰਪੇਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਣਕੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ, "ਯਾ ਅੱਲ੍ਹਾ" ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਗਲਾ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੁਮਾਲ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਬਾਸੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਿਆਜ਼ ਸੀ। ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਅੰਦਰ ਆਓ। ਸ਼ਾਮ ਲਈ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਿਮਰ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਓ।"

"ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ... ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਬੱਸ ਉੱਥੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਆਇਆ ਹਾਂ--"

"ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਬਕਵਾਸ। ਮੇਰਾ ਘਰ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਚੀਕਾਂ ਅਤੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਿੱਲੀ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਹੋਏ ਤਿਤਰ ਅਤੇ ਪੂਛ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚੀਕਦੀ ਔਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਆਪਣਾ ਚੋਗਾ ਉਸ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਅੰਡਰਪੈਂਟ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ, ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਡੰਡਾ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਿਆ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ, ਹੂੰਝਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੜਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ, ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬਿੱਲੀ ਸੱਤ ਸੌ ਦੀਨਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਹੈ।"

ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚ ਸੀ। ਉਹ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ... ਤੁਹਾਡੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਮੈਂ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂਗਾ।"

ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਸ਼ੇਖ

ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਿਖਾਵਾ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਚਲਾਕੀ ਉਸਦੇ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਤਿਤਰ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸੁੱਕੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਉੱਲੀਦਾਰ ਪਨੀਰ ਜਾਂ ਸੁੱਕੇ ਪਿਆਜ਼ ਨਾਲ ਮੇਜ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਦਾਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨੂੰ ਗਰਭਵਤੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਤਰ ਦੀ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈ:

ਓ ਪੁੱਤਰ, ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਵਾਂਗ ਖੂਨ ਨਾ ਵਹਾਓ।
ਉਸ ਮਾੜੇ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।
ਇੱਕ ਬੁਰਕੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਦਾਣੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਰਹੋ,
ਵਰਤ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖੋ।
ਵਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਲੱਭੋ
ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੋਗੇ।
ਸਿਰਫ਼ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਲੁਕੋ ਕੇ ਨਾ ਰੱਖੋ,
ਪਰ ਵਰਜਿਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿਓ।

ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਇੱਕ ਗੁਆਚੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਉਹ ਧੂੜ ਭਰੀਆਂ, ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੁਰਿਆ। ਸਟਰੀਟ ਲੈਂਪਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੁਸਤ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਖਾਲੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਬਾਅ ਸੀ ਜੋ ਅਸਹਿ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਨੀਵਾਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਪੇਟ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ?" ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜਾ ਹੋਵੇ। ਕੀ ਉਹ ਦਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਇੱਕ ਭਿਖਾਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਿੱਕੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ? ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨੇ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੇਕਾਰ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ। ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਚੈਨ, ਉਲਝੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਘ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਬਦਕਿਸਮਤ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਜੀਵ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਐਪੀਸੋਡ ਅਚਾਨਕ ਚਮਕਦੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਉਹ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ ਇਕਸਾਰ, ਥਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ, ਵਿਅਰਥ ਖੁਸ਼ੀ ਬੱਦਲ ਵਿੱਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀ

ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਉਸਨੂੰ ਮਤਲਬੀ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ: ਕਿੰਨਾ ਬੇਕਾਰ ਸੰਘਰਸ਼! ਕਿੰਨਾ ਬੇਤੁਕਾ ਪਿੱਛਾ! ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਦਾ। ਉਸਦੀ ਜਵਾਨੀ ਇਕਾਂਤ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਖੁਸ਼ੀ, ਬਿਨਾਂ ਖੁਸ਼ੀ, ਬਿਨਾਂ ਪਿਆਰ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ। ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਆਚਿਆ, ਬੇਘਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਉਹ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਪਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਥੱਕਿਆ ਅਤੇ ਪਿਆਸਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ੈਤਾਨ ਜਾਂ ਅਜਗਰ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਕਾਰ ਉਸਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲਾ ਚਿਹਰਾ, ਕੰਬਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ, ਭਾਵਹੀਣ ਅੱਖਾਂ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਸਨ। ਉਹ ਅੱਧੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਪੁਲਾੜ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦਬਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ ਅਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਵੱਟੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਝੁਰੜੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਘੰਟਿਆਂ, ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਦਰਦ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਆਚਿਆ ਅਤੇ ਇਕੱਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੱਕ ਮਜ਼ਾਕ ਅਤੇ ਝੂਠ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ, "ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਕੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੈ? ਕੁਝ ਨਹੀਂ!"

ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਸ ਲਾਈਨ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਾਗਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਪੀਲੀ ਚਾਂਦਨੀ ਚਮਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਇਹ ਚੰਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਨਮੋਹਕ ਅਤੇ ਰਹੱਸਮਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੰਬੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਇੱਕ ਠੰਡਾ, ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਚਮਕ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੂੰ ਗਰਮ ਦਿਨ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਲੰਬੇ ਘੰਟੇ ਯਾਦ ਆਏ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਯਾਦ ਆਈ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੁੰਡੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਟਪਕਦੇ ਹੋਏ, ਦੂਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਅਰਬੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਧਿਆਪਕ, ਸ਼ੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਤਾਕੀ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਪੈਂਟ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ, ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇੱਕ ਕਟੋਰਾ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੱਖਾ ਚਲਾਇਆ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਇੱਕ ਸਵਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਚੀਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਗਰਦਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ

ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਹੁਣ ਗਲੀਆਂ ਖਾਲੀ ਸਨ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੱਲ੍ਹਾ-ਓ-ਦੁਲੇਹ ਸਟਰੀਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਚਮਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੀਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਉਸਨੇ "ਮੈਕਸਿਮ" ਨਾਮ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਾ ਪਰਦਾ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕਿਆ, ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ। ਸਿਗਰਟ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਤਲੇ ਹੋਏ ਮੀਟ ਅਤੇ ਪੱਤਾ ਗੋਭੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ। ਭਾਰੀ ਮੁੱਛਾਂ ਅਤੇ ਲਪੇਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਆਦਮੀ ਬਾਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਜੋ ਐਬੇਕਸ 'ਤੇ ਰਕਮਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਬੋਤਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ, ਇੱਕ ਮੋਟੀ ਔਰਤ ਪਿਆਨੋ ਵਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪਤਲਾ ਆਦਮੀ ਵਾਇਲਿਨ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜੀਬ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਗਾਹਕ, ਕੁਝ ਰੂਸ ਅਤੇ ਕਾਕੇਸ਼ਸ ਤੋਂ, ਮੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਉਸਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਈ ਅਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਗਲਾਸ ਵਾਈਨ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੋਗੇ, ਪਿਆਰੇ?"

"ਜ਼ਰੂਰ।"

ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਔਰਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰਾਬੀ ਪੀਣ ਦਾ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਵੇਟਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਈਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਅਤੇ ਦੋ ਗਲਾਸ ਰੱਖੇ। ਔਰਤ ਨੇ ਵਾਈਨ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੇ ਝਿਜਕਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾ ਗਲਾਸ ਪੀਤਾ। ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਰਲ ਗਏ। ਔਰਤ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਗਲਾਸ ਪਿਲਾਇਆ। ਵਾਇਲਿਨ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੋਗਮਈ ਵਿਰਲਾਪ ਆਇਆ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਅੰਦਰੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਖੁਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਸੂਫ਼ੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਯਾਦ ਆਈ। ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮ ਚਮਕ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਔਰਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੁਆਲੇ ਕਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਵੇਖੇ। ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਉਸਦਾ ਭਾਗ ਇੱਕ ਪੀਲੀ, ਖੱਟੀ-ਚੱਖੀ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਬਣੀ ਹੋਈ, ਵਰਤੀ ਹੋਈ, ਖੁਰਦਰੀ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਸੰਦ ਆਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸ

ਜੀਵ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਅਤੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਇੰਨੇ ਦਰਦ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ, ਚਮਕਦਾਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹਨੇਰੇ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਾਸੇ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਲੋਕ ਉਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ। ਉਹ ਪਾਗਲਪਨ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਚਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ:

ਇਸ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ
ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਓ, ਦਾਅਵਤ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਮੌਜ-ਮਸਤੀ ਕਰੋ।
ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਦੇ ਵਜੂਦ ਦਾ ਪੱਥਰ
ਇੱਕ ਭਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰੋਏਸਸ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਰੂਸੀ ਔਰਤ ਹੱਸ ਪਈ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੇ ਸੂਫੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਭ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਭ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ; ਉਹ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਭੇਤ ਅਤੇ ਭੇਦ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਧੁੰਦ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਨੇ ਉਹ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਉਹ ਕਦੇ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਸ਼ੇਖ ਅਬੇਲਫਜ਼ਲ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਹੋਰ ਲੋਕ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ, ਭੇਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ, ਉਸਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ, ਤੁਲਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤ ਲੈ ਲਏ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਬਿੱਲ ਭਰਨ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਬਟੂਆ ਕੱਢਿਆ, ਔਰਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਉਹ ਮੈਕਸਿਮ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਡਰੋਸ਼ਕੀ ਵਿੱਚ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਰੱਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਪਾਊਡਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੁਨੀਆਂ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਸੀ। ਲਾਈਟਾਂ ਨੱਚ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੂਸੀ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਗਮਈ ਗੀਤ ਗਾਇਆ।

ਡਰੋਸ਼ਕੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਦੇ ਘਰ ਰੁਕਿਆ। ਉਹ ਔਰਤ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਪਰ

ਉਹ ਤੂੜੀ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੌਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਗੱਦੇ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਵਿਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਦੋ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ, ਅਤੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ: "ਮਿਸਟਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੁਸੈਨਾਲੀ, ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ, ਮਿਹਨਤੀ ਅਧਿਆਪਕ, ਨੇ ਅਣਜਾਣ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।"

ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ

(ਬਰੀਡ ਅਲਾਈਵ ਤੋਂ)

(ਡੇਬੋਰਾਹ ਮਿਲਰ ਮੋਸਟਾਘੇਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ)

ਮੈਨੂੰ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੰਝੂ ਵਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਖੱਟਾ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਚੱਕਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੇਰੀ ਧੜਕਣ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਕੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਢਿੱਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਛਾ ਦੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਟੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਪੰਕਚਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਪਸੀਨੇ ਅਤੇ ਬੁਖਾਰ ਦੀ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਛੋਟੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਘੜੀ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਐਤਵਾਰ ਹੈ, ਦਸ ਵਜੇ। ਮੈਂ ਕਮਰੇ ਦੀ ਛੱਤ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਬੱਲਬ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਵਾਲਪੇਪਰ 'ਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਅਤੇ ਲਾਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਹੈ। ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਦੋ ਕਾਲੇ ਪੰਛੀ ਇੱਕ ਟਾਹਣੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੁੰਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿਉਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵੀ ਮੁੜਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਮੇਜ਼ ਬੋਤਲਾਂ, ਬੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੜੀ ਹੋਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਗੰਧ, ਇੱਕ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਗੰਧ, ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਉੱਠ ਕੇ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਲਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਜਕੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਸ਼ੇਵ ਕੀਤੇ ਦਸ ਮਿੰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਜੋ ਕਿ ਲੰਬੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਪਤਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ। ਕਮਰਾ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹਾਂ।

ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਵਿਚਾਰ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ, ਇਹ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ, ਜੋ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਸੁਣਿਆ, ਪੜ੍ਹਿਆ, ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਸੋਚਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਤਰਕਹੀਣ ਅਤੇ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਵਜੂਦ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਮਰੋੜਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਉਲਝਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਪਾਗਲ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧੜਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਗਰਮ ਹਨ। ਮੈਂ ਮਰੋੜਦਾ ਅਤੇ ਮੋੜਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਰਜਾਈ ਖਿੱਚਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ

ਲੱਗਦਾ ਹੈ - ਮੈਂ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਰਮ, ਸਲੇਟੀ, ਮਰੋੜੇ ਹੋਏ ਪੁੰਜ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਾਂ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਸਕਾਂ, ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕੁੱਤੇ ਅੱਗੇ ਸੁੱਟ ਸਕਾਂ।

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜਾਓ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਨਿਵਾਓ ਅਤੇ ਮਰ ਜਾਓ।" ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੌਤ ਜੋ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੋ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ!..."

ਹਰ ਕੋਈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੱਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਿੰਨਾ ਡਰਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਇੱਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ! ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਸਟਰੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਤੇਰਾਂ ਵਾਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਉਹ ਲਗਭਗ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ: ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾ ਲਈ ਅਤੇ ਰੱਸੀ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ... ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਆਖਰੀ ਵਾਰ, ਜਦੋਂ ਘਰ ਖਾਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਰਸੋਈ ਦੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗੁੱਟ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਵਾਰ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ!

ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ!

ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਕਿਸਮਤ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਖੁਦ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ।

ਖੈਰ, ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਿਸਮਤ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਹਨ! ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲੇਟਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੱਚਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹੀ ਬੁੱਢੀ ਦਾਈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਨਿਗਲਣ ਲਈ ਰੁਕਦੀ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਥੱਕੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ

ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਹਨੇਰੀ, ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ। ਕੀ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਖੁਸ਼ ਸੀ? ਨਹੀਂ, ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ! ਹਰ ਕੋਈ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਨ। ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਅਤੇ ਚਲਾਕ ਸੀ। ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮੈਂ ਹੱਸਦਾ ਜਾਂ ਖੇਡਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੋਝਾ ਟਿੱਪਣੀ ਜਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ, ਬੇਕਾਰ ਘਟਨਾ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਵਰਗ ਅਤੇ ਨਰਕ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬਦਕਿਸਮਤ।

ਮੈਂ ਲਾਲ ਪੈਨਸਿਲ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਉਸੇ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨੋਟ ਉਸ ਕੁੜੀ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇਖਣ ਗਏ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਇੱਕ ਚੁੱਪ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕ ਨੇ 'ਮੇਰੀ ਸਿਲਵੀਆ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?' ਗਾਇਆ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਇੰਨਾ ਪਸੰਦ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਥੀਏਟਰ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਪ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸੋਗੀ ਸੁਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਦਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਗੀਤ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਨੀਵਾਂ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਾਇਲਨ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਬਣੀ ਅਤੇ ਵਿਰਲਾਪ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਧਨੁਸ਼ ਮੇਰੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤਾਣਾ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਇਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੰਬਾਇਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਸਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਅਜੀਬ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਸਥਿਤੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਨਮ, ਤਾਜ਼ੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ। ਉਹ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਈ। ਮੈਂ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਬਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ

ਇੱਕ ਸੁਪਨਾ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੱਖ ਹੋਏ ਨੌਂ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਵਾਂਗਾ। ਉਸਦਾ ਘਰ ਮੋਂਟਪਾਰਨੇਸ ਕਬਰਸਤਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਲੈਣ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਮੈਟਰੋ ਤੋਂ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਉਤਰਿਆ। ਇੱਕ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਬੱਦਲਵਾਈ ਅਤੇ ਬੱਦਲਵਾਈ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਕਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਮੈਂ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕੇਪ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚੁੱਪ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਿਆ, ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਸਲੀਬਾਂ, ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂ ਉੱਪਰ ਨਕਲੀ ਫੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਘਾਹ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪੜ੍ਹੇ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਿੰਨੇ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਸਨ!... ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਈਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਖਿੰਡ ਗਏ ਸਨ। ਈਰਖਾ ਦੀ ਇੰਨੀ ਤੀਬਰ ਭਾਵਨਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਰਦਾਨ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਘੂਰਿਆ। ਮੈਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਠੰਡ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੁਰਦੇ ਮੇਰੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਨੇੜੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਿਆ। ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਮਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ! ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਬਕਵਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਜੂਆ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਸ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕੇ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੱਸ

ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਬਦਲਿਆ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਾਰਡ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੋਰ ਕਾਰਡ ਲਗਾਤਾਰ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਰੱਖੇ, ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਕਾਰਡ 'ਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਸੀ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਾਰਡ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਖੇਡ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੈਫੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਲੋਕ ਬੈਕਗੈਮਨ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਲਾਲ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲਾ, ਗੰਜਾ ਸਿਰ ਵਾਲਾ, ਉਸਦੀਆਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਹੇਠੋਂ ਇੱਕ ਸਿਗਰਟ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਧੁੰਦਲੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਕਦੇ ਜੂਏ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਿਆ। ਮੈਂ ਦਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨੌਂ ਵਾਰ ਹਾਰਦਾ ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਧੁੰਦਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਖੈਰ, ਮੈਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਰਿਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੁਰਾਂ, ਇਸਦੇ ਪਹੀਏ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰੋਂ ਲੰਘ ਜਾਣ, ਪਰ ਇਹ ਮਰਨਾ ਔਖਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਪਾਗਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਚੌਰਾਹਿਆਂ ਅਤੇ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘਿਆ। ਇਸ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਕਾਰ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਖੁਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਘੰਟੀ, ਇਹ ਵੈਗਨ ਅਤੇ ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਹਾਰਨ, ਇਹ ਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹੰਗਾਮਾ, ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਸੀ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੁਆਚ ਗਈ ਇੱਕ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਹੋਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਤਰਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪੇਂਟਰ ਨਾ ਬਣਨ ਦਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕੰਮ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪੇਂਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਤਸੱਲੀ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਡਾਕੀਆ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜੋੜੇ ਦੇ ਐਨਕਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਨੂੰ ਈਰਾਨ ਦੇ ਡਾਕੀਏ ਯਾਦ ਆਏ, ਡਾਕੀਆ ਜੋ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ।

ਇਹ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜੋੜੀਆਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ

ਸਾਹਮਣੇ ਅਸੰਗਤ ਵਿਚਾਰ, ਦਿਲਚਸਪ ਤਸਵੀਰਾਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਉਹ ਬੁਰੇ ਸੁਪਨੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਬਿਮਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਦੁਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਡਰਾਉਣੇ ਸੁਪਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਦੇ ਰਹੇ। ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਪਸੀਨਾ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਕੇਜ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਚਾਦਰ ਡਿੱਗਦਾ ਸੀ। ਸੈਨਿਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਲੰਘਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਅਦਿੱਖ ਸਨ। ਹਨੇਰੀ, ਭਿਆਨਕ ਰਾਤ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਭਰੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇੱਕ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਚੱਕਰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਇੱਕ ਨਦੀ 'ਤੇ ਤੈਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਅੱਖਾਂ ਹਰ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਪਾਗਲ, ਗੁੱਸੇ ਭਰੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਝੁਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਥੰਮ੍ਹ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਉਸਦੇ ਦੰਦ ਚਮਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਚਮਗਿੱਦੜ ਆਪਣੇ ਠੰਡੇ ਖੰਭਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਰੱਸੀ 'ਤੇ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਭੰਵਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਫਿਸਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਚੀਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਬਰਫੀਲਾ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਗਲੇ ਨੂੰ ਦਬਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਰਾਹਾਂ, ਭਿਆਨਕ ਕਰਾਹਾਂ, ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਿਹਰੇ - ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਉਹ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਸੀ।

* * *

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਪਾਗਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੱਸਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰਾ ਹਾਸਾ ਘੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੂਰਖ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ! ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰ

ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਿਗਰਟ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜਲਾਇਆ। ਮੈਂ ਸਿਗਰਟ ਕਿਉਂ ਪੀਂਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਮੈਂ ਸਿਗਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫੜਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਚੁੱਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਧੂੰਏਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਉਡਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ!

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਕੰਬਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੌਸਮ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਠੰਡਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਬਾਥਰੂਮ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਘਬਰਾਹਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਾਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਸੀ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖੇਗੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਦਤਰ ਬਣਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜਾਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ੁਕਾਮ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਹਨੇਰਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਲਾਈਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਠੰਡ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਵਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਿਆ। ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪਰਛਾਵੇਂ, ਲੰਘਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਜਾਪ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨੰਗੇ ਸਰੀਰ ਠੰਡ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੜਫ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਹੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਹੱਸਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਸ ਵੱਡੇ ਨਾਟਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਇਸ ਲਈ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਲਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਸੁੱਕੇ ਸਨ। ਠੰਡ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਇੱਕਦਮ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕੰਬਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਮੈਨੂੰ ਹਲਕੀ ਜ਼ੁਕਾਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਝਪਕੀ ਲਈ ਤਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ, ਅਤੇ ਹਰ ਰਾਤ ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਰਾਤ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਮੈਂ ਪੈਰਿਸ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਭੱਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਥੱਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੰਗ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਠੰਡੇ ਗਿੱਲੇ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਬੀਤ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਸ਼ਰਾਬੀ ਵਰਕਰ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਆ ਗਿਆ। ਅਸਪਸ਼ਟ ਰਹੱਸਮਈ ਗੈਸਲਾਈਟ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਲੰਘਦੇ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਬੇਘਰ ਬਦਮਾਸ਼ ਗਲੀ ਦੇ ਬੈਂਚਾਂ 'ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ।

ਅਖੀਰ ਮੈਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਸੌਂ ਗਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੰਬਾਇਆ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਇੰਨਾ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅਦਾਕਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ!...

ਮੈਂ ਡਾਕਟਰਾਂ 'ਤੇ ਉਹੀ ਚਾਲ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਈ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਹਰ ਕੋਈ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਿਮਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੀ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ", ਕਿਉਂਕਿ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਸਿਰਫ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਛਾਤੀ ਦਾ ਦਰਦ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਘਾਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਇੱਕ ਚਮਤਕਾਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਭਾਵਨਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ, ਮੇਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੱਪ ਚਾਹ ਪੀ ਲੈਂਦਾ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਡਰਾਉਣਾ ਸੀ। ਬਿਮਾਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਂ ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਕਿੰਨੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਰ ਰਾਤ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਮੈਂ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਉੱਠ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੈਪਸੂਲ ਲੈ ਆਇਆ ਜੋ ਮੈਂ ਅਫੀਮ ਨਾਲ ਭਰੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਛੋਟੀ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਜਦੋਂ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹਿੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਨਿਗਲ ਸਕਾਂ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਅਤੇ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਖਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਠੀਕ ਹਾਂ,

ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਡਰ ਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਇਆ। ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। ਇਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਬਕਵਾਸ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਤਾਕਤ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਸੀ? ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਹਾਂ, ਘਾਤਕ ਜ਼ਹਿਰ ਮੇਰੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਜ਼ਹਿਰ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਬਰਸਾਤੀ ਦਿਨ ਯਾਦ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਝੂਠ ਅਤੇ ਬਹਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਸਾਇਨਾਈਡ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਲੱਛਣ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸਨ: ਕੜਵੱਲ, ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ, ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਲੈਣ 'ਤੇ ਦਰਦ। ਇਸ ਦੇ ਵੀਹ ਗ੍ਰਾਮ ਤੁਰੰਤ ਜਾਂ ਦੋ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਨਾ ਹੋਵੇ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਚਾਕਲੇਟ ਰੈਪਰ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਸੀ, ਇਸਨੂੰ ਮੋਮ ਦੀ ਇੱਕ ਪਰਤ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਟਾਪਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਗਹਿਣੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੁਝ ਮਿਲਿਆ - ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ ਅਫੀਮ, ਅਤੇ ਉਹ ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ! ਉਹ ਅਫੀਮ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਮਿਲ ਗਈ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਫੀਮ ਖਾ ਕੇ ਮਰਨਾ ਸਾਈਨਾਈਡ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਫੀਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਸਾਇਨਾਈਡ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਮੈਂ ਅੰਡੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਗੋਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ੇਵ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਕੈਪਸੂਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ: ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਗੁੰਦ ਨਾਲ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਨਿਗਲ ਲਿਆ। ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕੈਪਸੂਲ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ, ਜਿਸਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ ਸੀ, ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਮਕੀਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਸਾਇਨਾਈਡ ਕੱਢਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੈਂ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ੇਵ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੈਪਸੂਲ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲੇਟ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਟ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉੱਠਾਂਗਾ!

ਇਹ ਸੋਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਗਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਾਤਲ ਜ਼ਹਿਰ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ! ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਮੇਰੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੈ।

ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੰਤਕਥਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਅਜਿੱਤ, ਅਜਿੱਤ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬੇਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਓਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ...

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਟਕਦੇ ਕੱਪੜੇ, ਸਿੰਕ, ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਕੰਧ 'ਤੇ ਤਸਵੀਰ, ਬਿਸਤਰਾ, ਕਮਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੇਜ਼, ਉਸ 'ਤੇ ਖਿੰਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕੁਰਸੀਆਂ, ਅਲਮਾਰੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖੇ ਜੁੱਤੇ, ਕਮਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਸੂਟਕੇਸ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੀ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ - ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਕਸਦ ਦੇ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਇਸ ਬੇਚੈਨ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਘੁੰਮਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿੱਥੇ, ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ। ਇਹ ਬਰਲਿਨ ਚਿੜੀਆਘਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਵੇਖੇ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਰਦੇ ਸਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੰਧ ਨਾਲ ਟਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਉਹ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਇਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ...

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਘੜੀ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿੱਕ-ਟੌਕ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਡਰਾਉਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨੂੰ ਹਥੌੜੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰਦੀ ਹੈ!

ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੌਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ, ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੰਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਗੰਦਾ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਮੈਂ ਖਰੀਦਿਆ ਨਵਾਂ

ਅੰਡਰਵੀਅਰ ਪਾਇਆ, ਤਾਂ ਜੋ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਮੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁੰਦਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿਆਂ। ਮੈਂ ਕੋਲੋਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਛਿੜਕ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆਵੇ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਠੋਰ ਸਵੈ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਫ਼ਰਕ ਅਤੇ ਉੱਤਮਤਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ...

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਪਸੰਦ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਹੀਂ, ਉਹ ਯਾਦਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਚਮਕਦਾਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ; ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਦਿਆਲੂ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਸਖ਼ਤ, ਰੁੱਖਾ ਅਤੇ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਮਾਰੀ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਾਗਲਪਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਮੌਤ ਦੇ ਚੁੰਬਕਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਹਾਲ ਹੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਯਾਦ ਆਈ। ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਵੇਰੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਡਰੱਗਿਸਟ ਤੋਂ ਅਫੀਮ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸ਼ਾਹ ਅਬਾਦ ਐਵੇਨਿਊ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਤੋਮਨ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਦੋ ਰਿਆਲ ਅਫੀਮ।"

ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਟੋਪੀ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਰਿਆਲ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਕੱਢਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਵੇਚਦੇ।" ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਅਚਾਨਕ ਅਫੀਮ ਖਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ, ਰੱਬ ਨਾ ਕਰੇ।" ਮੈਂ ਜ਼ਿੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਹਾਂ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਕੁਝ ਲੋਕ

ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ, ਦੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੋਕ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਖੇਡ, ਇੱਕ ਅਪਮਾਨ, ਕੁਝ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਸੁਪਨਮਈ ਨੀਂਦ ਸੌਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਜਾਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਚੀਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਫੀਮ ਖਾਵਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਕਹਿਣ, "ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਰ ਗਿਆ।"

* * *

ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਦੋ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ। ਉਹ ਹੁਣੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਢਿੱਲਾ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਧੁਨ ਯਾਦ ਆਈ ਜੋ ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਸੀਟੀ ਵਜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣ ਸਕਾਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਸੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ; ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਸ਼ਕਤੀ ਮੈਨੂੰ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸਟੀਲ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਦਨਾਮ ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਮਰ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਅਤੇ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਵਰੇਜ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਆਰਾਮ ਕਰਾਂਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਰੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਤਸਵੀਰ ਲਿਆਉਣਗੇ, ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨਗੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਆਮ ਸੜਨ ਵਾਲਾ। ਇਹ ਸਭ ਮੈਨੂੰ ਮੂਰਖਤਾ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਵਿਅਰਥ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨਗੇ, ਕੁਝ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨਗੇ, ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਆਰਥੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਂ।

ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਓਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੀਟਾਣੂ ਹਾਂ, ਇੱਕ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਜੀਵ ਹਾਂ, ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਝ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰਾ ਪਾਗਲਪਨ ਫਿਰ ਫੁੱਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਦੂਰ, ਇੱਕ

ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਜਾਣਾ, ਲੱਕੜ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਾਈਨ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਹੇਠ, ਸਲੇਟੀ ਅਸਮਾਨ, ਬਰਫ਼, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਬਰਫ਼, ਮੁਜਿਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ। ਜਾਂ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਭਾਰਤ ਜਾਣਾ, ਚਮਕਦੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਜੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ; ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਕੋਈ ਮੇਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਆਲਸੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਛੂਤ ਹਾਂ, ਥੰਮ੍ਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੰਭੇ ਤੱਕ ਧੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਪਿਆਰ, ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਵੱਡੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰ ਕੰਮ ਅਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਯੋਗ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, "ਹਾਂ, ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਹੀ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।" ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, "ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਇਸਦਾ ਕੀ ਮਕਸਦ ਹੋਵੇਗਾ? ਪਾਗਲਪਨ, ਸਭ ਕੁਝ ਪਾਗਲਪਨ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਓ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸੜਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਗੁਆਚ ਜਾਓ, ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਸੀ। ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਹੋਣਾ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਜੂਦ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।" ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੌਤ ਡਰਾਉਣੀ ਕਿਉਂ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਈ? ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ? ਮੈਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਪੀੜਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਵਾਪਸੀ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੀ! ਜ਼ਹਿਰ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਹੈ; ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ, ਮੈਂ ਨਮੂਨੀਆ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਮੈਂ ਸਿਰਕਾ ਪੀਤਾ। ਹਰ ਰਾਤ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਟੀ.ਬੀ. ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉੱਠਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਮੈਂ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਨਸ਼ੇ ਲਏ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਇਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਲਿਖ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਿਹਤਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ

ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਸਭ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਮਝਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਦਾ। ਨਹੀਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਜੋ ਦੱਸੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਲੋਕ ਤੁਹਾਡਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਗੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ, ਮਨੁੱਖ ਵਾਂਗ, ਅਪੂਰਣ ਅਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅਜਿੱਤ ਹਾਂ। ਜ਼ਹਿਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਅਫੀਮ ਖਾਧੀ। ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅਜਿੱਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਹਿਰ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਸੀ - ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮਜ਼ਾਕ ਤੋਂ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਮੈਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਅਫੀਮ ਦੇ ਕੈਪਸੂਲ ਕੱਢੇ। ਤਿੰਨ ਸਨ, ਲਗਭਗ ਅਫੀਮ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਡੰਡੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ। ਸੱਤ ਵਜੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਚਾਹ ਮੰਗਵਾਈ। ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਲੈ ਆਏ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਪੀ ਲਿਆ। ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੱਕ, ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ?" ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਜਨੂੰਨ, ਨਾ ਡਰ, ਨਾ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ। ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਲਮਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਾਲ ਹੋਏ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਧੀਆਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ, ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਝੁਕਿਆ ਰੱਖਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਕੱਲ੍ਹ ਸਵੇਰੇ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਦਸਤਕ ਦੇਣ, ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਉਹ ਸੋਚਣਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਉਹ ਤਾਲਾ ਤੋੜ ਦੇਣਗੇ, ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਣਗੇ।" ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਲੰਘੇ। ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਚੁੱਕਿਆ। ਠੰਡੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਐਸਪਰੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਕੈਪਸੂਲ ਨਿਗਲ ਲਿਆ। ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਵੀ ਮੈਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਜਲਦੀ ਨਿਗਲ

ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਕੰਬਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਅਫੀਮ ਦੀ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਤੇਜ਼ ਧੜਕਿਆ। ਮੈਂ ਅੱਧੀ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਸਿਗਰਟ ਐਸ਼ਟ੍ਰੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਵੇਫਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਚੂਸਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ - ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਪਲੈਟੋ ਮੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਸਿੱਧੇ ਕੀਤੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਰਜਾਈ ਖਿੱਚ ਲਈ। ਇਸ ਨੇ ਕੋਲੋਨ ਦੀ ਗੰਧ ਨੂੰ ਸੋਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਲਾਈਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਮਰਾ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੰਧ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦਾ ਪੈਰ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਚਮਕ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਾੜਾ, ਮੈਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਲੇਟ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਮੁੜਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਈ ਰਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਿਲਚਸਪ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵਾਂ। ਮੈਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇੱਕ ਕਦਮ ਉੱਠਦਾ, ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਧੜਕਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ। ਦਸ ਮਿੰਟ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੋਲੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਡਰਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਮੇਰੇ ਪੇਟ ਦੇ ਖੱਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭੋਜਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਚਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾਏ। ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲੱਗ ਗਈ। ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਨਿਗਲਿਆ। ਮੇਰੀ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੌਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਗਰਮ, ਸੁਹਾਵਣੀ ਹਵਾ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਵਧੇਰੇ ਉਂਗਲਾਂ, ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ... ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ

ਹੋਵੇਗੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਬਚਕਾਨਾ, ਬੇਤੁਕਾ ਅਤੇ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਉਦਾਸ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ, ਰੋਣ ਜਾਂ ਨਾ? ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹਿੱਲ ਨਾ ਜਾਵਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅਫੀਮ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਾਂ। ਮੇਰਾ ਇੱਕੋ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੀ ਮੁਸੀਬਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਮਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਮੰਗਾਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਔਖੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਫੀਮ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੌਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨੀਂਦ - ਮੈਂ ਸੌਂ ਜਾਵਾਂਗੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹਿੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਾਂਗੀ, ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰੋਂ ਬੰਦ ਸੀ!...

ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਮੈਨੂੰ ਘੜੀ ਦੀ ਇੱਕਸਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਗੈਸਟਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇੰਝ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਸੀ। ਮੈਂ ਲਗਭਗ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਧੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਕਦੇ ਤੇਜ਼ ਸੀ, ਕਦੇ ਹੌਲੀ। ਮੇਰੀ ਚਮੜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੋਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਸੁਹਾਵਣਾ ਗਰਮੀ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੰਝ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ। ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਵਧੇ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਕਹਿ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਜੋ ਚਾਹਾਂ ਸੋਚਿਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਹਿੱਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਗਰਮੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਜਿੰਨਾ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਲੇਟਿਆ, ਓਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਹੇਠੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਪਲਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ ਲੇਟ ਗਿਆ। ਇਹ ਕੁਝ ਅਣਸੁਖਾਵਾਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਅਫੀਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇੰਝ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਵਜੂਦ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਧੜਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਬੀਤ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਗੁਆਂਢੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹਿੱਲਣਾ ਨਹੀਂ

ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਧੋਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀਟੀ ਵਜਾਈ। ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ। ਮੈਂ ਖੁਸ਼, ਸੁਹਾਵਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸੋਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਜ਼ ਵਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ, ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੀ ਹਿੱਲ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਸੁੰਦਰ ਕੁੜੀ: ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਖੰਭ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ। ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਹਲਕਾ ਅਤੇ ਚੁਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਫੀਮ ਦੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਤਰ ਓਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਝੂਮਰ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਧਾਰਨ, ਖਾਲੀ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਨਮੋਹਕ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਲੰਘਦਾ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਵਿਚਾਰ ਮਨਮੋਹਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬੇਅੰਤ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਪੇਸ ਫੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਦਾ ਬੀਤਣਾ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਲਹਿਰਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਫੀਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਰੀ ਅਹਿਸਾਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਠੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਗਤੀਹੀਣ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘੱਟ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਬੇਅੰਤ ਦੁੱਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਕੋਝਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਠੰਡਾ ਸੀ। ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੈਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਬਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਚਹਿਕ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਬੁਖਾਰ ਆਇਆ, ਜਲਣ ਵਾਲਾ ਬੁਖਾਰ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਪਸੀਨਾ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੇਕਾਰ ਸਬਰ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਹਨੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਣਕਿਆਸੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਉੱਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਲਾਈਟ ਸਵਿੱਚ ਦਬਾਇਆ। ਇਹ ਹਲਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਬੈੱਡਸਾਈਡ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਛੋਟੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਸੁੱਜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪੀਲਾ ਰੰਗ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਪਏ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਲਾਈਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਇਹ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਾੜੇ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ, ਮੇਰੀ ਨਬਜ਼ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਜੀਭ ਵੇਖੀ, ਮੇਰਾ ਤਾਪਮਾਨ ਲਿਆ, ਉਹੀ ਕੰਮ ਜੋ ਡਾਕਟਰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਕਿੰਗ ਪਾਊਡਰ ਅਤੇ ਕੁਇਨਾਈਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਰਦ ਕੀ ਹੈ! ਕੋਈ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ! ਇਹ ਦਵਾਈਆਂ ਹਾਸੋਹੀਣੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਜਾਂ ਅੱਠ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਵਧੀਆ ਥੀਏਟਰ ਹੈ।

ਘੜੀ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਟਿੱਕ ਟਿੱਕ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਠੋਕ। ਮੈਂ ਵਾਲਪੇਪਰ, ਗੂੜ੍ਹੇ ਜਾਮਨੀ ਪੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਟਹਿਣੀਆਂ 'ਤੇ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਦੋ ਕਾਲੇ ਪੰਛੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਪੇਟ ਮਰੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਜੋ ਮੈਂ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਉੱਪਰ ਸੁੱਟੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਜੀਬ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਨਬੀ ਲੱਗਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਿਉਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਾਹ ਕਿਉਂ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਕਿਉਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਤੁਰਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਕਿਉਂ ਹਾਂ? ਇਹ ਲੋਕ ਕੌਣ ਹਨ ਜੋ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ?...

ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਨਾ ਘੱਟ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਥੱਕਿਆ ਅਤੇ ਥੱਕਿਆ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਘੰਟੇ-ਦਰ-ਘੰਟਾ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਬੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਕੌੜਾ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਵਜੂਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ

ਹੈ! ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਹੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਬਹੁਤ ਅਣਜਾਣ, ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ...

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ: ਮੈਂ ਅਜਿੱਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਦੰਤਕਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿੱਤਤਾ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਚਮਤਕਾਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਕੂੜੇਦਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਘਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਚਮਤਕਾਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਬੇਅੰਤ ਬੇਰਹਿਮੀ ਵਿੱਚ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਜਾਂ ਘਾਹ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੱਪ ਨੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ: ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਦਕਿਸਮਤ। ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਘਟੀਆ, ਬੇਰਹਿਮ ਸ਼ਕਤੀ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਦੂਤ, ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ।

* * *

ਅਖੀਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਪੈਨਸਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕੀ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਮੈਂ ਰੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਜੇ ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦਾ! ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਵਰਗਾ ਦਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਾਲ ਗੜਬੜ ਹਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮੈਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਰਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਸੋਚਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਿੱਦੀ। ਕਿੰਨਾ ਡਰਾਉਣਾ! ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਘਿਣਾਉਣੀ ਬਿਮਾਰੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਾਈਨਾਈਡ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਅਫੀਮ ਖਾਧੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਾਂ! ਜੇ ਅਜਗਰ ਮੈਨੂੰ ਡੰਗ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਗਰ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ! ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕੀ

ਇਹ ਜ਼ਹਿਰ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸਨ? ਕੀ ਮਾਤਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਆਮ ਖੁਰਾਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ? ਕੀ ਮੈਂ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਵੇਖਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਸੀ? ਜਾਂ ਕੀ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਐਂਟੀਡੋਟ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਬਿੱਛੂ ਅੱਗ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਡੰਗਦਾ ਹੈ - ਕੀ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਅੱਗ ਦਾ ਘੇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਮੇਰੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਟੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਮੀਂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੋ ਚਿੜੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਆਪਣੀ ਚੁੰਝ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ, ਇਸਦੇ ਕੋਲ ਝੁਕ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੁੰਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਹਿੱਲ ਗਈ। ਦੋਵੇਂ ਚਹਿਕਦੇ ਹੋਏ ਇਕੱਠੇ ਉੱਡ ਗਏ। ਮੌਸਮ ਬੱਦਲਵਾਈ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਸੂਰਜ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਇਸ ਭਾਰੀ, ਮੀਂਹ ਵਾਲੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦਾਸ, ਕਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਢੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਰੋਂ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖਤਰਨਾਕ ਕਾਰਡ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੱਸੀ ਸੀ, ਉਹ ਝੂਠੇ ਕਾਰਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ!

ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਿਸਮਤ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਹੈ।

ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਲੈ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕੇ। ਪਰ ਕਿਹੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ? ਕੀ ਇਹ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ? ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਇੱਕ ਅੰਨ੍ਹੀ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਤਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਬੋਝ ਹੇਠ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਟੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ...

ਮੇਰੀਆਂ ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਗੁੱਸਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਗੁਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੂਤ, ਮਨੁੱਖ, ਜਾਂ ਜਾਨਵਰ ਬਣਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਗੁਆਚ ਗਈ। ਮੈਂ ਸੁਆਰਥੀ, ਬੇਢੰਗੀ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਕੋਈ

ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਕਾਰ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜਾ ਪੱਕਾ ਤਰਕ ਅਤੇ ਤਰਕ ਹੈ? ਮੈਂ ਹੁਣ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਖੱਬੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭੂਤਕਾਲ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਤੋਂ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਪਾਗਲ ਵਿਚਾਰ, ਇਹ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਇਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੇਰੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਨਕਲੀ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਲਗਾਮਾਂ ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਕਿਸਮਤ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਨੀਚਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੂਰਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਇਸਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਇਕਲੌਤਾ ਦੋਸਤ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਮੋਂਟਪਾਰਨੇਸ ਕਬਰਸਤਾਨ ਯਾਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ...

ਮੈਂ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕੀ ਕੂੜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, "ਜਾਓ, ਪਾਗਲ, ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਪੈਨਸਿਲ ਸੁੱਟ ਦਿਓ, ਸੁੱਟ ਦਿਓ। ਬੱਸ ਇੰਨਾ ਹੀ ਬਕਵਾਸ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਰਹੋ। ਇਸਨੂੰ ਪਾੜ ਦਿਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੂੜਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਗੇ? ਪਰ ਮੈਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਹੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਹੱਸਣਗੇ; ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਹਾਂ।

ਇਹ ਨੋਟ ਅਤੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਕੇਟ ਉਸਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਦ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੈਰਿਸ, ਐਸਫੈਂਡ 11, 1308

(3 ਮਾਰਚ 1928)

ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੂਸ਼ੀਨ ਅਰਬਾਬਜ਼ਾਦਾਹ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸੰਪਾਦਕੀ ਕੰਮ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਮਾ ਕਾਟੂਜ਼ੀਅਨ ਦਾ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਲਿਖਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟਸ

ਪੰਨਾ 7, ਨੌਰੂਜ਼: ਈਰਾਨ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਿਉਹਾਰ। ਇਹ 21 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨੌਰੂਜ਼ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਪਿਕਨਿਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ।

ਪੰਨਾ 24, ਸ਼ਾਹ ਅਬਦੁਲਾਜ਼ੀਮ: ਤਹਿਰਾਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ, ਰੇਅ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਕਬਰਸਤਾਨ। ਰੇਅ (ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਰਾਗੇ) ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅੱਠਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸੀ ਅਤੇ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇਜ਼ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਤੱਕ ਈਰਾਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

ਪੰਨਾ 27, ਕ੍ਰਾਂਸ... ਅੱਬਾਸੀ: ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੰਜ ਪੈਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੈਸ ਦੇ ਸਿੱਕੇ।

ਪੰਨਾ 37, ਬਿਸਤਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ: ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਰੋਲ (ਗਦਾ, ਚਾਦਰ, ਸਿਰਹਾਣੇ ਅਤੇ ਰਜਾਈ) ਨੂੰ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪੰਨਾ 38, ਕਰਬਲਾ: ਸ਼ੀਆ ਸ਼ਹੀਦ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਕਬਰਸਤਾਨ, ਇਰਾਕ ਦਾ ਕਰਬਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁਸਲਿਮ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਰਬਲਾ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਮਿੱਟੀ ਭਿੱਜ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਦਵਾਈ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪੰਨਾ 39, ਨਿਸ਼ਾਪੁਰ... ਬਲਖ: ਉਮਰ ਖ਼ਯਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਚੌਪੜੀ ਦੀ ਯਾਦ:

> ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮਿੱਠੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੌੜੀ,
> ਕਿਉਂਕਿ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਲਖ ਵਿੱਚ,
> ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
> ਪੁਰਾਣੇ ਤੋਂ ਨਵੇਂ, ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਨਾ 55, ਇਜ਼ਰਾਈਲ: ਮੌਤ ਦਾ ਦੂਤ।

ਪੰਨਾ 58, ਹੁਜ਼ਵਰੇਸ਼: ਪਹਿਲਵੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਇੱਕ ਪਰੰਪਰਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਅਰਾਮੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ।

ਪੰਨਾ 67, ਕੋਰਸੀ: ਇੱਕ ਸਟੂਲ ਜਿਸਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਜਗਮਗਾਉਂਦਾ ਬ੍ਰੇਜ਼ੀਅਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਉੱਪਰ ਕੰਬਲ ਵਿਛਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕੰਬਲਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਕੇ

ਲੇਟਦੇ ਹਨ।

ਪੰਨਾ 71, ਭੀਖ ਮੰਗੀ... ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਓ: ਨੌਰੂਜ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਰੀ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਦਾਨ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਲਿਆਉਂਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਨਾ 78, ਲਾ ਇਲਾਹ ਏਲ ਅੱਲ੍ਹਾ: "ਰੱਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਰੱਬ ਨਹੀਂ", ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ।

ਪੰਨਾ 87, ਦਿਰਹਮਸ... ਪੇਸ਼ੀਜ਼: ਮੱਧਯੁਗੀ ਸਿੱਕੇ, ਜੋ ਲਗਭਗ ਆਧੁਨਿਕ ਕ੍ਵਾਨ ਅਤੇ ਅੱਬਾਸੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਨਾ 95, ਬੇਸਮਿੱਲਾਹ: "ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ"। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਫਾਰਮੂਲਾ।

ਪੰਨਾ 96, ਛਿੱਕ... ਵਿਰਾਮ: ਇੱਕ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛਿੱਕ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜੋ ਉਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪੰਨਾ 97, ਇਸ਼ਨਾਨਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਈ: ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਜਨਤਕ ਇਸ਼ਨਾਨਘਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਵੀ ਅਕਸਰ (ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘੰਟਿਆਂ 'ਤੇ) ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੋਰ ਅਣਜਾਣ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਨਾ 97, ਪਹਿਲੀ ਛਾਲ... ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ: ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵੱਲ ਮਾਂ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਹਿੱਲਿਆ ਸੀ।

ਪੰਨਾ 105, ਕਰਬਲਾ: ਪੰਨਾ 39 'ਤੇ ਨੋਟ ਵੇਖੋ।

ਪੰਨਾ 116, ਡਾਰੋਲਫੂਨ: ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ।

ਪੰਨਾ 124, ਪਾਸ ਕਾਲੇ: ਤਹਿਰਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਇੱਕ ਪਿੰਡ।

ਪੰਨਾ 126, ਸਗਾਇਕ ਕੁਰਬਾਨ: ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਦਿਨ।

ਪੰਨਾ 132, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: ਇਸਲਾਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਲਾਕ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ"। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੋੜਾ ਜੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ", ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ

ਤੱਕ ਪਤਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਤਲਾਕ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੀ। ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਨਾ 135, ਸ਼ਾਹ ਅਬਦੋਲਾਜ਼ਿਮ ਕਬਰਸਤਾਨ: ਦੱਖਣੀ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਬਰਸਤਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤੀ, ਸ਼ਾਹ ਅਬਦੋਲਾਜ਼ਿਮ ਦੀ ਕਬਰ ਹੈ।

ਪੀ. 140, ਪਾਹ ਚੇਨਾਰ: ਤਹਿਰਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਪਿੰਡ।

ਪੰਨਾ 141, ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਤਾਰੀਖ਼ ਮੇਹਰ 1311: ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਰੀਖ਼ ਮੁਸਲਿਮ ਸੂਰਜੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। 1311 ਹਿਜਰੀ 1932 ਈ. ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੰਨਾ 142, ਬੰਦਰਗਾਜ਼: ਕੈਸਪੀਅਨ ਸਾਗਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਈਰਾਨੀ ਬੰਦਰਗਾਹ।

ਪੰਨਾ 150, ਫਲੈਂਡਨ: ਹੇਦਾਯਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਈ. ਫਲੈਂਡਨ ਅਤੇ ਪੀ. ਕੋਸਟ ਦੋ ਮਸ਼ਹੂਰ ਈਰਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੱਬੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਈਰਾਨ ਬਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਭਾਗ ਫਲੈਂਡਨ ਦੇ ਨੋਟਸ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1851 ਵਿੱਚ ਵੋਏਜ ਆਨ ਪਰਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਪੰਨਾ 156, ਮੁਹੱਰੀ ਅਤੇ ਸਫਰ: ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ੀਆ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਸੋਗ ਦੇ ਮਹੀਨੇ।

ਪੰਨਾ 156, ਦ ਪੈਸ਼ਨ ਨਾਟਕ: ਮੁਸਲਿਮ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਨਾਟਕ।

ਪੰਨਾ 196, ਇਮਾਮ: ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਖਿਤਾਬ।

ਪੰਨਾ 206, ਮੌਲਵੀ: ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਕਵੀ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ।

ਪੰਨਾ 206, ਸਰ ਚੇਸ਼ਮੇ: ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੌਕ।

ਪੰਨਾ 209, ਦਰਵੇਸ਼: ਇੱਕ ਭਟਕਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਆਦਮੀ।

ਪੰਨਾ 210, ਹਦੀਸ: ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਥਨਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ।

ਪੰਨਾ 212, ਮਸਨਵਈ: ਮੌਲਵੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ।

***** *****

sject